

Tomaž Schlegl

MESTNI GOZD STARI GRAD
Zelena krona mesta Kamnik

PROGRAMSKO URBANISTIÈNA ZASNOVA

Tomaž Schlegl

Mestni gozd Stari grad
Zelena krona mesta Kamnik
Programsko urbanistièna zasnova

Oblikovanje:Tomaž Schlegl
Uredila: Uršula Lenšèak
Naslovnica: Dušan Lipovec, Stari grad nad Kamnikom
Tisk: Tiskarna Element

Sela pri Kamniku 2025

Tomaž Schlegl

MESTNI GOZD STARI GRAD
Zelena krona mesta Kamnik

PROGRAMSKO URBANISTIÈNA ZASNOVA

PODATKI O PROGRAMSKO URBANISTIÈNI ZASNOVI

Naziv projekta:

MESTNI GOZD STARI GRAD
Zelena krona mesta Kamnik
PROGRAMSKO URBANISTIÈNA ZASNOVA
Strokovna podlaga za izdelavo dokumenta identifikacije investicijskega projekta

Naroènik:

Stanislav Knez
AVTO DOM IN d.o.o.
Cesta talcev 28
3320 Velenje
stane.knez@gmail.com

Izdelovalec:

Arhitekturni atelje Uršula Lenšèak s.p.
Sela pri Kamnik 25
1241 Kamnik
lenscak@gmail.com

Vodja projekta:

Tomaž Schlegl u.d.i.a.
vitapika@gmail.com

Številka projekta:

12/2025

Kraj in datum:

Sela pri Kamniku, december 2025

VSEBINA

UVOD **11**

1. MESTNI GOZDOVI **13**

1.1 DRUŽBENE KORISTI URBANIH GOZDNIH POVRŠIN 14
1.2 KAJ SO MESTNI GOZDOVI 14
1.3 MESTNI GOZDOVI V SLOVENIJI 14
1.4 UPRAVLJANJE MESTNIH GOZDOV 14
1.5 GOZDNE UÈNE POTI 15

2. NAMEN IN CILJI **17**

2.1 OHRANJANJE KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠÈINE 18
2.2 IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI OBMOÈJA 18
2.3 RAZVOJ TRAJNOSTNEGA TURIZMA 18
2.4 SPODBUJANJE IZOBRAŽEVANJA IN RAZISKAV 18
2.5 SPODBUJANJE LOKALNEGA GOSPODARSTVA 18

3. PRAVNI OKVIR **19**

3.1 PRAVNI OKVIR IN IZHODIŠÈA 20
3.2 IZVLEÈKI IZ KONSERVATORSKEGA NAÈRTA 20
3.3 IZVLEÈKI IZ OBÈINSKIH PROSTORSKIH AKTOV 21
3.3.1 ODLOK O OPN KAMNIK 21
3.3.2 JAVNA RAZGRNITEV SD OPN 2 21
3.3.3 DOLOÈITEV OPPN-JEV ZA OBNOVO PO POPLAVAH 22
3.3.4 ODLOK O SD OPN 2 23

4. OBSTOJEÈE STANJE **25**

4.1 OBÈINA KAMNIK 26
4.2 MESTO KAMNIK 27
4.3 STAROGRAJSKI GOZD 28
4.4 LASTNIŠTVO 29
4.5 OPIS NARAVNIH ZNAÈILNOSTI 31
4.5.1 GEOLOGIJA 31
4.5.2 MORFOLOGIJA 32
4.5.3 GOZDNI SESTOJI 33
4.5.4 EKOLOGIJA 36
4.5.5 NARAVNE ZNAMENITOSTI 36
4.6 KULTURNA DEDIŠÈINA 37
4.6.1 ZGODOVINSKI PREGLED 37
4.6.2 SPOMENIŠKO ZAVAROVANA OBMOÈJA IN OBJEKTI 39
4.7 INFRASTRUKTURA 40
4.7.1 PROMET 40
4.7.2 MIRUJOÈI PROMET – PARKIRIŠÈA 41
4.7.3 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA 41
4.8 EROZIJSKA OGROŽENOST 41
4.9 DEGRADACIJA 42
4.9.1 NARAVA 42
4.9.2 GRAJENA STRUKTURA 42
4.10 POTENCIALI 43

5. PROGRAMSKO URBANISTIÈNA ZASNOVA **45**

5.1 SPLOŠNO O MESTNEM GOZDU STARI GRAD 46
5.1.1 REFERENÈNI PRIMERI – MESTNI GOZDOVI 46
5.2 PROMETNA INFRASTRUKTURA 49
5.2.1 TRI VARIANTE UREDITVE PROMETA 49
5.2.1.1 VARANTA A: JAVNI PREVOZ 49
5.2.1.2 VARIANTA B: ZAÈASNI PROMETNI REŽIM 50
5.2.1.3 VARIANTA C: TRAJNOSTNA REŠITEV 51
5.2.2 POŠEVNO DVIGALO 52

5.2.2.1 REFERENÈNI PRIMERI – POŠEVNA DVIGALA 53
5.2.2.2 APROKSIMATIVNA OCENA INVESTICIJE 55
5.2.2.3 PROJEKCIJA OBISKA IN EKONOMSKI UÈINKI 56
5.2.3 PARKIRIŠÈA V MESTNEM GOZDU 58
5.2.3.1 CENTRALNO PARKIRIŠÈE OB NEVLJICI 58
5.2.4 JAVNE POVRŠINE, CESTE IN POTI 60
5.2.4.1 JAVNE POVRŠINE 60
5.2.4.2 LOKALNE CESTE 60
5.2.4.3 GOZDNE CESTE 61
5.2.4.4 GOZDNE POTI 61
5.2.4.5 KOLESARSKE POTI 63
5.3 PROGRAMSKE ENOTE 64
5.3.1 TRIJE PROGRAMSKI SKLOPI 65
5.4 GOZD 66
5.4.1 UREDITEV GOZDNE VEGETACIJE 66
5.4.2 VSTOPNE TOÈKE V MESTNI GOZD 67
5.4.2.1 REFERENÈNI PRIMERI – PREMOSTITVE 67
5.4.3 VSTOPNO SREDIŠÈE 68
5.4.3.1 REFERENÈNI PRIMERI – VSTOPNA SREDIŠÈA 68
5.4.4. GOZDNI ARBORETUM 70
5.4.4.1 REFERENÈNI PRIMERI – GOZDNI ARBORETUMI 70
5.4.4.2 REFERENÈNI PRIMERI – GOZDNE SKULPTURE 72
5.4.5 GOZDNI PAVILJONI 73
5.4.5.1 REFERENÈNI PRIMERI – GOZDNI PAVILJONI 73
5.4.6 LETNE UÈILNICE 74
5.4.6.1 REFERENÈNI PRIMERI – LETNE UÈILNICE 74
5.4.7 POSTAVITEV INFORMACIJSKE INFRASTRUKTURE 74
5.4.8 VRT GOZDNE DIVJADI 75
5.4.8.1 REFERENÈNI PRIMERI – OBORE 75
5.4.9 ARHEOLOŠKI PARK 76
5.4.9.1 REFERENÈNI PRIMERI – ARHEOLOŠKI PARKI 76
5.4.10 FERATE 78
5.4.10.1 REFERENÈNI PRIMERI – FERATE 78
5.4.11 ADRENALINSKI PARK 79
5.4.11.1 REFERENÈNI PRIMERI – ADRENALINSKI PARKI 79
5.4.12 JEKLENICA (ZIPLINE) 80
5.4.12.1 REFERENÈNI PRIMERI – ZIPLINE 80
5.4.13 KOLESARSKA PROGA 81
5.4.13.1 REFERENÈNI PRIMERI – KOLESARSKE PROGE 81
5.4.14 RAZGLEDNA PLOŠÈAD 82
5.4.14.1 REFERENÈNI PRIMERI – RAZGLEDNE PLOŠÈADI 83
5.4.15 PAVILJON OB PLOŠÈADI 84
5.4.15.1 PAMETNI MUZEJ 84
5.4.15.2 REFERENÈNI PRIMERI – INTERAKTIVNI MUZEJI 84
5.4.16 IZOBRAŽEVALNI IN RAZISKOVALNI KAMPUS 86
5.4.16.1 REFERENÈNI PRIMERI – KAMPUSI 87
5.4.16.2 ARHITEKTURNA ZASNOVA KAMPUSA 89
5.4.16.3 NASTANITVENI OBJEKT 91
5.4.16.4 REFERENÈNI PRIMERI – APARTMAJI 91
5.4.16.5 INFRASTRUKTURA V KAMPUSU 92
5.4.16.6 MEDNARODNO SODELOVANJE IN INOVACIJE 92
5.4.17 ÈEBELARSTVO 93
5.4.17.1 REFERENÈNI PRIMERI – ÈEBELARSTVO 93
5.4.17.2 GOZDNI MED IN BLAGOVNA ZNAMKA 94
5.4.18 SKRBNIŠTVO IN VZDRŽEVANJE MESTNEGA GOZDA 95
5.5 GRAD 96
5.5.1 PARK PRED GRADOM 96
5.5.2 GRAJSKE OSTALINE 96
5.5.3 REVITALIZACIJA NEKDANJEGA PLANINSKEGA DOMA 97
5.5.4 UREDITEV OKOLICE GRADU 97
5.6 PRISTAVA 98
5.6.1 SOKOLARSTVO 98
5.6.2 ETNOLOŠKA DOMAÈIJA 98

5.6.4 GOSPODARSKI OBJEKT 98
5.6.5 APARTMAJI 98
5.7 BLAGOVNA ZNAMKA 99
5.8 VARSTVO NARAVE IN TRAJNOSTNI RAZVOJ 99
5.9 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA 100
5.10 SISTEM RAVNANJA Z ODPADKI 101
5.11 VPLIVI 102
5.11.1 VPLIVI NA MESTO 102
5.11.2 VPLIVI NA OBÈINO 102
5.11.3 VPLIVI NA DRŽAVO 102

6. SWOT ANALIZA 103

6.1 PREDNOSTI PROJEKTA (STRENGTHS) 104
6.2 SLABOSTI PROJEKTA (WEAKNESSES) 104
6.3 PRILOŽNOSTI PROJEKTA (OPPORTUNITIES) 105
6.4 GROŽNJE PROJEKTA (THREATS) 106
6.5 POVZETEK SWOT ANALIZE 106

7. USTANOVITEV FUNDACIJE 107

7.1 NAMEN IN POSLANSTVO 108
7.2 CILJI FUNDACIJE 108
7.3 ORGANIZACIJSKA IN VODSTVENA STRUKTURA 108
7.4 VIRI FINANCIRANJA FUNDACIJE 108
7.5 POVEZAVE IN MEDNARODNO SODELOVANJE 109
7.6 REFERENÈNI PRIMERI – FUNDACIJE 109
7.7 POMEN FUNDACIJE 110

8. FAZNOST IZVEDBE 111

8.1 ÈASOVNICA IZVEDBE 114

9. ZAKLJUÈEK 115

MESTNI GOZD STARI GRAD
Zelena krona mesta Kamnik

UVOD

Obsežni gozd ob Kamniku ni zgolj gozdna površina, temveè prostor, prepleten z zgodovino, kulturno dediš èino in izjemnimi naravnimi danostmi. Ko je Stanislav Knez leta 2006 postal njegov lastnik, je prepoznal, da lahko ta gozd postane nekaj veè. Postane lahko

MESTNI GOZD STARI GRAD, prostor s pomenom, identiteto in vizijo prihodnosti.

Uresniè itev takšne vizije zahteva sodelovanje strokovnjakov z razliènih podroè ij. V ta namen je bil oblikovan interdisciplinarni pristop, ki temelji na znanju, izkušnjah in dolgoletnem delu ter omogoèa razumevanje, usmerjanje in trajnostni razvoj projekta. Priè ujoèa programsko urbanistièna zasnova izhaja iz poglobljene analize preteklosti in sedanjega stanja, prepoznava potenciale prostora ter oblikuje usmeritve za prihodnost. V njej je predlagana temeljna zasnova mestnega gozda, s katerim se bo ponašalo mesto Kamnik.

Lastnik in investitor Stanislav Knez se zaveda, da interdisciplinarni program mestnega gozda presega njegove osebne interese in da mora biti usmerjen v dobro širše skupnosti. Ta dokument je dokaz, da veliki projekti nastajajo tam, kjer se združijo vizija, želje, modrost, družbena odgovornost in strokovno znanje.

Nastanek mesta Kamnik je tesno povezan z dinastièno politiko mogoène bavarske plemiške rodbine Andeških, ki je ustanovila mesto in na Bergantovi gori zgradila utrjen grad. V sklopu grajskih ostalin stoji danes neugleden objekt, ki bo s prenovo dobil interaktivni muzej rodbine Andeških grofov, posveèen njihovi dobi in vlogi v križarskih vojnah.

Na previsu Bergantove gore je umeš èena atraktivna razgledna ploš èad, ki bo obiskovalcem omogoèala panoramske poglede na Kamniške Alpe in na širšo Slovenijo vse do Triglava. Posebnost ploš èadi je v tem, da omogoèa pogled s ptiè je perspektive na staro mestno jedro Kamnika, ki leži 200 metrov pod njo. Ob ploš èadi je predviden paviljon z interaktivno predstavitvijo stavbne zgodovine mesta Kamnik, od njegovega nastanka do danes.

Program se dopolnjuje z zasnovo sodobnega univerzitetnega kampusa, namenjenega razvoju in skrbi za mestne gozdove, ki bo predstavljal raziskovalno, izobraževalno in trajnostno središ èe projekta.

Na starograjskem travniku Pristava med Bergantovo goro in Veliko špico je predvidena vzpostavitev Centra slovenskega sokolarjenja z vrtom ptic uje d.

Celotno programsko zasnovo obkroža obsežen mestni gozd, ki se razprostira na površini 142 hektarov. »Zlato starograjskega gozda« – gozdni med, bo postal glavni produkt prepoznavne blagovne znamke »Stari grad«.

Motorni promet na obmoè ju mestnega gozda Stari grad bo nadzorovan, omejeno število parkirišè pa plaè ljivo. Iz Kamnika bo dostop do osrednjih toè k na Starem gradu omogoè en s pomoè jo poševnega dvigala. S tem bo mestni gozd pridobil trajno prometno ureditev in obenem izjemno turistièno atrakcijo.

1. MESTNI GOZDOVI

1.1 DRUŽBENE KORISTI URBANIH GOZDNIH POVRŠIN

Zelene površine na urbanih območjih nudijo prebivalcem in obiskovalcem oddih od mestnega stresa, hkrati pa spodbujajo sodelovanje skupnosti, gibanje in povezanost z naravo.

Poleg tega lahko mestne gozdne površine služijo tudi za izobraževalni in raziskovalni namen, zlasti na področju biotske raznovrstnosti, ekologije in pomena trajnostne skrbi za okolje. Programi, ki vključujejo lokalne šole in skupine pri sajenju ter vzdrževanju dreves, dodatno krepijo občutek odgovornosti do mestnih zelenih površin in gradijo kulturo mesta.

1.2 KAJ SO MESTNI GOZDOVI

Mestni gozdovi so naravna območja v mestnih in primestnih okoljih, ki pripomorejo k izboljšanju kakovosti življenja in ohranjanju ekološkega ravnovesja. Poleg estetske vrednosti opravljajo številne funkcije – čistijo zrak, blažijo hrup in temperaturne ekstreme, prispevajo k ohranjanju čistih vodnih virov ter spodbujajo biotsko raznovrstnost v urbanem prostoru.

V primerjavi z ostalimi gozdnimi površinami so mestni gozdovi enostavno dostopni, zato je njihov obisk izrazito povečan. Običajno so v njih načrtno urejene rekreacijske, učne in tematske poti ter vstopne točke z informativnimi tablami, ki obiskovalcem omogočajo boljše razumevanje gozda in njegovega pomena. S tem postanejo tudi privlačne turistične in izobraževalne destinacije.

1.3 MESTNI GOZDOVI V SLOVENIJI

V številnih slovenskih mestih so mestni in primestni gozdovi uradno razglašeni za gozdove s posebnim pomenom. Lokalni odloki jihščitijo pred krčenjem in določajo njihov razvoj v smeri krepitve socialnih in ekoloških funkcij. S tem se mesta zavezujejo k trajnostnemu upravljanju teh območij in k zagotavljanju njihove dostopnosti za prebivalce in obiskovalce.

Trenutno ima v Sloveniji 16 večjih in manjših mest z odloki zaščitene mestne in primestne gozdove, ki skupaj obsegajo več kot 5.000 hektarjev površin. Pri razvoju mestnih gozdov ni pomembna velikost naselja, temveč predvsem prepoznavanje njihove vrednosti in pomena za lokalno skupnost.

1.4 UPRAVLJANJE MESTNIH GOZDOV

Mestni gozdovi se od drugih gozdov ne razlikujejo bistveno, vendar je njihovo upravljanje prilagojeno njihovemu socialnemu in ekološkemu pomenu. Gospodarjenje temelji na načelih sonaravnosti in trajnosti, kjer se posebna pozornost namenja zaščiti gozdnih sestojev in varnosti obiskovalcev. Sečnja in spravilo lesa potekata previdno, z manjšo intenziteto, pri čemer se vedno upošteva varnost obiskovalcev ter zaščita sprehajalnih poti.

Aktivno gospodarjenje z mestnimi gozdovi je nujno za njihovo vitalnost in stabilnost, saj so ti gozdovi zaradi specifičnih rastišč bolj izpostavljeni naravnim nesrečam. Velika večina mestnih gozdov je v zasebni lasti, zato morajo obiskovalci spoštovati gozdni bonton in pravila, ki so običajno navedena na informativnih tablah.

Uresničevanje družbenih in socialnih funkcij v mestnem gozdu je mogoče le s soglasjem lastnikov in v sodelovanju med občino in zasebnimi lastniki. Če se z razglasitvijo za »gozd s posebnim pomenom« zaradi posebne narave in vloge tega gozda omeji uživanje lastnine, ima lastnik gozda pravico zahtevati ustrezno nadomestilo ali davčne olajšave. Višino nadomestila se določi s sporazumom med lastnikom gozda in občino.

Ozavešèena mesta sprejemajo strategije mestnih gozdov, ki krepijo zavedanje o njihovem pomenu, spodbujajo ureditev stanja, se odloèajo za odkup gozdov in jih vkljuèujejo v prostorsko naèrtovanje. Mestni gozdovi so zaradi urbanizacije pod nenehnim pritiskom. Pritiski za spremembo namembnosti so v urbanih obmoèjih najveèji, zato so odloki in strategije bistveni zašèitni mehanizmi proti unièevanju teh naravnih obmoèij. Usklajevanje interesov in naèrtovanje ukrepov v mestnih gozdovih je zahtevnejše kot v drugih gozdovih, saj mora biti pri tem upoštevan veèji obisk in poslediènо varnost obiskovalcev.

Naèrtovanje je prilagojeno razlièнim vrstam rekreacije, ob tem pa je treba upoštevati tudi izvajanje številnih nedovoljenih aktivnosti, ki so v zadnjem èasu v mestnih gozdovih vse pogostejše. Zato je nujen tudi ustrezen nadzor, ki zagotavlja spoštovanje omejitev in usmeritev v pravilno in kulturno uporabo teh obmoèij.

Vstop v mestni gozd je prost, a to ne pomeni, da v njem ne veljajo doloèena pravila obnašanja. Gozdno cvetje, gobe, plodovi in mah so nujni za življenje gozda, zato je njihovo nabiranje omejeno ali celo prepovedano. Med obièajne prepovedane aktivnosti spadajo vožnja z motornimi vozili, vožnja s kolesi izven urejenih kolesarskih poti, odlaganje smeti in odpadkov, kurjenje (razen na urejenih kurišèih), unièevanje naravnih dobrin ter vznemirjanje živali.

1.5 GOZDNE UÈNE POTI

Gozdne uène poti so zasnovane za naravoslovno izobraževanje in omogoèajo obiskovalcem spoznavanje razlièнih vidikov narave, kot so rastline, živali, gozdarstvo, naravni pojavi in tradicionalne obrti, povezane z gozdom. Poti so obièajno dolge nekaj kilometrov in veèinoma niso preveè zahtevne, saj so prilagojene sprehajalcem in obiskovalcem vseh starosti. Zaradi enostavne dostopnosti so odlièna priložnost za rekreacijo, hkrati pa omogoèajo tudi izobraževanje v naravi.

Poti so skrbno urejene, da zagotovijo varno in prijetno izkušnjo. Z arhitekturnimi ureditvami, kot so stopnišèa, ograje, klopi in naèini odvodnjavanja, ki prepreèujejo erozijo tal se zagotovi dobra prehodnost poti v vseh vremenskih razmerah. Ob teh poteh so pogosto postavljene informativne table, ki obiskovalcem nudijo podatke o rastlinskih in živalskih vrstah, geoloških znaèilnostih, naravnih pojavih ter zgodovinskih in kulturnih pomnikih, ki se nahajajo ob poti.

Nekateri mestni gozdovi so opremljeni tudi z brošurami ali letaki, ki jih obiskovalci lahko dobijo v lokalnih turistièнih organizacijah oz. v vstopnem središèu in ki dodatno obogatijo izkušnjo obiska. V današnjem èasu so gozdne uène poti lahko opremljene tudi z interaktivnimi elementi, kot so QR kode, ki omogoèajo dostop do dodatnih vsebin preko mobilnih aplikacij za bolj poglobljeno uèenje in boljšo orientacijo v gozdu.

Poleg naravoslovnega in kulturnega izobraževanja gozdne uène poti prispevajo tudi k veèji ozavešèenosti o pomenu ohranjanja narave, trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter spoštovanja okolja, saj je gozdni ekosistem pomemben za ohranjanje ekološkega ravnovesja in kakovosti življenja v mestnih obmoèjih.

2. NAMEN IN CILJI

Namen programsko urbanistiène zasnove je, da se obširne gozdne površine, ki ležijo neposredno ob starem mestnem jedru Kamnika, uredijo v mestni gozd z veènamensko vrednostjo za prebivalce in obiskovalce.

Zasnova predstavlja strategijo razvoja starograjskega gozda, ki uravnoteženo povezuje turizem, rekreacijo, izobraževanje, raziskave in gospodarjenje z naravno in kulturno dediščino. Realizacija projekta bo obogatila življenje prebivalcev ter prispevala k prepoznavnosti Kamnika in k razvoju trajnostnega turizma v mestu in regiji.

2.1 OHRANJANJE KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠÈINE

Revitalizacija Starega gradu in vzpostavitev mestnega gozda morata potekati skladno z zgodovinskimi in konservatorskimi smernicami. S tem se zagotavlja zašèita arhitekturnih, arheoloških in naravnih vrednot, hkrati pa se ohranja identiteta in zgodovinska prepoznavnost prostora.

2.2 IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI OBMOÈJA

Z vzpostavitvijo nove infrastrukture, vkljuèno s parkirišèi, pešpotmi, kolesarskimi stezami in poševnim dvigalom, bo območje dostopno za vse obiskovalce, tudi za gibalno ovirane osebe.

2.3 RAZVOJ TRAJNOSTNEGA TURIZMA

Trajnostni turizem temelji na doživljanju narave, spoštovanju lokalne dediščine, kulture in tradicije, pri èemer je poudarek na varovanju narave, ekološki mobilnosti in predvsem na ohranjanju življenjskega duha lokalne skupnosti.

Mestni park z uènim gozdom bo ponujal ekološke aktivnosti, raziskovanje biodiverzitete in ohranjanje lokalnih ekosistemov. Z vkljuèitvijo kulturnih in turistiènih vsebin, kot so razgledna plošèad, interaktivni muzeji, gozdni arboretum, rekreativne in druge dejavnosti, bo območje postalo atraktivna destinacija za obiskovalce z razliènimi interesi.

2.4 SPODBUJANJE IZOBRAŽEVANJA IN RAZISKAV

Vzpostavitev raziskovalnega in izobraževalnega centra bo omogoèila izpeljavo inovativnih programov, ki bodo povezali šole, univerze in znanstvene ustanove ter druge raziskovalne centre. S tem se bo omogoèil razvoj novih vsebin, ki bodo prispevale k razširitvi izobraževalnih in raziskovalnih standardov v Sloveniji in Evropi.

2.5 SPODBUJANJE LOKALNEGA GOSPODARSTVA

Projekt bo dopolnil turistièno ponudbo, ustvaril nova delovna mesta in okrepil sodelovanje z lokalnimi pridelovalci, obrtniki in podjetniki.

Urejeno naravno okolje, možnosti za zdrav naèin življenja lokalnega prebivalstva in kakovostni programi omogoèajo harmonièno sobivanje z naravo. Zadovoljni prebivalci so tudi najboljši gostitelji obiskovalcev, kar v veliki meri pripomore k pozitivni izkušnji obiska.

3. PRAVNI OKVIR

3.1 PRAVNI OKVIR IN IZHODIŠÈA

Programsko urbanistièna zasnova je skladna s predpisi o varstvu kulturne dedišèine, o prostorskem naèrtovanju ter z okoljevarstvenimi smernicami.

Temeljna izhodišèa za pripravo programsko urbanistiène zasnove vkljuèujejo ustrezno zakonodajo in prostorske akte, ki zagotavljajo pravno in strokovno utemeljitev projekta:

Odlok o razglasitvi arheološkega območja Stari grad in Hiše Novi trg 5 za kulturna spomenika lokalnega pomena (Ur. l. RS, št. 100/07, 2.11.2007)

Konservatorski naèrt: Stari grad nad Kamnikom, EŠD 9866, Kamnik: arheološko območje Stari grad (Milan Sagadin, univ. dipl. arheol., univ. dipl. um. zg., december 2007)

Odlok o obèinskem prostorskem naèrtu Obèine Kamnik, Uradni list št. 86 / 12.11.2015

Elaborat: Doloèitev območij za izdelavo OPPN-jev za obnovo po poplavah (01/2024, junij 2024)

3.2 IZVLEÈKI IZ KONSERVATORSKEGA NAÈRTA

Bistveni sestavni del ohranjanja spomenika je tudi aplikacija programa, ki bo omogoèala njegovo samovzdrževanje, obenem pa mu vrnila nekdanjo vlogo centra dogajanja, žarišèa kulturnih dogodkov in umešèenosti v skupni zavesti prebivalstva.

Objekti in območja nizkega pomena omogoèajo gradnjo dodatnih objektov z novim programom. Vendar bodo morali biti dodani objekti kar moè nevtralni v oblikovanju, lahkih konstrukcij, na diskretnih lokacijah, kjer ni ohranjenih bistvenih stavbnih elementov gradu, nevpadljivi v celotni pojavnosti spomenika. Ti objekti naj prevzamejo morebitne nove vsebine, pa tudi nujne servisne prostore, sanitarije itd.. Tovrsten objekt pride v poštev tudi pri nadomestitvi morebitnega okroglega stolpa, ki naj bi po opisu gradu iz l. 1570 stal na skrajnem zahodnem robu grajskega pomerija, o katerem pa danes ni veè sledu.

Lahko se odstrani tudi vodohram, ki zavzema dobršen del grajskega dvorišèa. Ukine naj se parkirišèe na gradu, omogoèi pa dostop le nujnim servisnim vozilom. Na prostoru sedanjega parkirišèa naj se vzdržuje travnata površina, ki naj ne bo prepušèena zarašèanju.

Novejši moteèi objekti, ki jih ni moè odstraniti (planinski dom) naj se s svojim zunanjim videzom èim bolj prilagodijo grajskim poslopjem (streha, okenske odprtine, obdelava fasad itd.). Tudi sicer naj se v pasu okrog zunanjega obzidnega plašèa poseka drevje in podrast ter vzdržuje èistina - tako zaradi videza gradu kot zaradi prepreèevanja ponovnega zarašèanja.

3.3 IZVLEÈKI IZ OBÈINSKIH PROSTORSKIH AKTOV

3.3.1 ODLOK O OPN KAMNIK

56. èlen; Stari grad: Najpomembnejša znamenitost Kamnika sta Kamniška srednjeveška gradova. Stari grad mora v naslednjem obdobju postati ena kljuènih prepoznavnih toèk mesta Kamnik, širše regije in Slovenije. Na Starem gradu je predvidena postavitev centralnega evropskega muzeja Andeške rodbine ter njihove dobe in križarskih vojn. Stara domaèija pod gradom (Novi trg 5), ki je zavarovana kot kulturni spomenik lokalnega pomena se revitalizira in prezentira kot kulturna dediščina. Posestvo ob stari domaèiji se nameni razvoju turistiènih programov, ki pa jih je treba uskladiti z varstvom kulturne dediščine. Predvidena je izgradnja novih apartmajev. Poleg povezave z avtobusom je nujna tudi ponovna vzpostavitev peš povezave med mestom in Starim gradom, ki predstavlja eno od pomembnih preènih povezav mesta z levim bregom reke Kamniške Bistrice. Preveri se možnost dostopa na grad s sedežnico ali vzpenjaèo, ki naj poteka po severnem poboèju hriba. Gradnje v obmoèju se naèr¬tujejo s podrobnimi prostorskimi naèrti.

Enota urejanja prostora: KA -171, Namenska raba prostora: G, Naèin urejanja prostora: OPPN, Usmeritve za OPPN: Predviden OPPN za letno-zimsko sankališèe oziroma postavitev druge žièniške naprave. Pri naèrtovanju je treba v najveèji možni meri ohranjati obstojeèo visokoraslo vegetacijo. Pred posegom je treba preveriti habitatne tipe in zavarovane vrste. Poseg naj se omeji na najmanjši možni obseg. Po izvedeni seènji se uredi gozdni rob.

Enota urejanja prostora: KA-191, Namenska raba prostora: BT, Naèin urejanja prostora: OPPN, Usmeritve za OPPN: Predviden OPPN za izgradnjo ekološko turistiène vasi. Pred prièetkom postopka priprave OPPN je treba izdelati celovite strokovne podlage in idejno zasnovo obmoèja. Ekološko turistièna vas se naèrtuje kot samooskrbna, z objekti grajenimi iz klasiènih naravnih materialov po vzoru kvalitetne arhitekture širšega obmoèja Kamnika. Namestitveni objekti naj bodo eno apartmajski, pritlièni z izkorišèeno mansardo. Pri vhodu na obmoèje se locira servisni objekt in skupne parkirne površine. Pred prièetkom gradnje objektov se najprej izvede vsa potrebna gospodarska infrastruktura, ki bo zagotavljala samooskrbo obmoèja. Pri gradnji objektov je treba zagotoviti zadosten odmik od gozdnega roba. Pri naèrtovanju ureditev je treba zagotoviti neoviran dostop do gozda za potrebe gospodarjenja ter omogoèiti prostore za zaèasno skladišèenje lesa.

3.3.2 JAVNA RAZGRNITEV SD OPN 2

Javna razgrnitev Odloka o spremembah in dopolnitvah Odloka o obèinskem prostorskem naèrtu Obèine Kamnik št. 2 (junij 2022).

Enota urejanja prostora: KA -149, Namenska raba prostora: BT, K2, G, Naèin urejanja prostora: PPIP, Usmeritve: Obmoèje je namenjeno ohranjanju kulturne dediščine, izobraževanju in turistièni dejavnosti. Obmoèje Starega gradu nad Kamnikom, ki je razglašeno za kulturni spomenik lokalnega pomena se obnovi in prezentira v skladu s

smernicami izdelanega konservatorskega naèrta (dr. Milan Sagadin, ZVKDS OE Kranj, marec 2008). Na podlagi izvedenih predhodnih arheoloških raziskav bo mogoèa postavitev morebitnih novih elementov za zašèito in izrabo prostorov. Ob severnem obzidju se predvidi obnova platoja. Ureditev parkirišèa je dopustna samo pogojno, èe se na podlagi rezultatov izvedenih predhodnih arheoloških raziskav izkaže, da je to možno, in le v okviru celostne ureditve območja*. Predvidena je prenova obstojeèega objekta, pri èemer etažnost objekta ostaja nespremenjena (P+3) oblikovanje se mora èim bolj prilagoditi grajskim poslopjem. Prizidava na vzhodni fasadi objekta za potrebe izvedbe dvigala je dopustna samo pogojno, èe se na podlagi rezultatov izvedenih predhodnih arheoloških raziskav izkaže, da je to dopustno. V primeru prizidave za dvigalo se mora prizidek oblikovno uskladiti z obstojeèim objektom. V sklopu prenove objekta je predvidena tudi ureditev novega dostopa, vkljuèno z ureditvijo dostopa do grajskega dvorišèa pri èemer je treba pred naèrtovanjem izvesti predhodne arheološke raziskave in na podlagi rezultatov izdelati projekt. Ureditve, ki bodo posegale v sklenjena območja gozda se naèrtujejo tako, da se z njimi ne bo zmanjšala sposobnost ugodnega zagotavljanja ekoloških in socialnih funkcij na sosednjih gozdnih zemljišèih, zlasti varovalne in zašèitne funkcije. Pri naèrtovanju je treba v najveèji možni meri ohranjati obstojeèo visokoraslo vegetacijo. Gradbeni poseg naj se omeji na najmanjši možni obseg. Po izvedeni seènji se uredi gozdni rob. Pred naèrtovanjem posegov na območju kulturnega spomenika je potrebno izvesti predhodne arheološke raziskave za vse posege v območju enote urejanja je potrebno pridobiti kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno mnenje (soglasje). V območju z opredeljeno namensko rabo G je dovoljena gradnja razgledne plošèadi s spremljajoèim objektom.

Enota urejanja prostora: KA -171, Namenska raba prostora: G, Naèin urejanja prostora: OPPN, Usmeritve za OPPN: Predviden OPPN za letno-zimsko sankališèe oziroma postavitev druge žièniške naprave. Pri naèrtovanju je treba v najveèji možni meri ohranjati obstojeèo visokoraslo vegetacijo. Pred posegom je treba preveriti habitatne tipe in zavarovane vrste. Poseg naj se omeji na najmanjši možni obseg. Po izvedeni seènji se uredi gozdni rob.

*Opomba 1: Ker je OPN iz leta 2015 že zastarel, saj temelji na izhodišèih in zasnovah iz let 2007–2009, bo potrebna njegova prilagoditev sodobnim potrebam in trajnostnim usmeritvam. To se nanaša predvsem na prometno ureditev mesta in Starega gradu.

3.3.3 DOLOÈITEV OPPN-JEV ZA OBNOVO PO POPLAVAH

Elaborat: Doloèitev območij za izdelavo OPPN-jev za obnovo po poplavah (01/2024, junij 2024), KAM33 Stari grad.

Izhodišèe za programski sklop »Grad« so kulturno – zgodovinske vsebine s poudarkom na prikazu nastanka gradu in na prezentaciji njegovih ostalin, prikazu stavbnega razvoja mesta Kamnik in predstavitvi pomena rodbine Andechs na Slovenskem.

Razgledna plošèad poleg izjemnega razgleda po širši okolici vse do Triglava, ponuja pogled na Kamnik iz ptièje perspektive. Dimenzije plošèadi omogoèajo tudi organizacijo kulturnih programov kot so koncerti klasiène in sodobne glasbe ter gledališke predstave, predvidene pa so tudi raznovrstne predstavitve, omizja, pogostitve, poroke,…

Predlagani program v sklopu »Gozd« izhaja iz možnosti, ki jih nudi neokrnjena narava v neposredni bližini Kamnika. Z izobraževalnimi, rekreativnimi, razvedrilnimi, adrenalinskimi in športnimi vsebinami se obogati ponudba in ustvarijo se dodatni pogoji, da se obiskovalci v Kamniku zadržijo dlje èasa.

Poboèje Starega gradu je priljubljena sprehajalna toèka mešèanov, saj

jim omogoèa hitro dostopen in neposreden stik z naravo ter zmerne vsakodnevne rekreacijske izzive, ki so na vrhu poplaèani s èudovitimi razgledi. Celotno poboèje Starega gradu, ki sega od vznožja hriba v Kamniku do gradu, se strokovno uredi v urejen uèni gozd.

Površina celotnega gozdnega parka znaša 145 ha.

V parterju Kamnika je za potrebe Starega gradu naèrtovano parkirišèe na desnem bregu Nevljice z 200 parkirnimi mesti. Od tu se na Stari grad dviga vzpenjaèa. Vstopna postaja v vzpenjaèo se nahaja v neposredni bližini centralnega parkirišèa ob Nevljici.

3.3.4 ODLOK O SD OPN 2

Programsko urbanistièna zasnova ne more in ne sme upoštevati Odloka o spremembah in dopolnitvah obèinskega prostorskega naèrta Obèine Kamnik št. 2 (Uradni list RS, št. 95/24, 16. 10. 2024), saj **odlok temelji na nepravilnostih in je torej nezakonit, kljub temu da ga je potrdil Obèinski svet.**

Ena od nepravilnosti, ki jih je obèina izvedla po javni razgrnitvi SD OPN 2, je uvedba 14. èlena v odlok SD OPN 2, ki pravi: »V 56. èlenu se v petem odstavku èrta stavek, ki se glasi: 'Preveri se možnost dostopa na grad s sedežnico ali vzpenjaèo, ki naj poteka po severnem poboèju hriba'«.

V Prilogi 2 Odloka o SD OPN 2 je obèina po javni razgrnitvi v tekstualnem delu odloka izbrisala OPPN KA -171 iz obèinskega prostorskega naèrta. Nezakonito dejanje je obèina izvedla brez vednosti lastnika in ga celo poskušala zavesti, saj je OPPN KA -171 pustila opredeljen v grafièném delu Odloka o SD OPN 2. S tem samovoljnim dejanjem je Obèina Kamnik zaèasno zaustavila potek vzpostavitve mestnega gozda.

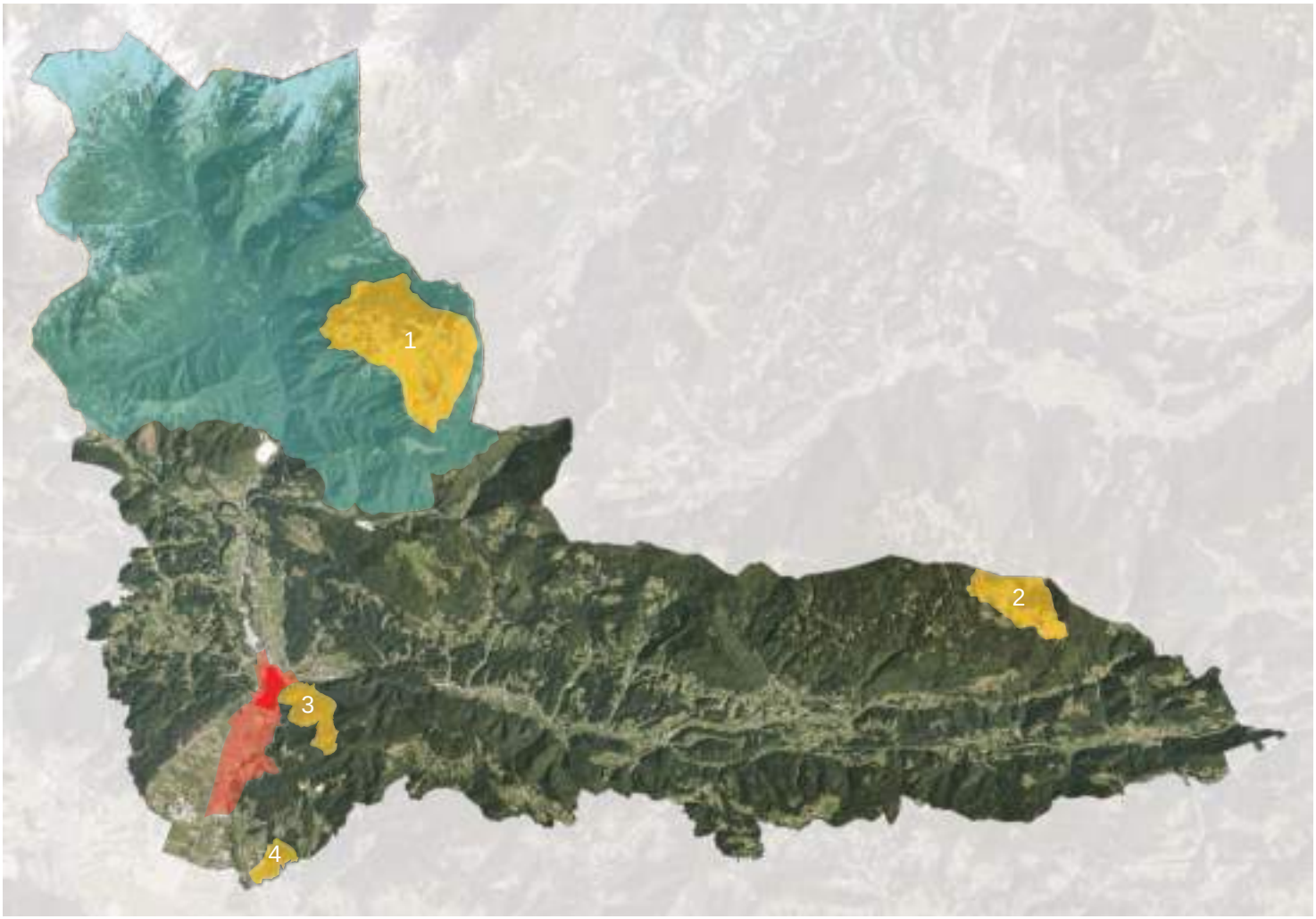
Zaradi te nezakonite spremembe v SD OPN 2 programsko urbanistièna zasnova lahko temelji le na Odloku o OPN Kamnik iz leta 2015 in na zakonsko pravilnem osnutku obèinskega prostorskega naèrta (SD OPN 2), ki je bil javno predstavljen na razgrnitvi junija 2022 in v katerem je OPPN KA -171 opredeljen in vrisan v prostorskem aktu.

Za pravno relevantnost prièujoèe programsko urbanistiène zasnove in omogoèanje nadaljnjih postopkov bo obèina morala upoštevati 127. èlen Odloka o obèinskem prostorskem naèrtu Obèine Kamnik (Uradni list RS št. 86/12.11.2015). Ta èlen doloèa možnost izdelave OPPN za posamezno enoto urejanja prostora ali manjše obmoèje znotraj enote urejanja, tudi èe niso zajeta v karti izvedbenega dela OPN, èe je to potrebno po sprejetju obèinskega prostorskega naèrta.

V tem okviru se mora doloèiti meja OPPN ter izdelati prikaz vplivov in povezav s sosednjimi obmoèji, oziroma koncept povezav in infrastrukturnega urejanja za celotno enoto urejanja prostora. Mestni gozd Stari grad spada med prostorske ureditve, ki so kljuène za prepoznavnost obèine in glede na nepravilnost v odloku o SD OPN 2, bo obèina morala zagotoviti tudi kritje stroškov izdelave prikaza vplivov in povezav s sosednjimi obmoèji.

4. OBSTOJEÈE STANJE

alpski svet

posebna zelena območja

mesto Kamnik

staro mestno jedro

4.1 OBČINA KAMNIK

Občina Kamnik leži v osrednji Sloveniji in šteje približno 30.000 prebivalcev. Občina je del širšega območja Osrednje Slovenije, ki se nahaja na preseèišèu pomembnih evropskih transportnih koridorjev.

Zaradi bližine moènih urbanih središè, Ljubljane (5) in Kranja (6), nacionalnega letališèa (7) ter železniške povezave s prestolnico ima občina velik potencial za krepitev svoje vloge v regiji, tako na področju turizma, gospodarstva kot trajnostnega urbanega razvoja.

Izjemne naravne in kulturne vrednote v občini predstavljajo možnost za razvoj uravnoteženega turizma. Ta temelji predvsem na športno-rekreacijskih dejavnostih, bogatih naravnih lepotah, kot so alpski regijski park s Kamniško Bistrico in Kamniškimi Alpami, Tuhinjska dolina, Menina planina, Biba planina, ter na kulturnih vrednotah, kot so staro mestno jedro Kamnika, gradovi in arboretum Volèji potok.

Občina Kamnik obsega 26.560 ha in vključuje raznolike zelene površine, od ravnin do hribovja in alpskega sveta.

Ravninski predeli: približno 1.600 ha (6 % površine občine).
Hribovje in grièevje: 61 % površine, veèinoma gozdnata območja.
Alpski svet: 8.800 ha (33 % občine).

Posebna zelena območja, ki so ali bodo v bližnji prihodnosti pomembna za razvoj turizma, pohodništva in rekreacije so:

1) Velika planina, Mala planina in Gojška planina: skupaj 709 ha
2) Biba planina: 185 ha
3) Starograjski gozdovi: 142 ha
4) Arboretum: 73 ha

Lega občine v Sloveniji

4.2 MESTO KAMNIK

Kamnik je eno najstarejših slovenskih mest z bogato kulturno dedišèino.

Mesto šteje približno 14.000 prebivalcev in je upravno, kulturno, turistièno in industrijsko središèe obèine Kamnik. Naselje, ki se je razvilo pod južnimi obronki Kamniških Alp, na robu kotline ob izteku reke Kamniške Bistrice iz ozke doline, je vpeto med Žalski hrib in Bergantovo goro (Stari grad).

Kamnik je deveto najveèje mesto v Sloveniji, celo veèje od mestnih obèin, kot so Nova Gorica, Krško, Murska Sobota in Slovenj Gradec in je eno od redkih veèjih slovenskih mest, ki nima mestnega gozda.

Mesto je odlièno povezano tako na nacionalni kot mednarodni ravni:

23 km do Ljubljane,
25 km do Kranja,
15 km do Letališèa Jožeta Puènika Ljubljana,
hitri dostop do avtocestnega križa A1 in A2, ki omogoèa povezavo z Avstrijo in s širšo regijo,
redne železniške in avtobusne povezave z Ljubljano.

Velika planina

Sv. Primož nad Kamnikom

Arboretum, Volèji potok

Staro mestno jedro

Stari grad nad Kamnikom

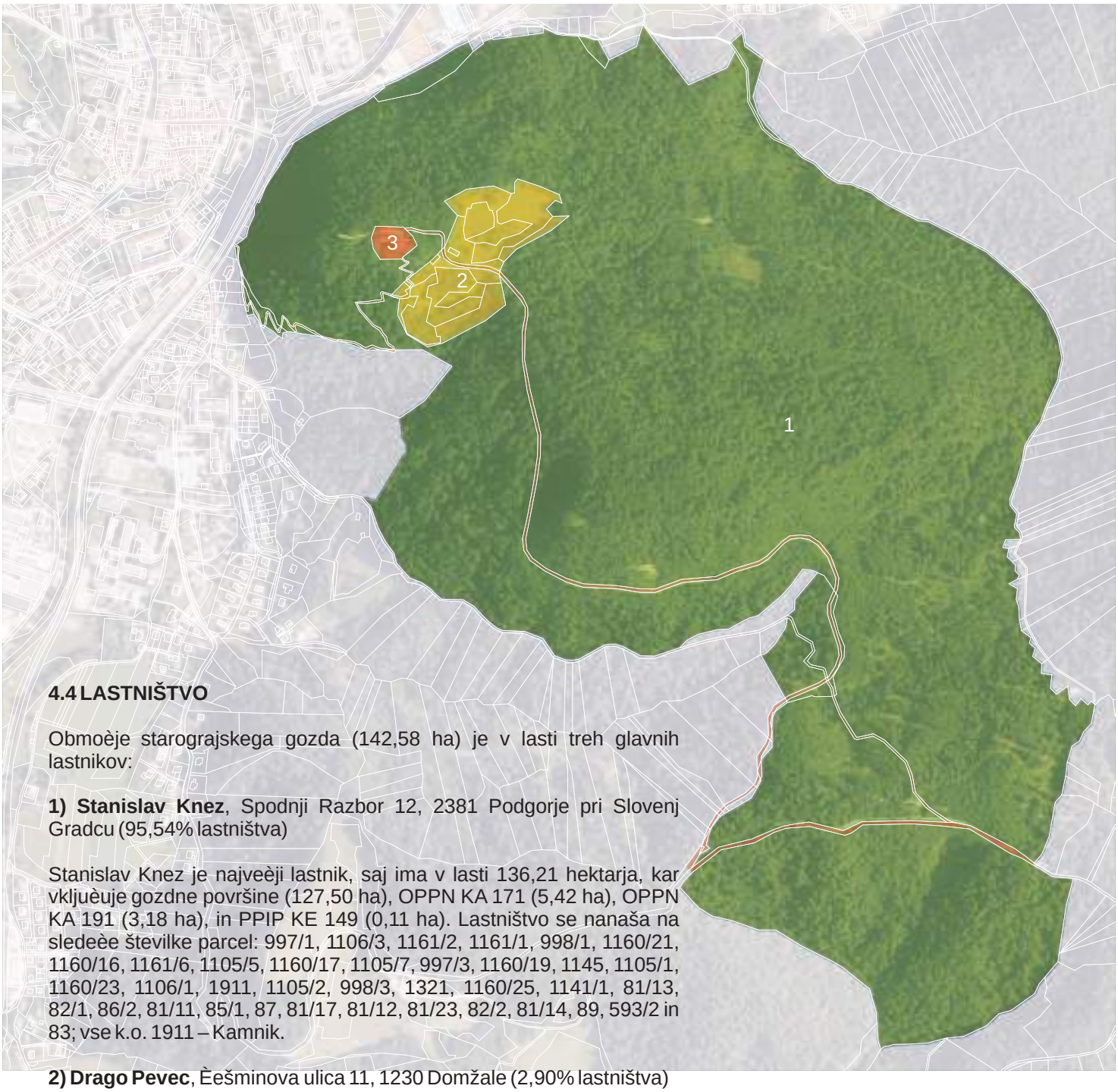

Starograjski gozd m 1 : 10.000

4.3 STAROGRAJSKI GOZD

Starograjski gozd se razprostira tik nad starim mestnim jedrom. S svojimi koordinatami 46°13'24" N, 14°37'02" E leži na jugozahodnem delu obèine Kamnik. Obmoèje gozda obsega 142,58 hektarjev površine.

Bergantova gora (1), ki se dviga približno 200 metrov nad starim mestnim jedrom Kamnika, omogoèa osupljive panoramske razglede, ki segajo od Kamniško-Savinjskih Alp na severu, Julijskih Alp na zahodu vse do veèjega dela nižinske osrednje Slovenije na jugu. Zaradi tega je Bergantova gora ena najbolj izrazitih in atraktivnih razglednih toèk v Sloveniji.

4.4 LASTNIŠTVO

Območje starograjskega gozda (142,58 ha) je v lasti treh glavnih lastnikov:

1) Stanislav Knez, Spodnji Razbor 12, 2381 Podgorje pri Slovenj Gradcu (95,54% lastništva)

Stanislav Knez je največji lastnik, saj ima v lasti 136,21 hektarja, kar vključuje gozdne površine (127,50 ha), OPPN KA 171 (5,42 ha), OPPN KA 191 (3,18 ha), in PPIP KE 149 (0,11 ha). Lastništvo se nanaša na sledeče številke parcel: 997/1, 1106/3, 1161/2, 1161/1, 998/1, 1160/21, 1160/16, 1161/6, 1105/5, 1160/17, 1105/7, 997/3, 1160/19, 1145, 1105/1, 1160/23, 1106/1, 1911, 1105/2, 998/3, 1321, 1160/25, 1141/1, 81/13, 82/1, 86/2, 81/11, 85/1, 87, 81/17, 81/12, 81/23, 82/2, 81/14, 89, 593/2 in 83; vse k.o. 1911 – Kamnik.

2) Drago Pevec, Češminova ulica 11, 1230 Domžale (2,90% lastništva)

Drago Pevec ima v lasti 4,14 hektarja zemljišča, ki se nahaja na Pristavi med Bergantovo goro in Veliko Špico. Lastništvo se nanaša na sledeče številke parcel: 1154, 1153/2, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153/1, 1153/4, 1153/5, 1153/6, 1155, 1156, 1157/1, 1157/2, 1157/3, 1158/1, vse k.o. 1911 – Kamnik.

3) Občina Kamnik, Glavni trg 24, 1241 Kamnik (1,47% lastništva)

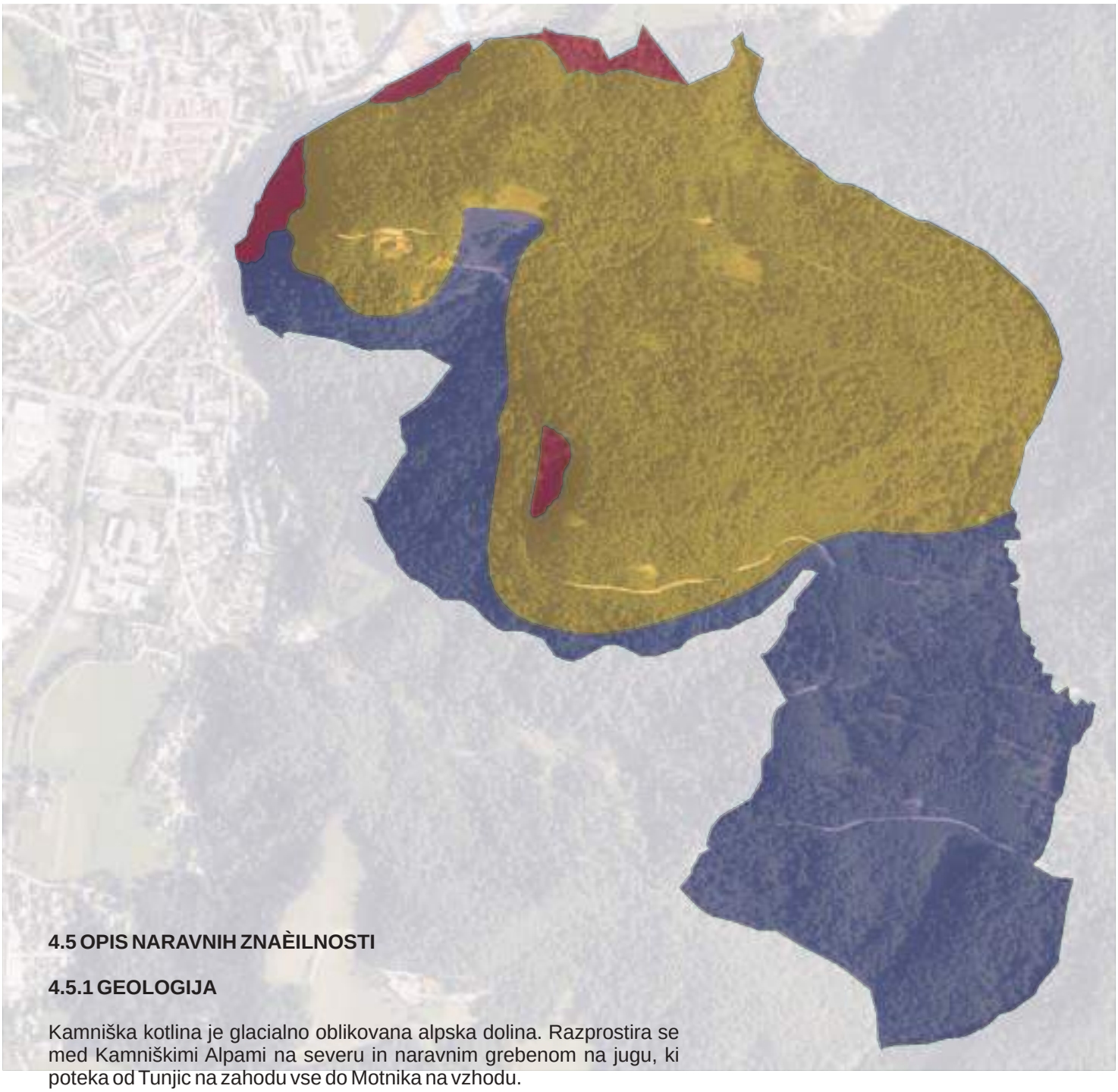
Občina Kamnik ima v lasti 2,23 hektarja, kar vključuje območje ostalin srednjeveškega gradu (0,36 ha), cesto (1,06 ha), cesto Kamnik - Palovče (0,44 ha), pešpot (0,23 ha) in staro pot (0,14 ha).

Opomba: Poleg treh glavnih lastnikov se na območju starograjskega gozda nahaja še nekaj manjših lastnikov, katerih lastništvo se nahaja na določenih segmentih glavne dostopne ceste (Damjan Dolinšek, Peter Repanšek, Lidija Gjurin, Andrej Štrumbelj, Vilko Smrečnik, Anton Pirš). Njihov delež lastništva znaša zgolj 0,09% celotnega območja starograjskega gozda.

Obèina Kamnik in družina Pevec ne sodelujeta neposredno pri pripravi programske urbanistiène zasnove Mestni gozd Stari grad. Kljub temu bi bilo za uspešno izvajanje programa zaželeno vzpostaviti medsebojno povezovanje vseh treh lastnikov, z namenom doseganja skupne koristi in usklajenih ciljev.

Vzporedno z izvajanjem programa bi lahko nastala skupna blagovna znamka »Stari grad« z enotno grafièno podobo, pod katero bi se predstavljale vse dejavnosti na obmoèju: programi, objekti, vstopnine, izdelki, gostinska ponudba, delavnice, prenoèišèa, prevozi itd. Takšna integracija bi omogoèila medsebojno dopolnjevanje programov in ustvarila celovito obiskovalèevo izkušnjo, ki bi koristila tako lastnikom kot obiskovalcem.

Predpogoj za uspešno revitalizacijo Starega gradu je, da obèina Kamnik pristopi k sodelovanju in da projekt mestnega gozda uvrsti med svoje prioritetne strateške projekte.

4.5 OPIS NARAVNIH ZNAÈILNOSTI

4.5.1 GEOLOGIJA

Kamniška kotlina je glacialno oblikovana alpska dolina. Razprostira se med Kamniškimi Alpami na severu in naravnim grebenom na jugu, ki poteka od Tunjic na zahodu vse do Motnika na vzhodu.

Najožji in najnižji del tega grebena poteka med Malim gradom in Starim gradom, kjer se nahaja naravni prehod širine približno 150 metrov. Domneva se, da je ta prehod nastal zaradi ledeniške reke Kamniške Bistrice, ki je v èasu ledenih dob oblikovala to območje.

V tistem obdobju naj bi bilo v Kamniški kotlini jezero, ki ga je omejeval naravni greben. Kamniška Bistrica se je prelivala èez greben, kar bi lahko pomenilo, da so bili na tem mestu nekoè slapovi, ki so se prelivali proti Mengeškemu polju.

Geomorfološki procesi in erozija so skozi èas zmanjšali višino grebena, dokler Kamniška Bistrica ni popolnoma izravnala terena. Nastalo je ozko grlo, ki danes tvori temelj Kamnika. To potrjuje tudi dejstvo, da sta hriba Mali in Stari grad sestavljena iz kompaktne skale, medtem ko so pred in za njima prodnata tla.

Območje starograjskega gozda je geološko raznoliko in sestavljeno iz apnenca ter glinastih in kremenèevih skrilavcev.

4.5.2 MORFOLOGIJA

Podroèje starograjskega gozda je morfološko moèno razgibano. Vznožje, kjer se starograjski gozd dotika mesta, se nahaja na 380 m nadmorske višine. Vrhovi gozda pa dosegajo naslednje nadmorske višine:

1) Bergantova gora: 587 m n. v.
2) Velika Špica: 676 m n. v.
3) Straža: 623 m n. v.
4) Babji trebuh: 622 m n. v.
5) Knežji vrh na starograjskem Sedlu: 600 m n. v.

Hribine so strme in v povpreèju presegajo 30 stopinjski naklon. Zahodni poboèji Bergantove gore in Velike Špice dosegata 60 stopinjski naklon.

Med Bergantovo goro in Veliko Špico se nahaja položnejša Pristava(6), ki ima 553 m n. v. in predstavlja naravno prehodno toèko med obema vrhovoma.

Na obmoèju se nahajajo zgolj manjši potoki. Najveèji med njimi je Suhi potok (7) na skrajnem vzhodnem delu obmoèja.

4.5.3 GOZDNI SESTOJI

Gozdni sestoji starograjskega gozda vsebujejo predvsem mešane drevesne vrste, kar prispeva k biotski pestrosti in naravnemu ravnovesju. Prevladujeta bukev in gaber, vendar se na tem območju pojavljajo tudi druge drevesne vrste, kot so smreka, javor, kostanj, bor in jelka. Ponekod, predvsem na Pristavi med Bergantovo goro in Veliko Špico, najdemo tudi travniške površine, ki dodatno obogatijo ekosistem.

Odsek K63B - Varovalni gozd
Nahaja se na strmi zahodni in severni hribini starograjskega gozda. Ščiti regionalno cesto, ki poteka pod njim, naselja in zemljišča pred plazovi, izpiranjem in krušenjem na strminah.
Krajevno ime: Stari grad
Rastiščnogojitveni razred: varovalni gozdovi
Nadmorska višina: 380m - 580m
Kamnina: apnenec
Naklon: 40 stopinj
Relief kamnit/skalnat: 40% / 60 %
Sestoji: drogovnjaki do debeljaki bukve in listavcev s posamično primesjo smreke
Funkcije v odseku: varovanje kulturne dediščine in drugih vrednot, estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, rekreacijska, turistična, varovanje gozdnih zemljišč in sestojev
Kulturna dediščina: naselbinska dediščina: Kamnik - Predmestje Novi trg, spomenik: Kamnik - Arheološko najdišče Stari grad (del)

Odsek K61
Krajevno ime: Babji trebuh
Rastiščnogojitveni razred: kisloljubno bukovje
Nadmorska višina: 530m - 620m
Kamnina: glinasti skrilavci, revnejši
Naklon: 25 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 0% / 0 %
Sestoji: debeljak smreke s primesjo bukve in kostanja; mešana mladovja smreke, bukve, bora, javorja in kostanja
Funkcije v odseku: estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, varovanje gozdnih zemljišč in sestojev

Odsek K62A
Krajevno ime: Stari grad
Rastišènogojitveni razred: podgorsko bukovje
Nadmorska višina: 450m - 660m
Kamnina: kremenèevi skrilavci
Naklon: 25 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 0% / 0 %
Sestoji: poškodovan bukov sestoj v obnovi s primesjo g. javorja, v. jesena in smreke; pomlajene površine po ujmah; debeljak smreke s primešano jelko in bukvijo.
Funkcije v odseku: varovanje kulturne dedišèine in drugih vrednot, varovanje naravne dedišèine, estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, rekreacijska, turistièna, varovanje gozdnih zemljišè in sestojev
Kulturna dedišèina: arheološko najdišèe: Kamnik - Naselbina na Veliki Špici (del)

Odsek: K62B
Krajevno ime: Stari grad
Rastišènogojitveni razred: gorsko bukovje
Nadmorska višina: 440m - 630m
Kamnina: apnenec
Naklon: 35 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 10% / 0 %
Sestoji: drogovnjak bukve s primesjo èrnega gabra in smreke; sestoj v obnovi bukve s primesjo smreke, gradna in belega gabra
Funkcije v odseku: varovanje kulturne dedišèine in drugih vrednot, estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, rekreacijska, turistièna, varovanje gozdnih zemljišè in sestojev
Kulturna dedišèina: arheološko najdišèe: Kamnik - Naselbina na Veliki Špici (del),

Odsek K63A
Krajevno ime: Stari grad
Rastišènogojitveni razred: podgorsko bukovje
Nadmorska višina: 400m - 675m
Kamnina: apnenec
Naklon: 25 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 10% / 10 %
Sestoji: drogovnjak smreke in bukve s primesjo jelke in listavcev; sestoj v obnovi g. javorja in v. jesena s primesjo bukve
Funkcije v odseku: varovanje kulturne dedišèine in drugih vrednot, varovanje naravne dedišèine, estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, rekreacijska, turistièna, varovanje gozdnih zemljišè in sestojev
Kulturna dedišèina: arheološko najdišèe: Kamnik - Naselbina na Veliki Špici (del), spomenik: Kamnik - Arheološko najdišèe Stari grad (del),

Odsek K64
Krajevno ime: Stari grad
Rastišènogojitveni razred: podgorsko bukovje
Nadmorska višina: 400m - 675m
Kamnina: apnenec
Naklon: 35 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 5% / 0 %
Sestoji: sestoj v obnovi bukev s primesjo smreke, c. in b. gabra ter javorja; pomlajene površine pretežno listavcev in posamezno smreke
funkcije v odseku: varovanje kulturne dedišèine in drugih vrednot, varovanje naravne dedišèine, estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, rekreacijska, turistièna, varovanje gozdnih zemljišè in sestojev
Kulturna dedišèina: arheološko najdišèe: Kamnik - Naselbina na Veliki Špici (del), spomenik: Kamnik - Arheološko najdišèe Stari grad,

Odsek K65
Krajevno ime: Babji trebuh
Rastišènogojitveni razred: kisloljubno bukovje

Nadmorska višina: 450m - 620m
Kamnina: glinasti skrilavci, revnejši
Naklon: 25 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 0% / 0 %
Sestoji: sestoj v obnovi smreke, r. bora in bukve z macesnom in kostanjem; debeljak smreke s primesjo bukve, g. javorja, kostanja in c. gabra; mladovja.
Funkcije v odseku: varovanje kulturne dedišèine in drugih vrednot, estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, rekreacijska, turistièna, varovanje gozdnih zemljišè in sestojev

Odsek K66
Krajevno ime: Kratna
Rastišènogojitveni razred: kisloljubno bukovje
Nadmorska višina: 450m - 550m
Kamnina: glinasti skrilavci, revnejši
Naklon: 30 stopinj
Relief kamnit / skalnat: 0% / 0 %
Sestoji: sestoj v obnovi bukev s primesjo smreke, macesna in r. bora
Funkcije v odseku: estetska, higiensko-zdravstvena, hidrološka, klimatska, lesnoproizvodna, varovanje gozdnih zemljišè in sestojev

4.5.4 EKOLOGIJA

Starograjski gozd omogoèa preživetje širokemu spektru živalskih vrst, od gozdnih in gorskih ptic do sesalcev, plazilcev in številnih žuželk. Prekomerno in nenadzorovano obiskovanje območja pa vse bolj ogroža obèutljive ekosisteme in negativno vpliva na naravne habitate.

Med stalnimi in pogostimi vrstami na tem območju so srna, lisica, veverica, kuna belica, kuna zlatica, jazbec, dihur, velika in mala podlasica ter hermelin. Prav tako so prisotne številne ptice, med katerimi izstopajo navadna kanja, kragulj, skobec, navadna postovka, sokol selec, lesna sova, kozaèa, velika in mala uharica, mali skovik, koconogi èuk, sraka, siva vrana, šoja, krokar, pivka, èrna žolna, zelena žolna, mali detel, veliki detel in triprsti detel.

4.5.5 NARAVNE ZNAMENITOSTI

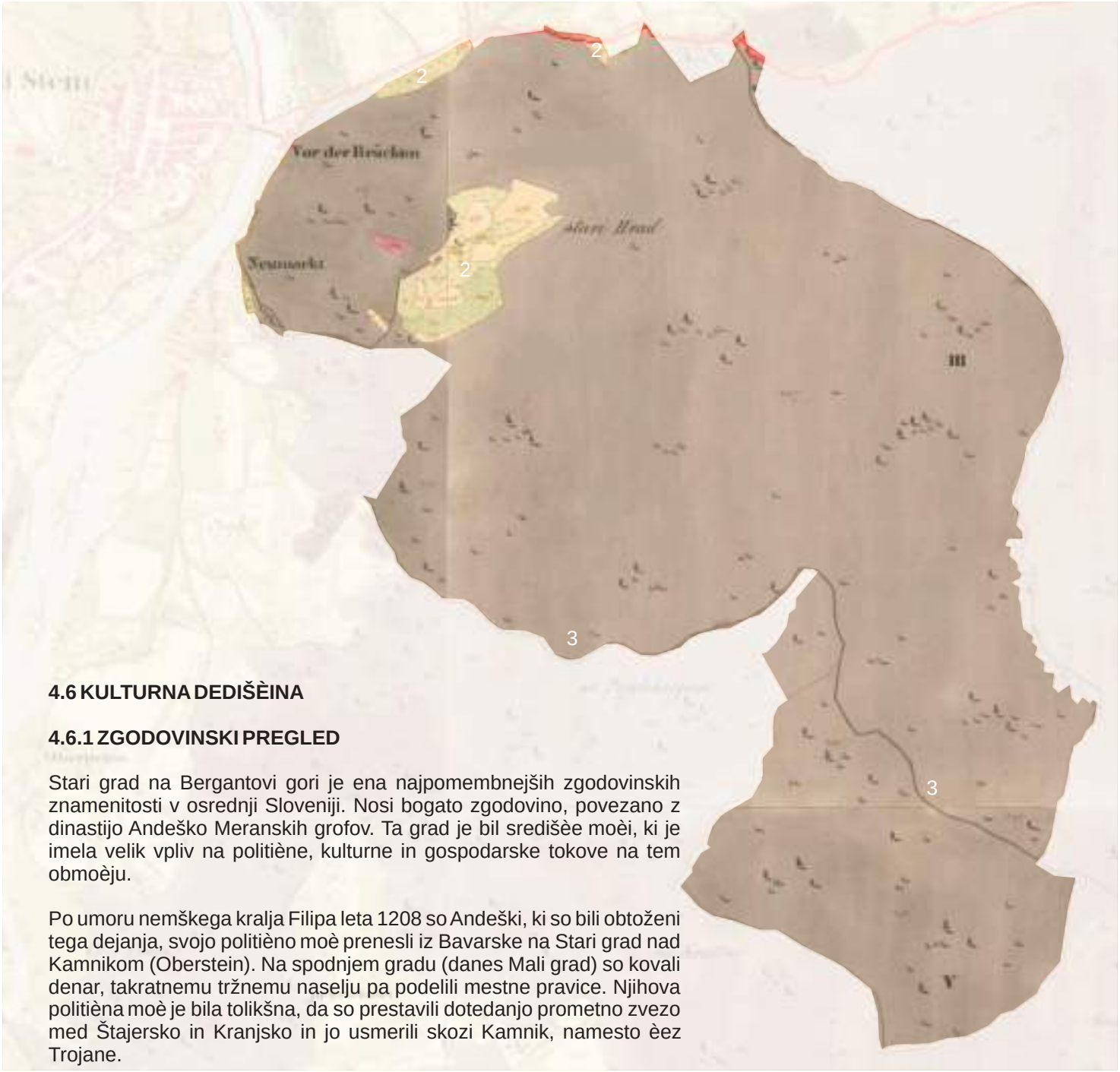
Na območju starograjskega gozda in njegove okolice se nahajajo štiri od dvanajstih znanih jam v obèini Kamnik, ki predstavljajo nezanemarljiv del geološke in biotske dedišèine. Te naravne znamenitosti so pomembne tako z geološkega kot tudi z ekološkega vidika, saj nudijo življenjski prostor številnim redkim vrstam, kot so npr. jamski hrošèi in ohranjajo dragocene ekosisteme, ki so bistveni za naravno ravnovesje v tem delu Slovenije.

1) Kriško brezno
Tip jame: Poševno in stopnjasto brezno
Dolžina: 22 m, Globina: 18 m, Prosti vstop

2) Veliki Špic
Tip jame: Jama z breznom in etažami, poševna jama
Dolžina: 115 m, Globina: 16 m, Prosti vstop

3) Jama v kamnolomu
Tip jame: Vodoravna jama
Dolžina: 33 m, Globina: 9 m, Prosti vstop

4) Jama nad Starim gradom
Nahajališèe jamskih hrošèev

4.6 KULTURNA DEDIŠÈINA

4.6.1 ZGODOVINSKI PREGLED

Stari grad na Bergantovi gori je ena najpomembnejših zgodovinskih znamenitosti v osrednji Sloveniji. Nosi bogato zgodovino, povezano z dinastijo Andeško Meranskih grofov. Ta grad je bil središèe moèi, ki je imela velik vpliv na politiène, kulturne in gospodarske tokove na tem obmoèju.

Po umoru nemškega kralja Filipa leta 1208 so Andeški, ki so bili obtoženi tega dejanja, svojo politièno moè prenesli iz Bavarske na Stari grad nad Kamnikom (Oberstein). Na spodnjem gradu (danes Mali grad) so kovali denar, takratnemu tržnemu naselju pa podelili mestne pravice. Njihova politièna moè je bila tolikšna, da so prestavili dotedanjo prometno zvezo med Štajersko in Kranjsko in jo usmerili skozi Kamnik, namesto èez Trojane.

Franciscejski kataster, 1826

1) gozd

2) pašnik

3) stara pot Kamnik - Palovèe

Zaèetek vzpona dinastije Andechsov sega v obdobje, ko je Bertold I. Andeški sklenil zakon z Sofijo Weimar-Orlamundsko, dedinjo posesti na Kranjskem in v Istri. Ta poroka je pomenila hitro rast in širitev družine, katere politièna moè in mednarodni vpliv sta bili izjemni. Èeprav je bil njihov vzpon omejen le na dobrih sto let, se z njim ne more primerjati nobena dinastièna družina na slovenskih tleh. Tudi vzpon v Sloveniji najbolj opevanih celjskih grofov ni poznal tolikšne hitrosti, niti tolikšne mednarodne evropske širine in višine.

Andeški so sodelovali v treh križarskih vojnah in so imeli pomembne evropske zaveznike, kot sta francoski kralj Filip Avgust in ogrski kralj Andrej III.. Èlani družine so se vzpenjali tudi na vrh cerkvene hierarhije, saj je en èlan družine postal patriarh v Ogleju, drugi pa bamberški škof. Za še veèjo veljavo so bile tri èlanice te dinastije po smrti proglašene za svetnice.

Andeško-Meranski grofje so svojo oblast utrjevali z gradnjo mest, med katerimi so tri slovenska mesta, Slovenj Gradec, Kranj in Kamnik, doživela poseben gospodarski in kulturni vzpon.

Kamnik je postal središèe andeške posesti in s tem eden najpomembnejših krajev na Kranjskem v 13. stoletju. V letu 1202 se v Kamniku omenjata dva gradova; Spodnji grad (danes Mali grad) in Zgornji grad (danes ruševine Starega gradu).

Kamniški Stari grad se tako uvršèa med najstarejše gradove na Gorenjskem in je bil po vsej verjetnosti zgrajen že v 12. stoletju. Prviè se grad omenja leta 1207. Njegova lega na dominantni toèki nad mestom je omogoèala nadzor nad prometnimi potmi, ki so vodile iz Štajerske skozi Tuhinjsko dolino na Gorenjsko in Primorsko. Grad na Bergantovi gori je predstavljal tudi simbol politiène moèi in vpliva, ki je segal daleè izven meja Kamnika in Slovenije.

Kot poroèa Valvasor, je Stari grad v 13. stoletju prešel v last Ortenburžanov in pozneje Gallenbergov. Leta 1450 je postal deželno knežji fevd in so ga habsburški vojvode dajali v najem. Leta 1511 ga je prizadel moèan potres, ki je povzroèil veliko škodo, nato pa je sledil še požar, ko je vanj trešèila strela. Po teh poškodbah je grad postal neprimeren za bivanje in uporabo, zato se je njegov najemnik Thurn preselil na grad Križ.

Danes so razvaline Starega gradu na Bergantovi gori slabo ohranjene. Zaradi grobega posega v vzhodni del gradu, ko so po koncu druge svetovne vojne na ruševinah postavili planinski dom, so razvaline nekdanjega gotskega gradu ohranjene le na zahodnem delu platoja. Delno ohranjeno je tudi južno obzidje, kjer so vidni trije vhodi in strelne line. Na glavnem platoju je v temeljih ohranjen obrambni stolp pravokotnega tlorisa.

Grad je skozi stoletja doživel številne prenove in poškodbe, vendar so kljub temu ohranjene pomembne arhitekturne znaèilnosti. Ohranjanje njegove kulturne dedišèine je izjemnega pomena za nadaljnji razvoj tega obmoèja in tudi Kamnika.

Rodovnik dinastije Andech

Stari grad - Oberstein, Valvasor 1679

Planinski dom na Stare gradu, ok. 1930

Nemški bunker na Starem gradu, ok. 1942

Stari grad danes

4.6.2 SPOMENIŠKO ZAVAROVANA OBMOÈJA IN OBJEKTI

1) Arheološko najdišèe Stari grad (EID: 1-09866)
Razrušen grad iz 12. stol., z delno ohranjenim palacijem, bergfridom, obrambnim jarkom na vzhodu, utrjenim dostopom na jugu in objekti okrog notranjega dvorišèa. Grad je bil opušèen po letu 1670, pozidan pa je bil na območju prazgodovinske naselbine. Datacija: pozna bronasta doba, železna doba, prva polovica 12. stol., 1143, tretja èetrtina 17. stol., 1670

2) Hiša Novi trg 5 (EID: 1-26348)
V breg postavljena, delno podkletena zidana pritlièna kmeèka hiša podolgovatega tlorisa, z leseno kašèo na vzhodnem koncu in z obokano kletjo. Hiša ima ohranjeno vežo s èrno kuhinjo, hišo in kamro.
Datacija: 18. stol.

3) Gospodarsko poslopje pri hiši Novi trg 5 (EID: 1-26569)
Delno iz kamna zidano in delno leseno gospodarsko poslopje je stegnjen pritlièen objekt, ki ima v ravni liniji pod skupno dvokapno streho na èop razvršèena prostora za hlev in pod. Obkroža ga visokodebelni sadovnjak in ograjen zelenjavni vrt. Datacija: prva polovica 19. stol.

4) Naselbina na Veliki Špici (EID: 1-19672)
Na severovzhodnem in vzhodnem poboèju hriba Velika Špica je veè umetnih naselbinskih teras, kjer so bili najdeni odlomki prazgodovinske lonèenine.
Datacija: prazgodovina

4.7 INFRASTRUKTURA

4.7.1 PROMET

Kamnik se sooèa s pereèo problematiko urbanistiènega naèrtovanja, zlasti zaradi ohlapne in nenaèrtne obèinske politike med letoma 2011 in 2025. Medtem ko bi moralo biti obdobje izdelave Obèinskega prostorskega naèrta (OPN) zaznamovano z dinamiènim in premišljenim urbanistiènim razvojem, je v tem èasu dejansko prišlo do zamrznitve vseh glavnih razvojnih projektov, kar je v praksi pomenilo velik korak nazaj v urbanistiènem razvoju Kamnika. Naèrtovanje prostora je zastalo na ravni prostorskih naèrtov iz 80-let prejšnjega stoletja, ki niso bili prilagojeni sodobnim potrebam in izzivom.

Kamnik je na podroèju prometne infrastrukture popolnoma zaostal, kar moèno vpliva na razvoj in obiskanost mestnega jedra. Medtem, ko so v nekaterih slovenskih, predvsem pa v številnih evropskih mestih (npr. v Avstriji, Nemèiji, Franciji,…) že v 80-ih in 90-ih letih prejšnjega stoletja na obrobjih mestnih jeder gradili podzemne garažne hiše, veènadstropne parkirne hiše in vpeljevali Park and Ride sisteme, je Kamnik na tem podroèju desetletja ostajal praktièno nespremenjen. Neprestana opozorila stroke pa je lokalna oblast vedno preslišala. Revitalizacija starega mestnega jedra je Kamnik zaobšla.

S podobnimi težavami kot staro mestno jedro Kamnika se sooèa tudi Stari grad na Bergantovi gori. Zaradi pomanjkanja ustrezne prometne infrastrukture sta ovirana njegov razvoj in polna izraba.

Eden najveèjih izzivov je dostopnost tega obmoèja. Kljub izjemni lokaciji, ki ponuja vpogled v srednjeveške ostaline in èudovit razgled na okoliško pokrajino, obmoèje ni primerno za organizacijo kulturnih dogodkov in drugih aktivnosti s poveèanim številom obiskovalcev, saj je dostop do gradu zelo omejen, obiskovalci pa so odvisni od lastnega prevoza. Razen dolge in ovinkaste ceste ni nobene druge infrastrukture, ki bi obiskovalcem olajšala dostop ali omogoèila bližnje parkiranje. Dostop za avtobuse je problematièen, pravzaprav neizvedljiv, saj ni možnosti izvedbe obraèališèa, niti parkirišèa. Trenutno ni javnega prevoza, ki bi omogoèil enostaven dostop za širšo javnost.

asfaltirana cesta

obèinska pešpot

vodovod

elektrovod

telekomunikacijski vod

Skozi starograjski gozd poteka obstojeèa asfaltirana obèinska cesta (JP 660321) dolžine približno 2 km. Ker danes na Starem gradu praktièno ni nobenega programa, cesta funkcionira kot sprehajalna pot. V primeru vpeljave novih programov oz. poveèanja števila obiskovalcev, pa bo ozka in vijugasta cesta, ki bo namenjena tako pešcem kot avtomobilom, postala moteèa in nevarna.

4.7.2 MIRUJOÈI PROMET – PARKIRIŠÈA

Območje Starega gradu se sooèa z velikim pomanjkanjem ustreznih parkirnih mest. Edina možna parkirišèa bi bila možna na zasebnem zemljišèu na Pristavi med Bergantovo goro in Veliko Špico, vendar bi morebitna izvedba parkirišè na tem območju povzroèila degradacijo naravnega okolja.

Na platoju pod gradom je danes 14 parkirnih mest (P4), kar komaj zadostuje za obiskovalce obstojeèega gostinskega lokala. V primeru širitve programa, ki vkljuèuje razgledno plošèad, paviljon in vzpostavitev dodatnih vsebin, kot sta restavracija in muzej v nadstropjih objekta, se bo število obiskovalcev drastièno poveèalo, prometno stanje na območju pa se bo bistveno poslabšalo, kar bo pripeljalo do prometnega kaosa. Poleg tega obstojeèa parkirišèa na platoju pred gradom ovirajo ureditev severnega grajskega parka, kot je predpisan v konservatorskem naèrtu. V primeru poveèanja obiskovalcev z motornimi vozili bo cesta postala nevarna, hrup in onesnaženje pa bosta negativno vplivala na naravno okolje. V bistvu bi imela vzpostavitev programa brez prometne strategije unièujoèe posledice na naravo.

Sedanji naèin prometne ureditve na Starem gradu torej nima prihodnosti, saj bo Stari grad na ta naèin še naprej ostajal tretjerazredna destinacija, brez prave vrednosti, s slabim izkustvenim vtisom in bo namenjen le rekreacije željnim mešèanom.

4.7.3 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Območje Starega gradu je slabo opremljeno z ustrezno komunalno infrastrukturo, kar omejuje možnosti za njegov trajnostni razvoj. V povezavi s širitvijo programa je nujno izboljšanje oskrbe z vodo, ureditev kanalizacije ter posodobitev elektrièni povezav.

Obstojeèi vodni rezervoar, ki se nahaja v nekdanjih grajskih kleteh in je vkopan med arheološke ostaline (grajske kleti iz èasa gotike), bo v primeru širitve programa nezadosten. Izgradnja kanalizacijskega omrežja je nujna za nemoteno obratovanje objektov in prepreèevanje onesnaževanja okolja. Posodobitev elektrifikacije pa bo omogoèala nemoteno izpeljavo programa.

4.8 EROZIJSKA OGROŽENOST

V samem srcu mesta Kamnik so zaradi erozije najbolj ogrožena območja Žalski hrib, Mali grad in Stari grad. Ob podnebnih spremembah se sooèamo z vse pogostejšimi ekstremnimi vremenskimi razmerami, ki predstavljajo resno grožnjo tem območjem in mestu.

Erozija tal je pomemben problem starograjskega gozda, saj prekomerno obiskovanje, pomanjkanje zašèitne vegetacije in strma poboèja pospešujejo površinsko odplavljanje zemlje. Posledièno prihaja do izgube hranil, poslabšanja kakovosti tal in sprememb v strukturi gozdnih ekosistemov, kar neposredno vpliva na rastline in živali, odvisne od stabilnosti tal.

Erozijsko najbolj ogrožen predel v Kamniku se nahaja na zahodnem poboèju starograjskega gozda, na območju med Maistrovim mostom in mostom pri Sparu. V tem delu je nastala geomorfološka ožina med Starim gradom in Malim gradom, ki loèuje severni in južni del mesta ter predstavlja ozko naravno grlo. To zahodno poboèje je pretežno fosilno melišèe, prekrito s prstjo in poraslo z drevjem, vendar obstaja velika

Zemeljski plaz, Laniše, avgust 2023

nevarnost plazenja tal, saj dosega 40 stopinjski naklon. Tega melišèa ne ogroža le naravna dinamika tal, ampak tudi konstantno nevzdrževanje. Leta 2018 je država sicer vgradila zašèitne kovinske mreže, ki pa so danes povsem zapolnjene s kamenjem in postajajo iz leta v leto bolj nevarne. Nevarno melišèe tik ob regionalni cesti poveèuje tveganje za zemeljske plazove, ki se lahko sprožijo ob veèjih deževjih in ogrozijo kamniško obvoznico.

Obvoznica je namreè edina prometna povezava skozi Kamnik, zato bi morebitni plaz, ki bi zasul cesto, ogrozil celotni severni del mesta, povzroèil enormno škodo na infrastrukturi ter dolgotrajno prekinil dostop do zaledja mesta. Èe pa bi zemeljski plaz dosegel reèno korito Kamniške Bistrice, ki se nahaja neposredno ob obvoznici, bi to lahko povzroèilo katastrofalne posledice, ki bi ogrozile prebivalce in imele pogubne uèinke na celotno obmoèje.

Poplavna ogroženost je najveèja ob vznožju severnega poboèja starograjskega gozda. Pretoènost reke Nevljice je na tem predelu izredno slaba, zato je podroèje, kjer se nahaja letno kopališèe ter odbojkarska in teniška igrišèa, poplavno izredno ogroženo. Zaradi prostorskih omejitev se športne dejavnosti na tem podroèju ne morejo razvijati, gradnja objektov pa je prepovedana, saj gre za poplavno obmoèje. Obèina bo morala slej ko prej razmišljati o selitvi odbojkarskih in teniških igrišè, sèasoma pa tudi o selitvi letnega kopališèa na primernejšo lokacijo.

Pot na Stari grad

Pot na Stari grad

4.9 DEGRADACIJA

4.9.1 NARAVA

Obmoèje Starega gradu je deležno divje urbanizacije, neposredna bližina mesta Kamnik namreè moèno vpliva na naravo gozda. V zadnjih dveh desetletjih je gozd doživel obèutno degradacijo.

Veèina poti, zlasti proti Veliki špici, je nevzdrževanih in nevarnih, kar povzroèa erozijo ter škodo na rastlinstvu in živalstvu. Ker do vrha Velike Špice ne vodi uradna in urejena gozdna pot, obiskovalci ustvarjajo številne “divje” poti, ki preèkajo obèutljive ekosisteme in zmanjšujejo biotsko pestrost. Po vsakem deževju takšna »divja« pot postane blatna in obiskovalci zatrasirajo novo pot. K temu dodatno prispeva narašèajoèe in nekontrolirano spustno kolesarjenje (downhill), ki odpira vedno nove trase po gozdu in povzroèa unièevanje podrasti in tal.

Velika Špica

Velika Špica

Leta 2008 je obmoèje prizadel orkanski veter, ki je podrl nekaj tisoè kvadratnih metrov veliko podroèje dreves na Veliki špici. Odprti in neovirani razgledi so zaèeli privabljati vse veè obiskovalcev, zato se gozd na tem obmoèju ne more obnoviti.

Dodatno škodo je pred štirimi leti povzroèila obèina, ki je, ne da bi obvestila lastnika, izvedla nestrokovno seènjo gozda ob glavni asfaltirani cesti, ki pelje do gradu in s tem povsem opustošila obmoèje ob cesti. Za unièenje predela ob cesti je obèina lastniku sicer plaèala odškodnino, vendar se bo škoda sanirala najmanj dve desetletji.

Pomanjkanje obèinskega interesa pri skrbi za gozd, ki ga uporabljajo (in posledièno unièujejo) obèani, je povzroèilo, da je odgovornost za ohranjanje tega dragocenega prostora prešla izkljuèno na lastnika. Èe se bo pasivnost obèine nadaljevala, bo degradacija obmoèja vedno bolj izrazita, erozija pa vse veèja. Lastnik te katastrofe ne bo mogel prepreèiti, divja urbanizacija lahko unièi gozd in mestu povzroèi katastrofo.

Vhod v grad

4.9.2 GRAJENA STRUKTURA

V preteklosti je imel Stari grad kljuèno vlogo pri rojstvu in razvoju mesta Kamnik, danes pa je zaradi pomanjkanja obèinskega interesa in neustreznega razvoja, njegova prihodnost ogrožena.

Degradacijo obmoèja Starega gradu so moèno zaznamovale tudi grajene strukture.

Na izpostavljeni lokaciji, na vrhu Bergantove gore, se dviga masivna socialistièna zgradba planinskega doma, ki je zaradi svoje velikosti in neskladnosti z okoliško arhitekturo postala velik motilec v mestni veduti. Zgradba, visoka 13 metrov, obsega tri etaže, njena streha s primorskim naklonom pa je obdana z velikanskimi in neuglednimi telekomunikacijskimi antenami. Ta struktura že veè kot šest desetletij kazi silhueto mesta in degradira okolico. Kljub temu, da Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) predlaga odstranitev tega objekta, je zaradi njegove velikosti in kompleksnosti, odstranitev praktièno nemogoèe izvesti. Ta zgradba ni le vizualni problem, ampak predstavlja tudi simbol neprimernega posega v zgodovinsko in kulturno dediščino.

Velik problem predstavlja tudi grob poseg v arheološke ostaline na severni strani gradu, kjer so domaèini v 60-ih letih samoiniciativno z gradbeno mehanizacijo uredili parkirišèe in s tem unièili vse arheološke ostanke. Zasnova parkirnih mest je bila že ob nastanku neprimerna, saj je bilo parkirišèe s 14 parkirnimi mesti že takrat premajhno za potrebe, ki jih je prinašal hitro razvijajoèi promet. Danes je prav zaradi pomanjkanja parkirnih mest vpeljava dodatnih programov praktièno nemogoèa.

Tudi razvaline Starega gradu so v izredno slabem stanju. Leta 2007 je mesto Andechs v Nemèiji doniralo sredstva za obnovo porušenega srednjeveškega pravokotnega stolpa, vendar obèina ni dokonèala sanacije, saj ni zagotovila dodatnih lastnih sredstev. Skrb za ohranjanje lastne zgodovine oèitno ni njena prioriteta. Kljub temu da je grad pomemben kulturni in zgodovinski spomenik, obèina ne izkazuje interesa za njegovo obnovo in ga že desetletja prepušèa propadanju.

Na ravninskem obmoèju Pristava vzhodno od gradu, stoji propadajoèe gospodarsko poslopje iz 19. stoletja, ki je v zelo slabem stanju in se bo verjetno kmalu sesulo samo vase, èe se ne bodo izvedli nujni ukrepi za njegovo stabilizacijo.

Na obmoèju Starega gradu ni osnovne turistiène in infrastrukturne opreme, kot so klopi, razsvetljava in ustrezno urejene poti. Grad ne ponuja nobene druge vsebine razen gostinskega lokala. Zanimanje za obisk gradu je zato zelo omejeno.

Glavna asfaltirana cesta, ki vodi na Stari grad, je prav tako del degradacije gozda, saj prekinja naravne poti in ekosisteme. Obenem je obèina ne vzdržuje. Erozija tal na doloèenih delih spodkopava asfalt, odbojne ograje so polomljene. Ta cesta je sicer trenutno redko obremenjena, vendar pa bi ob poveèanju števila obiskovalcev in poveèanju motornega prometa, postala še ena ovira za ohranjanje naravnega ravnovesja na tem obmoèju.

Na nivoju mesta je regionalna obvozna cesta, zgrajena v zaèetku 80-ih let, grobo presekala dostopnost do starograjskega gozda iz mesta. Posledièno dostop do pešpoti, ki vodi na Stari grad, poteka po ozkem, 40 cm širokem pasu vzdolž regionalne ceste, kar je za obiskovalce gozda izredno nevarno.

Planinski dom

Parkirišèe

“Obnova” srednjeveškega stolpa

Vhod na razgledno plošèad

Dostop do “mestnega gozda”

4.10 POTENCIALI

Stari grad in njegov gozd predstavljata eno najvrednejših prostorskih celot Kamnika, saj združujeta izjemno naravno, kulturno in zgodovinsko dedišèino. Njuna lega tik nad mestom ponuja redko priložnost stika med urbanim in naravnim prostorom, hkrati pa razgledi in razvaline s pomembno zgodovinsko vrednostjo ustvarjajo moèan identitetni simbol kraja.

Prostor omogoèa razvoj butièenega in trajnostnega turizma, ki ne obremenjuje narave. Ugodna lega Kamnika v osrèju Slovenije je idealna za razvoj podjetništva, raziskovalnih centrov in inovativnih projektov na podroèju naravovarstva. Z ustreznim upravljanjem bi lahko Stari grad postal vzorèni primer regeneracije prostora, kjer medsebojna povezava narave, kulture, turizma in lokalnega razvoja sooblikujejo prihodnost Kamnika.

Predpogoj za uspešno revitalizacijo mestnega gozdu je umestitev Starega gradu med prioritetne strateške projekte obèine, ki podpirajo trajnostni razvoj, varstvo kulturne dedišèine in spodbujajo ekološki turizem.

5. PROGRAMSKO URBANISTIÈNA ZASNOVA

5.1 SPLOŠNO O MESTNEM GOZDU STARI GRAD

Programsko urbanistièna zasnova za ureditev Mestnega gozda Stari grad predvideva celovito prenovo obmoèja, izboljšanje dostopnosti in funkcionalnosti, oblikovanje kakovostnih doživetij za obiskovalce ter vpeljavo raziskovalnega centra za razvoj mestnih gozdov. Posegi bodo temeljili na premišljenih fizièni ureditvah in prilagoditvah rabe prostora, z namenom vzpostavitve trajnostne, kulturno obèutljive in dolgoroèno vzdržne uporabe.

Program vkljuèuje vstopno središèe, razgledno plošèad, veènamenski paviljon s prikazom stavbne zgodovine mesta Kamnik, dnevni gostinski lokal, restavracijo, muzej andeške zgodovine, univerzitetni kampus, tematske paviljone v mestnem gozdu, arheološki in adrenalinski park, ferate, jeklenico, gozdno kolesarsko stezo, oboro, gozdni arboretum ter parkovne površine ob grajskih ostalinah. Poleg tega se predvideva tudi izgradnja ekološkega turistièenega kompleksa na Pristavi z etnološko domaèijo, veènamenskim objektom in apartmaji, ter vrtom s pticami ujedami in s prikazom sokolarjenja.

Zasnova urejanja Starega gradu in starograjskega gozda se opira na primere dobrih praks mestnih gozdov doma in v tujini, kjer so mestni gozdovi postali sestavni del urbanega okolja in pomemben dejavnik kakovosti bivanja obèanov.

Pri pripravi detajlnih rešitev bodo upoštevana tudi priporoèila strokovnjakov s podroèij gozdarstva, krajinske arhitekture in mestne ekologije, kar bo omogoèilo usklajeno in strokovno upravljanje tega edinstvenega prostora.

5.1.1 REFERENÈNI PRIMERI – MESTNI GOZDOVI

Mestni gozdovi se vse bolj uveljavljajo kot element urbane infrastrukture. Združujejo funkcijo javnega parka z znaèajem naravnega gozda, obiskovalcem pa omogoèajo stik z naravo, prostor za rekreacijo in pobeg od mestnega vrveža. V številnih mestih pri nas in po Evropi so mestni gozdovi postali prepoznani kot primeri dobre prakse, saj uspešno povezujejo ekološke, socialne in kulturne funkcije ter bogatijo urbano življenje.

Golovec, Ljubljana, Slovenija
Golovec je mestni gozd v Ljubljani, ki se razprostira na 650 hektarjih in predstavlja pomembno rekreacijsko obmoèje za prebivalce mesta. Gozd, zašèiten kot obmoèje gozdov s posebnim namenom. Obiskovalcem nudi širok spekter dejavnosti, vkljuèno s pohodništvom, tekom, sprehodom in gorskim kolesarjenjem, ob tem pa so na voljo tudi fitnes na prostem, sprehajalne poti ter uène toèke o avtohtonih vrstah in naravni dedišèini. Opremljen je z informativnimi tablami, klopmi in mizami. Golovec predstavlja primer mestnega gozda, ki omogoèa stik z naravo, hkrati pa ohranja naravno okolje kljub neposredni bližini prestolnice.

Mestni gozd Celje, Slovenija
Mestni gozd Celje je najveèja javna zelena površina v mestu in priljubljena destinacija za pohodništvo, družine in ljubitelje narave. Gozd ponuja 14 kilometrov oznaèenih poti, številne razgledne toèke, lesene klopi za poèitek, otroška igrišèa ter znamenito drevesno hišo, ki služi kot razstavni prostor, opazovalnica in prireditveni prostor. Poti so dobro oznaèene, obiskovalcem pa pomagajo tudi zemljevidi na zaèetkih poti. V gozdu se nahaja tudi razgledni stolp, ki nudi panoramski pogled na Celje in Savinjsko dolino. Mestni gozd Celje združuje rekreacijo, naravno izkušnjo in družabne aktivnosti, kar ga uvršèa med uspešne primere mestnih gozdov, dostopnih vsem generacijam.

Pot med krošnjami, Rogla, Slovenija
Pot med krošnjami Pohorje na Rogli je doživetvena atrakcija, ki obiskovalcem omogoèa sprehod med drevesnimi krošnjami na

Golovec, Ljubljana, Slovenija

Golovec, Ljubljana, Slovenija

Mestni gozd Celje, Slovenija

Mestni gozd Celje, Slovenija

Pot med krošnjami, Rogla, Slovenija

nadmorski višini 1517 metrov. Ta 1000-metrska pot ponuja panoramske razglede na pohorske gozdove, travnike in okoliške gore. Osrednji del poti predstavlja visok opazovalni stolp, obiskovalce pa dodatno razveseli 62-metrski vijugasti tobogan nazaj v dolino. Rogla združuje stik z naravo, adrenalinsko izkušnjo in možnost aktivnega preživljanja prostega èasa, zaradi èesar spada med najbolj atraktivne primere mestnih gozdov in gozdnih parkov v Sloveniji.

Mestni gozd Panovec, Nova Gorica, Slovenija
Mestni gozd Panovec obsega 380 ha in se nahaja na obrobju Nove Gorice. Gozd ima velik pomen za lokalno prebivalstvo, saj združuje naravno pestrost rastlinskega in živalskega sveta s številnimi možnostmi rekreacije. Obiskovalci lahko uživajo v pohodništvu, kolesarjenju, tekaških in trim progah, prav tako pa se sprehodijo po gozdni ùèni poti, ki prikazuje razliène rastlinske vrste. Leta 2009 je bil Panovec doloèen kot gozd s posebnim pomenom, kar poudarja njegovo vrednost za ohranjanje narave in lokalne skupnosti.

Mestni gozd Panovec, Slovenija

Tscheppaschlucht, Avstrija
Tscheppaschlucht (Èepa) je skoraj 2 km dolga naravna soteska v Karavankah, južno od Celovca. Obmoèje obiskovalcem omogoèa raziskovanje prek urejenih poti, mostov in stopnic, ki zagotavljajo dostop do èudovitih razgledov na južne Alpe. Soteska je del daljših pohodniških poti, kot sta »Koroška mejna pot« in »Alpske poti Juliusa Kugyja«. Tscheppaschlucht ponuja obiskovalcem stik z naravo, mirno okolje in možnosti za rekreacijo ter sprostitev v relativno nedotaknjenem gozdnem prostoru.

Tscheppaschlucht, Avstrija

Baumzipfelweg, Avstrija
Baumzipfelweg v dolini Saalbach Hinterglemm je najvišja pohodniška pot med krošnjami dreves v Evropi. Dve glavni poti, 2 km dolga pot med gozdovi in travniki ter 1 km dolga Baumspitzeweg z atraktivnim mostom, obiskovalcem omogoèata panoramske poglede na okoliške gore in doline. Pot je primerna za razliène obiskovalce – družine, šolske skupine in posameznike – ter združuje aktivno doživetje z neposrednim stikom z naravo.

Baumzipfelweg, Avstrija

Nationalpark Hainich, Nemèija
Nationalpark Hainich v Nemèiji je ohranjen bukov gozd, ki se ponaša z biotsko raznovrstnostjo – od številnih vrst dreves do redkih živalskih vrst, kot so divja maèka, netopirji in žolne. Park omogoèa raziskovanje neokrnjene narave preko urejenih pohodniških poti in je dragocen za biologe, ljubitelje narave ter naravovarstvenike. Ohranjanje bukovih gozdov prispeva k zašèiti evropske naravne dedišèine za prihodnje generacije.

Nationalpark Hainich, Nemèija

Boscoincitt?, Italija
Boscoincitt? v Milanu je mestni gozd in javni park, ki obsega približno 110 hektarjev in združuje gozdne površine, jase, vodne poti ter zgodovinsko kmeèko hišo Cascina San Romano. Park ponuja obiskovalcem številne aktivnosti, od sprehodov, kolesarjenja in jahanja do piknikov in otroških igrišè, ter vkljuèuje programe za lokalno skupnost. Boscoincitt? predstavlja primer uspešnega mestnega gozda, ki združuje naravo, rekreacijo in kulturno dedišèino.

Parc naturel de l'Our, Luksemburg
Parc naturel de l'Our je naravni park, z bogatimi gozdovi, pašniki in naselji v sožitju z naravo, v katerem sta posebej varovani reka Our in slikovita pokrajina. Park obiskovalcem ponuja možnosti za pohodništvo, ekoturizem in sprostitev ter vkljuèuje informativne centre, naravoslovne izlete in kulturne dogodke. Parc naturel de l'Our je primer uspešne kombinacije zašèite narave, trajnostnega turizma in lokalne kulturne dedišèine.

Boscoincitt?, Italija

Fageda d'en Jord?, Španija
Fageda d'en Jord? je bukov gozd v regiji La Garrocha na severovzhodu Španije, ki leži na strnjeni lavini iz vulkana Croscat. Gozd ponuja številne

sprehajalne poti in prepoved motornih vozil, obiskovalcem pa omogoèa stik z naravo in lokalno zgodovino. V gozdu stoji kmeèka hiša Can Jord? in deluje zadruga La Fageda, ki združuje socialne in ekološke cilje. Fageda d'en Jord? je dragocen naravni in kulturni biser regije.

Wepre Park, Anglija
Wepre Park je 65-hektarski podeželski park v Walesu, ki povezuje naravno lepoto z rekreacijo in kulturno dediščino. Park ponuja gozdne sprehajalne poti, ribnike, otroška igrišča in ostanke srednjeveškega gradu Ewloe, obiskovalcem pa omogoèa stik z zgodovino, naravo in mirnim okoljem. Z bogatim ekosistemom in oznaèenimi potmi je priljubljena destinacija za družine, pohodnike in ljubitelje narave.

National Arboretum Canberra, Avstralija
Velik gozdni arboretum National Arboretum Canberra je nastal po velikem požaru leta 2003, ko je bil celoten gozd na podroèju 250 hektarjev unièen. Z leti naèrtnega urejanja je postal trajnostna, kulturna in naravna infrastruktura. V arboretumu raste veè kot 44.000 dreves, od katerih je veliko število redkih ali ogroženih vrst. Deluje kot raziskovalno-izobraževalni center in skrbi za ohranjanje biodivezitete. Poleg delavnic in pouènih programov za šole ponuja tudi turistiène in družabne programe (razgledišèe, veè sprehajalnih in kolesarskih poti, prizorišèa za dogodke, kavarna, trgovina,…).

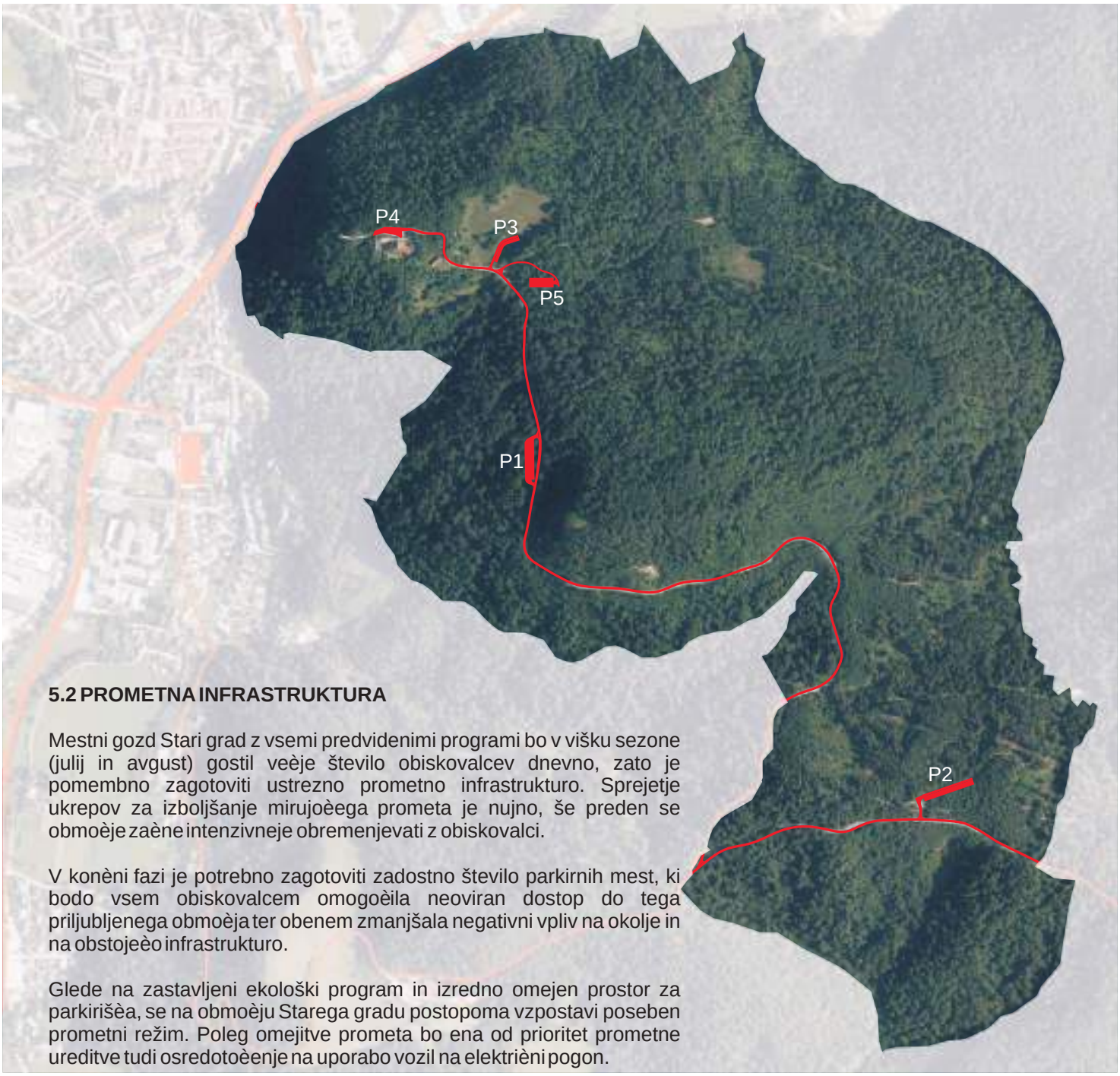

Parc naturel de l'Our, Luksemburg

Fageda d'en Jord?, Španija

Wepre Park, Anglija

Wepre Park, Anglija

National Arboretum Canberra, Avstralija

5.2 PROMETNA INFRASTRUKTURA

Mestni gozd Stari grad z vsemi predvidenimi programi bo v višku sezone (julij in avgust) gostil veèje število obiskovalcev dnevno, zato je pomembno zagotoviti ustrezno prometno infrastrukturo. Sprejetje ukrepov za izboljšanje mirujoèega prometa je nujno, še preden se območje zaène intenzivneje obremenjevati z obiskovalci.

V konèni fazi je potrebno zagotoviti zadostno število parkirnih mest, ki bodo vsem obiskovalcem omogoèila neoviran dostop do tega priljubljenega območja ter obenem zmanjšala negativni vpliv na okolje in na obstojeèo infrastrukturo.

Glede na zastavljeni ekološki program in izredno omejen prostor za parkirišèa, se na območju Starega gradu postopoma vzpostavi poseben prometni režim. Poleg omejitve prometa bo ena od prioritet prometne ureditve tudi osredotoèenje na uporabo vozil na elektrièni pogon.

5.2.1 TRI VARIANTE UREDITVE PROMETA

5.2.1.1 VARANTA A: JAVNI PREVOZ

Uvedba javnega prevoza bi moèno olajšala dostop do Starega gradu in zmanjšala prometno obremenitev. Z vzpostavitvijo rednih linij, ki bi povezovale glavna parkirišèa v Kamniku s pomembnimi toèkami na območju, bi obiskovalcem omogoèili enostaven dostop do razliènih destinacij v mestnem gozdu, brez potrebe po uporabi lastnih vozil. V okviru okolju prijazne dostopnosti je smiselna uporaba javnega ekološkega prevoza z elektrièni vozili.

Pri odcepu s ceste Kamnik – Palovèe na Stari grad bi se postavila zapornica. Motorna vozila bi ta slepi del ceste, ki se konèa pri gradu, lahko uporabila zgolj ob dostavi, ob prihodu gostov v apartmaje, ob posebnih dogodkih in ob intervencijah, ostali obiskovalci pa bi pot nadaljevali peš ali z javnim ekološkim prevozom. Prednost te rešitve je v zmanjšanju števila vozil na območju Starega gradu, kar bi pripomoglo k boljši ohranitvi naravnega okolja.

Parkirišèa v I. fazi

P1	52 parkirnih mest
P2	36 parkirnih mest
P3	24 parkirnih mest
P4	14 parkirnih mest
P5	34 parkirnih mest

Èeprav bi ta rešitev omogoèila trajnostni dostop, pa ima kar nekaj slabosti. Predlog z uporabo javnega prevoza je izvedljiv samo ob sodelovanju z obèino.

V povezavi z javnim prevozom bi bilo potrebno urediti veèje število parkirišè v parterju mesta ob vznožju Starega gradu, kjer bi obiskovalci lahko parkirali svoja vozila. Obstojeèe parkirišèe pri zdravstvenem domu bi bilo lahko primerna lokacija za veèje parkirišèe, vendar trenutne kapacitete (225 parkirnih mest) ne zadostujejo niti za obstojeèe potrebe. Za pokritje vseh potreb bi morala obèina na površini obstojeèih parkirišè pri zdravstvenem domu zgraditi garažno hišo s kapaciteto vsaj 450 parkirnih mest (kar pa je, glede na odnos obèinske politike do starega mestnega jedra, dokaj iluzorno).

Za nemoten prevoz bi bila potrebna minimalno dva minibusa in veè zaposlenih, kar bi predstavljalo dodatno obremenitev mestnega proraèuna.

Za veèjo uèinkovitost in udobje bi bilo nujno sèasoma zagotoviti veèje število minibusov in zaposlenih, ki bi poskrbeli za redno in hitro prevozno povezavo, kar je z vidika obèinske politike prav tako vprašljivo.

Sedanje parkirišèe pred gradom, ki je v konservatorskem naèrtu predvideno za parkovno ureditev, bi se spremenilo v avtobusno postajališèe z obraèališèem, kar prepreèuje izvedbo severnega grajskega parka.

Vprašanje je, ali je ta varianta sploh smiselna glede na razmerje med visokimi stroški obratovanja in njeno uèinkovitostjo.

5.2.1.2 VARIANTA B: ZAÈASNI PROMETNI REŽIM

Uvedba zaèasnega prometnega režima ohranja nespremenjen sistem dostopa na Stari grad z avtomobili.

Na celotnem kompleksu Mestnega gozda Stari grad je možno umestiti maksimalno 160 parkirnih mest. To število parkirišè bi za zaèetek zadošèalo za osnovno funkcioniranje programa, vendar bi bilo podroèje prometno preobremenjeno in tudi neprimerno za funkcioniranje naèrtovanega trajnostnega programa.

Ker so parkirišèa urejena na razlièni h lokacijah, ki so od gradu oddaljene tudi veè 100 m, obstaja nevarnost, da bodo obiskovalci ob obisku gradu nenadzorovano parkirali svoje avtomobile vzdolž cestišèa in s tem povzroèali prometni kaos. Zato bi pri tej varianti morali vzdrževati red s pomoèjo redarske službe.

Obstojeèe parkirišèe severno od grajskih ostalin v tej varianti služi tudi kot obraèališèe za elektrièni minibus, ki bo redno povezoval kampus z gradom, za dostavna vozila, nujna servisna vozila in za intervencijo.

5.2.1.3 VARIANTA C: TRAJNOSTNA REŠITEV

Trajnostna rešitev za izboljšanje dostopa do Starega gradu bi omogoèila hitro in enostavno dostopnost za obiskovalce, predvsem pa bi drastièno zmanjšala prometno obremenitev dostopne ceste in parkirišè.

Glede na specifièno konfiguracijo Starega gradu, ki se dviga 200 metrov nad mestnim jedrom in možnost izgradnje veèjega parkirišèa ob vznožju hriba na nivoju mesta, je uvedba poševnega dvigala (PD) najbolj racionalna in smiselna.

Predvidena lokacija centralnega parkirišèa (CP) se nahaja pod vznožjem severne hribine Starega gradu neposredno ob regionalni cesti, na podroèju današnjih odbojkarskih igrišè. Lokacija se nahaja v neposredni bližini starega mestnega jedra Kamnika in v neposredni bližini predvidenega poševnega dvigala, kar bi obiskovalcem omogoèalo enostaven in hiter dostop do gradu oz. do vseh programov, ki jih ponuja mestni gozd.

Poševno dvigalo bi vzpodbudilo revitalizacijo gradu in obèini ponudilo novo turistièno atrakcijo ob neposrednem stiku z mestom ter omogoèilo dokonèno ureditev severnega grajskega parka kot glavno vstopno toèko v Mestni gozd Stari grad.

Ta trajnostna rešitev ne bi le poenostavila dostopa do Starega gradu, ampak bi obenem pripomogla k zmanjšanju prometne obremenitve in ohranjanju naravnega okolja.

Cesta, ki vodi od odcepa s Palovške ceste do Starega gradu (JP 660321), bi bila po tej varianti namenjena samo sprehajalcem in vozilom na elektrièni pogon. Motorna vozila bi cesto lahko uporabila zgolj ob dostavi, ob prihodu gostov apartmajev, ob posebnih dogodkih in ob intervencijah. Cesto bi lahko uporabljal tudi elektrièni minibus. Zaradi varnosti pešcev bi se hitrost prometa omejila na 30 km/h. Na tem obmoèju bi imeli absolutno prednost sprehajalci, kar bi omogoèilo varno in prijetno doživetje prostora.

Zaèasno parkirišèe severno od Velike Špice (34 p.m.) in obstojeèe parkirišèe severno od grajskih ostalin (14 p.m) se po realizaciji trajnostne rešitve ukineta.

Trajnostna rešitev je izvedljiva samo ob sodelovanju z obèino.

5.2.2 POŠEVNO DVIGALO

Poševna dvigala so zasnovana za uèinkovito premagovanje veèjih višinskih razlik in se prilagajajo specifiènim potrebam posameznih lokacij. So mnogo bolj ekonomièna in enostavnejša za uporabo v primerjavi z zahtevnejšimi vzpenjaèami ali žièenicami. Te vrste dvigal, ki se uspešno uveljavljajo v Avstriji, Nemèiji, Švici, severni Italiji, se uporabljajo na hribovitih obmoèjih in v višje ležeèih mestnih jedrih, kjer olajšajo dostopnost za pešce ter omogoèajo prevoz tovora. Ta tehnologija je posebej primerna za zgodovinske objekte, saj omogoèa minimalen poseg v okolje in v kulturno dedišèino.

Na podlagi tehniènih usmeritev in geodetskih meritev je bilo izvedeno iskanje primerne lokacije za izgradnjo poševnega dvigala na Stari grad. Kot najbolj optimalna se je izkazala trasa na severnem poboèju starograjske hribine, severno od grajskih ostalin, kjer je pred letom 1965 že potekala tovorna žièenica na Stari grad. Na tem strmem poboèju Starega gradu se nahaja geometrièno idealna strmina s konstantnim naklonom 36 stopinj. Trasa poteka od melišèa nasproti obstojeèih teniških igrišè do obstojeèega makadamskega platoja na severni strani grajskih ostalin in zaradi svojega enakomernega naklona omogoèa postavitev tirnice dvigala z minimalnimi gradbenimi posegi v zemljino.

Dimenzije kabine dvigala so približno 1,2 m x 2,5 m, kar ustreza površini 3 m2 Kapaciteta dvigala se giblje od 12 do 20 oseb. Dolžina trase znaša 317 metrov (tlorisna dolžina 253 m, višinska razlika 186 m). Hitrost dvigala je 2,5 m/s, èas potovanja od spodnje postaje do gradu znaša približno dve minuti in pol. Dvigalo je enostavno za upravljanje in ne potrebuje pilota. Možno ga je programirati tako, da vozi v intervalih po 15 minut (štirikrat na uro), kar omogoèa hitro in udobno prevoznost za obiskovalce.

Poševno dvigalo zagotavlja enostaven dostop v vseh letnih èasih, ne glede na vremenske pogoje. Tirnica dvigala je postavljena nekoliko nad terenom, da omogoèa neovirano gibanje živali in obenem enostavno servisiranje. V sklopu trase dvigala se izvede tudi integracija vse potrebne infrastrukture, kot so voda, plin in kanalizacija, ki jih Stari grad trenutno nima. Tirnica dvigala je skrita pod krošnjami dreves, kar pomeni, da veduta na Stari grad s Cankarjeve ulice ne bi bila okrnjena. Dostop do Starega gradu bi potekal brez negativnega vpliva na kulturne in naravne vrednote.

Dvigalo predstavlja trajnostno in ekološko sprejemljivo rešitev za dostopnost na Stari grad, še posebej za obiskovalce z omejeno mobilnostjo, starejše osebe, družine z otroškimi vozièki ter vse, ki si želijo enostavnejšega dostopa do gradu. S to rešitvijo bi se Stari grad postavil ob bok revitaliziranim srednjeveškim gradovom v Avstriji in Nemèiji.

Obèina Kamnik in investitor Stanislav Knez bi s tem projektom lahko kandidirala tudi za evropska nepovratna sredstva. Stari grad bi z dvigalom pridobil veliko konkurenèno prednost, saj bi bil edini srednjeveški grad v Sloveniji, ki omogoèa dostopnost vsem obiskovalcem.

Primerjava razliènih možnosti dostopa na Stari grad izpred avtobusne postaje v Kamniku:

Peš: 35 minut hoje po strmi poti
Avto: 15 minut
Poševno dvigalo: 4,5 minute ravninske hoje do spodnje postaje in 2,5 minuti do vrha Starega gradu - skupaj 7 minut

5.2.2.1 REFERENÈNI PRIMERI – POŠEVNA DVIGALA

Grad Riegersburg, Avstrija
Panoramsko dvigalo na gradu Riegersburg (proizvajalec Steurer Seilbahnen) je bilo odprto leta 2003 in omogoèa obiskovalcem enostaven dostop do gradu, ki se dviga 90 metrov nad vasjo Riegersburg. Kabina sprejme do 20 oseb. Obiskovalci potrebujejo le nekaj veè kot minuto za dostop do grajskih razgledišè in muzejev, ne da bi morali premagati strmo pešpot. Ob postaji dvigala je na voljo tudi prostorno parkirišèe, ki lahko sprejme veè avtobusov, kar je še posebej priroèno za organizirane skupine in šolske izlete.
Leto izdelave: 2003
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 127 m
Višinska razlika: 84 m
Naklon: 42°
Tip tirnice: HEA
Širina tira: 1000 mm
Kapaciteta: 20 oseb
Hitrost potovanja: 2,0 m/s

Grad Riegersburg, Avstrija

Grad Hochosterwitz, Avstrija
Leto izdelave: 2017
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 125 m
Višinska razlika: 100 m
Naklon: 58 – 50°
Tip tirnice: Okrogla cev DM
Širina tira: 1000 mm
Kapaciteta: 15 oseb
Hitrost potovanja: 1,5 m/s

Grad Hochosterwitz, Avstrija

Grad Hohenwerfen, Avstrija
Leto izdelave: 2006
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 185 m
Višinska razlika: 114 m
Naklon: 38°
Tip tirnice: HEA
Tirna širina: 1200 mm
Kapaciteta: 25 oseb
Hitrost potovanja: 2 m/s

Grad Hohenwerfen, Avstrija

Grad Güssing, Avstrija
Leto izdelave: 2000
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 95 m
Višinska razlika: 51 m
Naklon: 32°
enotirna tirnica: 550 mm
Kapaciteta: 16 oseb
Hitrost potovanja: 2 m/s

Grad Güssing, Avstrija

Snow-Cab, Wurmkogel, Avstrija
Leto izdelave: 2017
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 303,4 m
Višinska razlika: 94,7 m
Naklon: 15 – 21°
Tip tirnice: Okrogla cev DM
Širina tira: 1000 mm
Kapaciteta: 12 oseb
Hitrost potovanja: 2 m/s

Snow-Cab, Wurmkogel, Avstrija

Zelfenschanze, Tschagguns, Avstrija
Leto izdelave: 2014
Pogon: Obtoèni pogon

Dolžina: 244 m
Višinska razlika: 107 m
Naklon: 16 – 34°
Tip tirnice: HEA
Širina tira: 1.200 mm
Kapaciteta: 16 oseb
Hitrost potovanja: 2 m/s

Hopsi express, Schladming, Avstrija
Leto izdelave: 2018
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 211 m
Višinska razlika: 68,4 m
Naklon: 22 – 16°
Tip tirnice: Okrogla cev DM / Okrogla
Širina tirnice: 1000 mm
Kapaciteta: 14 oseb
Hitrost potovanja: 2 m/s

Heini Klopfer, Oberstdorf, Nemèija
Leto izdelave: 2017
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 282 m
Višinska razlika: 124,5 m
Naklon: 16,55 – 34,55°
Tip tirnice: HEA
Širina tira: 1.400 mm
Kapaciteta: 50 oseb
Hitrost potovanja: 2 m/s

Sport Audi Arena, Oberstdorf, Nemèija
Leto izgradnje: 2020
Pogon: Obtoèni pogon
Dolžina: 135,4 m
Višinska razlika: 70 m
Naklon: 36,8 – 16,6°
Tip tirnice: Okrogla cev DM 89 mm
Širina koloteka: 1.000 mm
Kapaciteta: 14 oseb
Hitrost potovanja: 1,5 m/s

Dombergbahn, Freising, Nemèija
Leto izdelave: 2024
Pogon: Pogon na vleène kolute
Dolžina: 35,8 m
Višinska razlika: 22,1 m
Naklon: 38,15°
Tip tirnice: Okrogla cev DM 89 mm
Širina koloteka: 1.000 mm
Kapaciteta: 14 oseb / 1050 kg
Hitrost potovanja: 0,5 m/s

Zelfenschanze, Tschagguns, Avstrija

Hopsi express, Schladming, Avstrija

Heini Klopfer, Oberstdorf, Nemèija

Sport Audi Arena, Oberstdorf, Nemèija

Dombergbahn, Freising, Nemèija

5.2.2.2 APROKSIMATIVNA OCENA INVESTICIJE

Splošni podatki
Lokacija: Mestni gozd Stari grad, Kamnik
Tip naprave: Poševno panoramsko dvigalo za prevoz oseb
Tlorisna dolžina trase: 253 m
Skupna dolžina trase: 317 m
Višinska razlika: 186 m
Naklon: 36°
Kapaciteta kabine: 20 oseb
Predvidena hitrost potovanja: 2 m/s
Èas vožnje: približno 160 sekund
Predviden naèin pogona: elektrièni sinhronski motor z zobniškim pogonom in jeklenimi vrvmi
Posebnost trase: skorajda ravna linija brez terenskih lomov (odstopanje od linije max. do 1m višine) omogoèa ekonomièno izvedbo temeljenja in jeklene konstrukcije

Projektantske storitve
Projekti: geodetski posnetek, idejna zasnova, geomehanske preiskave, arheološki nadzor, OPPN, DGD in PZI
Aproksimativna ocena: 80.000 EUR

Pripravljalna, gozdarska in zemeljska dela
Gozdarska dela: seènja dreves in odvoz posekane drevesne mase v pasu širine približno 6 m
Zemeljska dela: minimalno planiranje podlage, izkopi za toèkovne temelje na trasi
Dostop za izvajalce: zaèasna pot za dostavo materiala in mehanizacije poteka vzporedno s traso poševnega dvigala, glavno delovišèe je na platoju severno od grajskih ostalin (obstojeèe parkirišèe)
Aproksimativna ocena: 20.000 EUR

Temelji
Lokacija temeljev: vsakih 24 m vzdolž trase
Število temeljev na trasi: 12 AB toèkovnih temeljev za postavitev jeklene konstrukcije
Spodnji in zgornji temelj: vkljuèena sta v konstrukcijo temeljev spodnje in zgornje postaje, dimenzije pasovnih temeljev so prilagojene velikosti postaj
Aproksimativna ocena: 220.000 EUR

Kovinska konstrukcija
Sestava konstrukcije: 13 × 24-metrskih prekatov HEA nosilcev, dvakrat vzporedno (medsebojna razdalja 1 m)
Statika: HEA profil višine 26 cm, tlaèni profil 12×12 cm pod HEA, razpon nosilca 24 m
Pritrditev kovinske konstrukcije: HEA nosilci so vpeti preko jeklenih stebrov (HEA 260 mm) neposredno na toèkovne temelje
Natezna vez: poteka pod HEA nosilci kar zagotavlja dovolj veliko statièno višino nosilca
Višina konstrukcije nad tlemi: 2 m nad terenom, kar pomeni minimalno poseganje v teren, omogoèa enostavno vzdrževanje in ne ovira gozdne divjadi pri prehodu
Aproksimativna ocena: 300.000 EUR

Spodnja in zgornja postaja
Spodnja postaja (vstopna): dimenzije 4 × 3 × 3 m (d × š × v), konstrukcija postaje je kovinska, fasade so lesene, delno zastekljene, streha je ravna, spodnja postaja se nahaja v sklopu Centra za obiskovalce, ki pa ni predmet aproksimativne ocene poševnega dvigala
Zgornja postaja (izstopna) s strojnico dvigala: dimenzije 8 × 3 × 3 m (d × š × v), konstrukcija postaje je kovinska, fasade so lesene, delno zastekljene, streha je ravna
Aproksimativna ocena: spodnja postaja 30.000 EUR, zgornja postaja 50.000 EUR, skupaj 80.000 EUR

Tehnièni del poševnega dvigala
Vodila/tirnice: medsebojna razdalja 100 cm (montirano na HEA nosilce)
Pogon dvigala: elektrièni sinhronski motor z dajalnikom impulza, frekvenèna regulacija, enohitrostni pogon, mehanska èeljustna zavora z elektromagnetom
Jeklene vrvi: nosilne 3 × fi 13 mm (8 × 19), cinkane, odporne proti atmosferskim vplivom, kompenzacijske vrvi 3 × fi 13 mm, cinkane, lovilna vrv fi 6,5 mm, cinkana
Kabina: panoramska kabina s steklenimi stenami, kapaciteta: 20 oseb, dimenzije 120 × 220 × 230 cm (svetle mere), hitrost potovanja 2 m/s, èas vožnje približno 2,5 min
Strojnica dvigala: nahaja se na zgornji postaji
Aproksimativna ocena: 430.000 EUR

Razgledna plošèad Stari grad, Kamnik

Infrastruktura ob trasi poševnega dvigala
Opis in namen: soèasno z izvedbo trase poševnega dvigala se predvidi izvedba osnovne komunalne infrastrukture na dolžini 317 m, od vznožja do grajskega platoja, trasa infrastrukture poteka vzporedno z jekleno konstrukcijo dvigala, v ustrezno utrjenem pasu ob toèkovnih temeljih.
Vodovod: PEHD cev fi 63 mm, PN10, dolžina 317 m, položitev v teren z ustreznim zasipom in zašèitno plastjo (pesek, opozorilni trak).
Kanalizacija: predviden tlaèni sistem (zaradi naklona 36°), tlaèna cev PEHD fi 50 mm s èrpalko na zgornji postaji, dolžina: 317 m.
Elektrièni vod: položitev energetskega kabla v zašèitni cevi (PVC fi 75 mm) vzdolž trase, predviden kabel 4 × 35 mm2(Cu ali Al), dolžina 317 m
Aproksimativna ocena: vodovod 16.000 EUR, kanalizacija 30.000 EUR, elektrièni vod 20.000 EUR, skupaj 70.000 EUR

Razgledna plošèad Stari grad, Kamnik

Rekapitulacija investicije
Skupna aproksimativna investicija (CAPEX) znaša 1.200.000 EUR

5.2.2.3 PROJEKCIJA OBISKA IN EKONOMSKI UÈINKI

Pri oceni potencialnega števila obiskovalcev Mestnega gozda Stari grad se lahko opiramo na dostopne podatke primerljivih referenènih objektov, ki so se v zadnjem desetletju izkazali kot pomembne turistiène atrakcije v regiji.

Vinarium, Lendava, Slovenija

Stolp Vinarium v Lendavi (leto izgradnje 2015, investicija 1.800.000 EUR, višina 53 m, vstopnica 7 EUR) beleži približno 100.000 obiskovalcev letno.

Stolp Kristal v Rogaški Slatini (leto izgradnje 2024, investicija 5.000.000 EUR, višina 104 m, vstopnica 10 EUR) je številko 100.000 dosegel že v prvem letu po odprtju.

Kristal, Rogaška Slatina, Slovenija

Še bolj obiskan je razgledni stolp Pyramidenkogel na avstrijskem Koroškem (leto izgradnje 2013, investicija 8.000.000 EUR, višina 70 m, vstopnica 17 EUR), ki ga letno obišèe okoli 250.000 obiskovalcev.

Ti primeri potrjujejo, da atraktivne razgledne toèke, kadar so dobro umešèene, infrastrukturno podprte in povezane z vzporednim programom, postanejo trajne turistiène destinacije z visoko dodano vrednostjo.

Na podlagi teh primerjav in ob upoštevanju specifike Kamnika (njegove lege, zgodovinske in kulturne privlaènosti ter bližine Ljubljane) je realno prièakovati, da bo razgledna plošèad Stari grad, ki je umešèena 200 m nad mestom, z vzpostavitvijo poševnega dvigala in s spremljajoèimi programi dosegla visok obisk že v prvih letih delovanja.

Pyramidenkogel, Avstrija

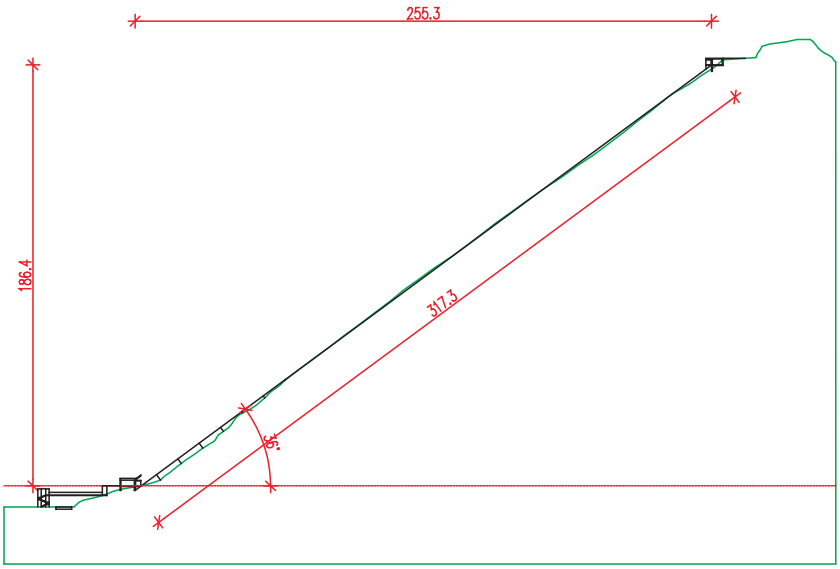
Konzervativni scenarij: približno 60.000 obiskovalcev letno, ob delovanju skozi veèino leta in z zmerno promocijo.

Realistièen scenarij: približno 90.000 obiskovalcev letno, ob delovanju skozi vse leto in z dobro promocijo.

Optimalni scenarij: približno 120.000 obiskovalcev letno, ob razvitih dodatnih vsebinah (kulturni dogodki, gostinski in rekreativni programi, prireditve) ter z dobro promocijo.

Z vidika ekonomike projekta to pomeni, da bi se po realistièném scenariju investicija v poševno dvigalo povrnila že v nekaj letih, ob predpostavki, da cena vstopnice znaša zgolj 5 EUR.

Projekt poševnega dvigala in revitalizacije Starega gradu ni le infrastrukturna investicija, temveè strateška dolgoroèna naložba v razvoj danes turistièno slabo razvitega Kamnika. Omogoèa uèinkovit ekološki dostop do naravnega okolja in kulturne dediščine, spodbuja mestni turizem, krepi identiteto kraja ter povezuje mestno jedro z mestnim gozdom.

Poševno dvigalo Stari grad, prerez

5.2.3 PARKIRIŠÈA V MESTNEM GOZDU

Na različnih lokacijah znotraj Mestnega gozda Stari grad se zaenkrat lahko uredi največ 160 parkirnih mest. V začetni fazi (do izgradnje poševnega dvigala) se poleg obstoječega parkirišča ob gradu načrtujejo še štiri parkirišča (glej stran 49).

Parkirišče Pri dveh bukvah (P1) se nahaja ob cesti Kamnik – Stari grad, zahodno od Velike Špice. V tem delu je naraven plato, ki lahko sprejme 52 vozil. Parkirišče je od gradu oz. od razgledne plošèadi oddaljeno 600 m.

Parkirišče na jasi v vzhodnem delu Pristave (P3), ki sprejme 24 vozil in je namenjeno predvsem za obiskovalce apartmajev, je v največji meri obdano z gozdom.

Parkirišče pri kampusu se (P2) nahaja na vzhodu mestnega gozda v neposredni bližini lokalne ceste Kamnik – Palovče. Parkirišče sprejme 36 vozil in je namenjeno predvsem za goste kampusa ter za zaposlene.

Začasno parkirišče severno od Velike Špice, ki je predvideno na naravnem platoju vzhodno od Pristave s 34 parkirnimi mesti (P5), bo funkcioniralo le do uvedbe trajnostne prometne ureditve. Po izvedbi poševnega dvigala in zagotovitvi večjega števila parkirnih mest na centralnem parkirišču ob Nevljici, se bo parkirišče ukinilo, na njegovem mestu pa se bo postavil gozdni paviljon.

V konèni fazi se bo opustilo tudi obstoječe parkirišče pri gradu s 14 parkirnimi mesti (P4).

Po izgradnji poševnega dvigala in ureditvi centralnega parkirišča ob Nevljici bo na območju Starega gradu zagotovljenih 112 plačljivih parkirnih mest. Zapornica se bo namestila na odcepu s ceste Kamnik – Palovče proti Staremu gradu.

Parkirišča v II. fazi

CP	220 parkirnih mest
P1	52 parkirnih mest
P2	36 parkirnih mest
P3	24 parkirnih mest

5.2.3.1 CENTRALNO PARKIRIŠČE OB NEVLJICI

Medtem ko se število prebivalcev Kamnika povečuje, je obseg športnih površin v mestu že več kot štiri desetletja nespremenjen. Letno

kopališèe ter teniška in odbojkarska igrišèa se nahajajo na območju Pod Skalo, kjer nimajo primernih pogojev za funkcioniranje (prometni hrup, slaba osonèenost kopališèa) in zaradi prostorske omejenosti nimajo možnosti širitve. Poleg tega se te športne površine nahajajo na poplavnem območju, kjer ni možnosti izgradnje spremljajoèe infrastrukture.

V elaboratu Doloèitev območij za izdelavo OPPN-jev za obnovo po poplavah (01/2024, junij 2024) je na področju KAM39 (Kebrovo) predvidena ureditev centralnega mestnega športnega parka, ki bi obsegal različne športne površine. Elaborat predvideva tudi premestitev obstoječih teniških in odbojkarskih igrišè, ki se danes nahajajo na predelu Pod skalo.

KAM39 ponuja 12 hektarjev prostora, od katerih se 3 hektarje zemljišè neposredno ob obvoznici nahaja izven poplavnega območja. Nepoplavne površine bi bile primerne za izgradnjo zahtevnejše športne infrastrukture, kot so pokrita igrišèa in športna dvorana, vse ostale površine (9 ha poplavnih površin) pa bi se lahko izkoristile za zunanja športna igrišèa. S tem bi se moèno izboljšala kvaliteta športnih površin v Kamniku.

S selitvijo športnih površin bi se Pod skalo pridobilo nujno potreben prostor za novo veliko parkirišèe, namenjeno za obiskovalce starega mestnega jedra (oddaljenost le 300 m) in za obiskovalce Mestnega gozda Stari grad.

Parkirišèa med Nevljico in regionalno cesto so naèrtovana neposredno ob predvideni spodnji postaji poševnega dvigala, ki bo obiskovalce prepeljalo na severno plošèad pred gradom.

Površina centralnega parkirišèa, ki meri 4.850 m2, se zasadi z drevesi, za katera je znaèilno, da ob poplavah umirjajo narasle vode. Pod drevesi se uredi 220 parkirnih mest. S tem bi Kamnik pridobil tudi nujno potrebno vzhodno parkirno cono za staro mestno jedro.

Ob izgradnji centralnega parkirišèa se ob regionalni cesti predvidi kolesarska pot proti Tuhinjski dolini.

Dolgoroèno se izvede tudi parkirišèe na desnem bregu Nevljice (2.530 m2) s katerim se pridobi še dodatnih 90 parkirnih mest in 4 parkirna mesta za turistiène avtobuse.

Arboretum, Volèji potok, Slovenija

Pyramidenkogel, Avstrija

National Arboretum Canberra, Avstralija

5.2.4 JAVNE POVRŠINE, CESTE IN POTI

Celoten sistem poti bo zasnovan tako, da bo vsem obiskovalcem, tudi gibalno oviranim osebam, omogoèil preprosto in varno gibanje ter dostop do razlièenih naravnih in turistièenih toèk, hkrati pa bo naravno okolje Mestnega gozda Stari grad trajnostno zašèiteno.

Poleg glavne poti, ki bo namenjena pretežno sprehajalcem, se bodo uredile obstojeèe in nove gozdne poti, primerne za sprehode, rekreacijo, kolesarjenje ter za gospodarjenje in vzdrževanje gozda.

Mestni gozd bo zasnovan kot preplet pouènih poti, kjer se bodo obiskovalci preko zgodb in didaktièenih pripomoèkov spoznavali z življenjem v gozdu, z njegovimi ekološkimi procesi ter s pristopi za zašèito narave. Sprehajalne poti bodo opremljene z informacijskimi tablami, ki bodo obiskovalcem nudile dodatne izobraževalne vsebine o gozdnem ekosistemu.

Poti bodo izvedene z uporabo drenažnih sistemov za prepreèevanje erozije in ohranitev vegetacije. Ureditev odvodnjavanja na poteh bo prepreèilo zadrževanje vode in zagotovilo nemoteno uporabo poti skozi vse leto.

prometna cesta

gozdni arboretum

pešpot

javna površina

5.2.4.1 JAVNE POVRŠINE

1) Plošèad pred vstopnim središèem
2) Park pred gradom
3) Vstopna plošèad do grajskega kompleksa
4) Grajsko dvorišèe
5) Zunanja površina pri volierah
6) Plošèad v kampusu

5.2.4.2 LOKALNE CESTE

7) Lokalna ceste Kamnik – Palovèe (160021) poteka v južnem delu mestnega gozda. Cesta je asfaltirana. Dolžina ceste, ki poteka skozi mestni gozd: 646 m, Višinska razlika: 42 m, Povpreèni naklon: 3,7 stopinj (6,5%)

8) Glavna asfaltirana dovozna cesta na Stari grad (660321), ki se odcepi z lokalne ceste Kamnik – Palovèe in se konèa pred starograjskimi ostalinami, se prenovi in primerno osvetli. Na odcepu za Stari grad se promet omeji z zapornico. Namesto avtocestnih odbojnih ograj se namestijo lesene ograje. Ob glavni sprehajalni cesti se vzpostavi gozdni arboretum. Dolžina: 1957 m, Višinska razlika: 8 m, Povpreèni naklon: 0,2 stopinj (0,5%)

5.2.4.3 GOZDNE CESTE

9) Stara cesta, ki vodi od starograjskega Sedla do Babjega trebuha oz. do lokalne ceste Kamnik – Palovèe, je zarisana že v franciscejskem katastru. Cesta, ki je široka 3 metre, se asfaltira in primerno osvetli. Namenjena bo le za službena vozila mestnega gozda in za elektrièni minibus. Z izvedbo te ceste se vzpostavi 1838 metrov dolga povezava med Starim gradom in Babjim trebuhom. Dolžina Stare ceste: 327 m, Višinska razlika: 21 m, Povpreèni naklon: 3,7 stopinj (6,4%)

10) Obstojeèa gozdna cesta (043036), ki poteka po ravnini od Pristave proti vzhodu, se nameni za sprehajalce in za gozdno gospodarjenje. Dolžina: 430 m, Višinska razlika: 15 m, Povpreèni naklon: 2,0 stopinj (3,5%)

11) Obstojeèa gozdna cesta (043811) proti Suhemu potoku se nameni predvsem za gozdno gospodarjenje. Cesta se podaljša vzdolž Suhega potoka proti severu do vodohrama, ki oskrbuje kampus. Dolžina: 581 m, Višinska razlika: 49 m, Povpreèni naklon: 4,8 stopinj (8,4%)

12) Gozdna cesta na Veliko Špico se nameni predvsem za gozdno gospodarjenje in dostavo do Velike Špice. Uporabljajo pa jo lahko tudi sprehajalci in vozila mestnega gozda. Dolžina: 1561 m, Višinska razlika: 113 m, Povpreèni naklon: 4,1 stopinj (7,2%)

13) Gozdna cesta okoli Babjega trebuha poteka po ravnini. Skupna dolžina: 393 m, Višinska razlika: 12 m, Povpreèni naklon: 1,7 stopinj (3,0%)

14) Cesto na Pristavi uporabljajo predvsem sprehajalci in službena vozila mestnega gozda. Dolžina: 186 m, Višinska razlika: 12 m, Povpreèni naklon: 3,7 stopinj (6,5%)

5.2.4.4 GOZDNE POTI

15) Prašnikarjeva pot je ena najstarejših poti na Stari grad. Narejena je bila v èasu zdravilišèa Kurhaus za goste zdravilišèa. Ta, danes opušèena pešpot, ki poteka po severni hribini starograjskega gozda in ima položnejši naklon kot Mestna pot, se ponovno aktivira, uredi in osvetli tako, da postane glavna pešpot na Stari grad. Ker gre za glavno vstopno pot na Stari grad, bi bilo smotrno, da bi se z ustreznim dogovorom preneslo njeno lastništvo z g. Kneza na obèino. Dolžina: 1243 m, Višinska razlika: 181 m, Povpreèni naklon: 8,3 stopinj (14,5%)

16) Mestna pešpot, ki obstaja že v franciscejskem katastru, se popolnoma obnovi in primerno osvetli. Na najbolj strmih predelih se izvedejo lesena stopnišèa in ograje. Dolžina: 898 m, višinska razlika: 188 m, povpreèni naklon: 11,8 stopinj (20,9%)

17) Nova povezovalna pot ob vznožju mestnega gozda poteka vzporedno z regionalno cesto. Omogoèa varno povezavo med Prašnikarjevo potjo na severnem poboèju (kjer je tudi Vstopno središèe) in mestno potjo na zahodnem poboèju ter omogoèa dostop do ferat. Kljub temu, da spada k mestnemu gozdu je to tudi mestna sprehajalna pot. Pot je parkovno urejena (nasadi, klopi, koši za smeti, itd). Nahaja se nad opornim zidom višine 5?m, ki varuje regionalno cesto pred zemeljskimi plazovi. Potencialno zanimivost ob tej poti predstavlja opušèeno nemško zaklonišèe, ki bi z aktivacijo lahko postal del turistiène ali izobraževalne ponudbe mesta. Zaklonišèe je v lasti Republike

Slovenije in Stanislava Kneza. Dolžina: 342 m, Višinska razlika: 4 m, Povpreèni naklon: 0,7 stopinj (1,1%)

18) Stara pot Kamnik-Palovèe, ki vodi od vznožja pri zdravstvenem domu do starograjskega Sedla, je bila zarisana že v franciscejskem katastru. Danes opušèena pot se obnovi in ponovno aktivira. Dolžina: 1095 m, Višinska razlika: 159 m, Povpreèni naklon: 8,3 stopinj (14,5%)

19) Povezovalna pot med Pristavo in Staro potjo poteka veèinoma po ravnini. Dolžina: 899 m, Višinska razlika: 51 m, Povpreèni naklon: 3,2 stopinj (5,7%)

20) Povezovalna pot med Prašnikarjevo potjo in Gozdno cesto (043036). Dolžina: 279 m, Višinska razlika: 32 m, Povpreèni naklon: 6,5 stopinj (11,5%)

21) Sprehajalna pot okoli Velike Špice je speljana položno, zato je primerna za sprehajalce vseh starosti. Dolžina: 1158 m, Višinska razlika: 50 m, Povpreèni naklon: 2,5 stopinj (4,3%)

22) Južna povezovalna pot povezuje pot okoli Velike Špice in gozdno cesto na Veliko Špico. Dolžina: 578 m, Višinska razlika: 51 m, Povpreèni naklon: 5,0 stopinj (8,8%)

23) Povezovalna pot med Mestno potjo in povezovalno potjo Pristava – Stara pot. Dolžina: 143 m, Višinska razlika: 15 m, Povpreèni naklon: 6,0 stopinj (10,5%)

24) Zahodna pešpot na Veliko Špico predstavlja bližnjico, ki se odcepi na zaèetku gozdne ceste na Veliko Špico in se nanjo priključi na vrhu. Dolžina: 457 m, Višinska razlika: 89 m, Povpreèni naklon: 11,0 stopinj (19,5%)

25) Vzhodna pešpot na Veliko Špico predstavlja bližnjico, ki se odcepi na sredini gozdne ceste na Veliko Špico in se nanjo priključi na vrhu. Dolžina: 296 m, Višinska razlika: 41 m, Povpreèni naklon: 7,9 stopinj (13,8%)

26) Pešpot do jeklenice vodi od internega parkirišèa na koncu Gozdne ceste na Veliko Špico proti jeklenici. Dolžina: 61 m, Višinska razlika: 3 m, Povpreèni naklon: 2,8 stopinj (4,9%)

27) Pešpot do vrha Velike Špice vodi od internega parkirišèa na koncu Gozdne ceste na Veliko Špico proti vrhu. Dolžina: 50 m, Višinska razlika: 4 m, Povpreèni naklon: 4,6 stopinj (8%)

28) Pešpot do lovske opazovalnice vodi od internega parkirišèa na koncu Gozdne ceste na Veliko Špico proti lovski opazovalnici. Dolžina: 44 m, Višinska razlika: 0 m, Povpreèni naklon: 0 stopinj (0%)

29) Vzhodna pot na Stražo se zaène pri kampusu. Dolžina: 354 m, Višinska razlika: 22 m, Povpreèni naklon: 3,6 stopinj (6,2%)

30) Zahodna pot na Stražo se odcepi od lokalne ceste Kamnik – Stari grad. Dolžina: 178 m, Višinska razlika: 16 m, Povpreèni naklon: 5,1 stopinj (9,0%)

31) Pot na Knežji vrh se odcepi od lokalne ceste Kamnik – Stari grad. Dolžina: 71 m, Višinska razlika: 9 m, Povpreèni naklon: 7,2 stopinj (12,7%)

32) Pod plezalno steno je novo predvidena pot, ki se odcepi od Mestne poti in vodi do vstopa na obe ferati. Dolžina: 340 m, Višinska razlika: 61 m, Povpreèni naklon: 10,2 stopinj (17,9%)

33) Pešpoti v kampusu imajo blag naklon. Skupna dolžina: 574 m, Višinska razlika: 20 m, Povpreèni naklon: 3,4 stopinj (6,0%)

34) Položna Parkovna pešpot okoli gradu povezuje zgornjo postajo poševnega dvigala z glavnim vhodom v grad, ki se nahaja na jugovzhodni strani ostalin (rekonstrukcija nekdanjega vhoda v grad). Dolžina: 80 m, Višinska razlika: 4 m, Povpreèni naklon: 2,9 stopinj (5,0%)

35) Pešpot za Pevèevo domaèijo se odcepi od glavne ceste na Stari grad in vodi proti glavnemu vhodu v grad na jugovzhodni strani ostalin (rekonstrukcija nekdanjega vhoda v grad). Dolžina: 77 m, Višinska razlika: 9 m, Povpreèni naklon: 6,7 stopinj (11,7%)

36) Pešpot ob apartmajih na Pristavi se odcepi od glavne ceste na Stari grad in poteka proti volieram. Dolžina: 129 m, Višinska razlika: 15 m, Povpreèni naklon: 6,6 stopinj (11,6%)

37) Pešpot od glavne dostopne ceste na Stari grad do zaèasnih parkirišè vzhodno od Pristave. Skupna dolžina: 36 m, Višinska razlika: 3 m, Povpreèni naklon: 4,8 stopinj (8,3%)

38) Varna pešpot vzdolž ceste Kamnik – Palovèe od odcepa na Stari grad do Babjega trebuha. Dolžina: 650 m, Višinska razlika: 49 m, Povpreèni naklon: 4,3 stopinj (7,5%)

5.2.4.5 KOLESARSKE POTI

Glavna asfaltirana dostopna cesta na Stari grad (8), ki se odcepi z lokalne ceste Kamnik – Palovèe in se konèa pred starograjskimi ostalinami je namenjena tudi kolesarjem.

Po drugih gozdnih poteh je vožnja s kolesi prepovedana, razen po dveh kolesarskih progah, ki sta posebej predvideni za spustno kolesarjenje.

5.3 PROGRAMSKE ENOTE

A VSTOPNE TOÈKE V MESTNI GOZD
B VSTOPNO SREDIŠÈE
C GOZDNI ARBORETUM
D GOZDNI PAVILJONI
E VRT GOZDNE DIVJADI
F ARHEOLOŠKI PARK
G FERATE
H ADRENALINSKI PARK
I JEKLENICA (ZIPLINE)
J KOLESARSKA PROGA
K RAZGLEDNA PLOŠÈAD
L PAVILJON OB PLOŠÈADI
M IZOBRAŽEVALNI IN RAZISKOVALNI KAMPUS
N NASTANITVENI OBJEKT
O PARK PRED GRADOM
P GRAJSKE OSTALINE
R REVITALIZACIJA NEKDANJEGA PLANINSKEGA DOMA
S SOKOLARSTVO
T ETNOLOŠKA DOMAÈIJA
U VEÈNAMENSKI OBJEKT
V GOSPODARSKI OBJEKT
Z APARTMAJI

5.3.1 TRIJE PROGRAMSKI SKLOPI

Celotno območje Mestnega gozda Stari grad se razdeli na tri glavne programske sklope:

Gozd (5.4)
Velikost: 139,19 ha, Lastništvo: Stanislav Knez

Grad (5.5)
Velikost: 0,38 ha, Lastništvo: Občina Kamnik

Pristava (5.6)
Velikost: 2,72 ha, Lastništvo: Drago Pevec

5.4 GOZD

Mestni gozd Stari grad bo zasnovan kot preplet naravne krajine in kulturne dedišèine, ki združuje obnovo degradiranega gozda, ohranjanje avtohtonih rastlinskih vrst ter izobraževalno, kulturno in rekreativno funkcijo za obiskovalce.

Na površini približno 138 hektarov se bo oblikoval uèni in doživljajski gozd, kjer bodo obiskovalci lahko spoznavali biotsko raznovrstnost, naravne procese in bogastvo lokalnega rastlinja.

Ob glavnih poteh bodo urejene izobraževalne toèke, diskretno oblikovani informacijski panoji ter tematski gozdni paviljoni. Poseben poudarek bo namenjen gozdnemu arboretumu z avtohtonimi drevesnimi vrstami, grmovnicami in gozdnim jagodièevjem, ki bo deloval kot odprta raziskovalna in pouèna platforma.

Ureditev bo vkljuèevala tudi premišljeno postavljeno gozdno-parkovno opremo kot so klopi, poèivališèa, smetnjaki in ambientalna osvetlitev za varnost in udobje, z minimalnim vplivom na naravni znaèaj prostora.

Vzpostavitev mestnega gozda bo tako omogoèila prenovo obmoèja, ustvarila prostor za opazovanje, raziskovanje, uèenje in doživljanje narave ter vzpostavila novo ravnovesje med èlovekom, gozdom in prostorom kulturne dedišèine.

5.4.1 UREDITEV GOZDNE VEGETACIJE

Eden od glavnih ciljev ureditve gozda je zasaditev dreves na obmoèjih, kjer je potrebna pogozditev. Pri tem bodo izbrane avtohtone drevesne vrste, kot so hrasti, bukve, javorji in druge vrste, ki se prilagajajo lokalnemu podnebju in naravnemu okolju.

Redèenje obstojeèih gozdnih površin bo izvedeno na naèin, ki spoštuje naravne zakonitosti ter omogoèa veèjo gostoto zdrave vegetacije. Ta poseg bo pripomogel k ohranjanju kakovosti gozda, prepreèil

prekomerno gojenje zgolj enih vrst ter zagotovil veèjo biotsko raznovrstnost. Vsi posegi se bodo izvajali v skladu z naèeli trajnostnega gozdarstva, ob upoštevanju varstva drevesnih vrst, ki so ekološko pomembne in zagotavljajo stabilnost ekosistema.

Posebna pozornost bo posveèena vzdrževanju obstojeèih zelenih površin. To vkljuèuje redno košnjo trave, vzdrževanje grmièevja in dreves ter èišèenje poti in drugih javnih površin. Vse površine bodo zasajene pretežno z avtohtonimi rastlinami, ki so primerne za lokalne klimatske razmere ter nudijo naravno podlago za ptice, žuželke in druge živalske vrste.

Zgornji del danes popolnoma degradiranega obmoèja Velike Špice bo primerno saniran in pogozden (protierozivni posegi, odvodnjavanje,…), da se prepreèi nadaljnja degradacija tal in se s tem omogoèi stabilizacija okolja.

5.4.2 VSTOPNE TOÈKE V MESTNI GOZD

Glavni vstop v mestni gozd se izvede ob vznožju severnega poboèja Starega gradu, nasproti obstojeèih teniških igrišè. V sklopu tega dostopa se nahaja predvideno centralno mestno parkirišèe.

Ob regionalni cesti Kamnik - Vransko se locira stolp iz kovinskega palièja, višine 9 metrov, s stopnišèem in osebnim dvigalom za 8 oseb. Od stolpa do starograjske hribine se 5 m nad regionalno cesto izvede mostovž dolžine 20 metrov. Most bo omogoèal obiskovalcem varen prehod èez cesto in dostop na plošèad, kjer se nahaja Vstopno središèe s poševnim dvigalom.

Drugi vstop v mestni gozd se nahaja na zahodni strani Starega gradu tik ob Nunskih hlevih na Usnjarski cesti. Ta pomemben dostop v neposredni bližini starega mestnega jedra je bil ob izgradnji regionalne ceste v zaèetku 80-ih let grobo prekinjen.

Za varen in neoviran prehod v mestni gozd se na tem mestu izvede 60 metrov dolg most za pešce. Narejen bo iz lahke kovinske konstrukcije, ki bo obenem premostila reko Kamniška Bistrica in obvoznico. Zaradi svoje dolžine bo imel most med reènim koritom in obvoznico vmesno podporo. Na strani mesta bo tako kot pri glavnem dostopu postavljen stolp iz kovinskega palièja višine 9 metrov s stopnišèem in osebnim dvigalom za 8 oseb. Most bo omogoèal neposredno peš povezavo mestnega jedra z mestnim gozdom nad regionalno cesto.

Glede na to, da je predvidena ureditev glavnega vstopa v mestni gozd s severne strani, zahodni dostop ne spada med primarne investicije, zato se ga lahko izvede v eni od kasnejših faz.

Tretji dostop v mestni gozd poteka po trasi nekdanje Stare poti, ki je vodila iz Kamnika v Palovèe. Vstopna toèka je nad zdravstvenim domom.

Glavni dovoz za vozila poteka po cesti Kamnik – Palovèe, kjer se na razcepu za Stari grad namesti zapornica za nadzor prometa na obmoèju mestnega gozda. Znotraj zapornice je naèrtovano omejeno število plaèljivih parkirišè.

Drugi dovoz je predviden na skrajnem vzhodu mestnega gozda pri kampusu. Odprt bo predvsem za elektrièni minibus, dostavo, intervencijo in za službena vozila mestnega gozda. Neposredno ob tem dovozu bo locirano parkirišèe za goste kampusa ter za zaposlene.

5.4.2.1 REFERENÈNI PRIMERI – PREMOSTITVE

Peš-mostovi so v Evropi pogosto uporabljeni kot varne, atraktivne in ekološko dobrodošle premostitve prometnic, ki omogoèijo neposreden peš dostop do parkov in obenem kot atraktivna arhitekturna toèka opozarjajo na pomembnost podroèja.

5.4.3 VSTOPNO SREDIŠÈE

Osrednja toèka Mestnega gozda Stari grad bo Vstopno središèe (Visitor center), ki bo služilo kot glavni vstop v mestni gozd in bo med seboj povezovalo kulturne, izobraževalne, športne in rekreativne dejavnosti. Objekt bo umešèen ob glavno pešpot na vznožju gozda, v neposredni bližini predvidenega centralnega parkirišèa in ob vhodu v poševno dvigalo na Stari grad. Ker je teren na tem mestu bolj položen (melišèe), je bil že v èasu franciscejskega katastra izkorišèen kot obdelovalna kmetijska površina.

V Vstopnem središèu bodo obiskovalci dobili informacije o vseh aktivnostih na podroèju mestnega gozda, od adrenalinskih ferat, jeklenic, spustnega kolesarjenja in otroških igrišè do uènih poti, arboretuma, arheološkega in adrenalinskega parka in raziskovalnih programov v univerzitetnem kampusu. V vstopnem objektu bo možen nakup vstopnic za grad in za muzeje, rezervacija športnih aktivnosti, izposoja opreme ter dostop do zemljevidov in digitalnih aplikacij za orientacijo po gozdu.

Sestavni del centra bo interaktivni uèni prostor, kjer bodo obiskovalci spoznavali botaniko, gozdno ekologijo, zgodovino obmoèja in naravne procese gozda.

Za sprostitev bosta na voljo dnevni bar ter trgovina z lokalnimi izdelki, izobraževalnimi materiali in s spominki. Objekt bo zasnovan sodobno in okolju prijazno, z zunanjimi in notranjimi površinami za udoben poèitek in druženje.

Vstopno središèe bo krovna informacijska toèka Mestnega gozda Stari grad, kjer se bo prièelo potovanje med naravo, športom, znanostjo, zgodovino in kulturo za vse generacije obiskovalcev.

5.4.3.1 REFERENÈNI PRIMERI – VSTOPNA SREDIŠÈA

Vstopna središèa so toèke, kjer obiskovalci prviè stopijo v stik z destinacijo. Nudijo informacije, izobraževalne vsebine in praktiène storitve (npr. izposoja opreme), hkrati pa predstavljajo prostor za razumevanje in doživljanje naravnih ekosistemov. Dobro zasnovani centri obiskovalcem omogoèajo poglobljeno izkušnjo narave – prek interaktivnih razstav, uènih programov ali razglednih toèk – pri èemer sta arhitektura in umestitev v prostor skrbno usklajeni z lokalnim okoljem.

Soteska Vintgar, Slovenija
Leta 2024 je bilo zgrajeno novo Vstopno središèe Vintgar z informacijsko toèko, lokalno gostinsko ponudbo, prodajalno spominkov in prostorom za poèitek. Vhodna stavba v Sotesko Vintgar je preplet tradicionalne alpske in sodobne arhitekture. Celotna obnova stavbe je potekala z mislijo na varovanje narave in èloveka, zmanjševanje onesnaževanja in uporabo naravnih materialov in tehnik. Vsi materiali in elementi slonijo na sodobnih ekoloških smernicah naravne obdelave lesa.

Naravni rezervat Škocjanski zatok, Koper, Slovenija
Na glavni vstopni toèki v Naravni rezervat Škocjanski zatok se nahaja center za obiskovalce, v katerem lahko obiskovalci dobijo vse potrebne napotke za obisk naravnega rezervata in lahko izbirajo med pestro ponudbo izdelkov in storitev, kot so vodeni ogledi, jahanje na hrbtu kamarškega konja, ustvarjalne delavnice in razlièni dogodki. V pritlièju se nahajata trgovina in bar, v prvem nadstropju pa dvorana in razgledna plošèad, s katere se odpira pogled na pestro paleto življenjskih prostorov sladkovodnega dela naravnega rezervata.

Haus zur Wildnis – Falkenstein National Park, Nemèija
Haus zur Wildnis je osrednji informacijski center v narodnem parku Falkenstein v Bavarskem gozdu. Ponuja interaktivne razstave o dinamiki gozdov, vkljuèno z informacijami o starodavnih gozdovih, mrtvem lesu in drugih naravnih elementih. Obiskovalci lahko pridobijo

Soteska Vintgar, Slovenija

Soteska Vintgar, Slovenija

Soteska Vintgar, Slovenija

Škocjanski zatok, Koper, Slovenija

Škocjanski zatok, Koper, Slovenija

informacije o razlièenih pohodnih in kolesarskih poteh ter drugih aktivnostih v parku.

Visitor Center Srn?, Narodni park Šumava, Èeška
Visitor Center Srn? je sodoben naravoslovni in izobraževalni center v osrèju narodnega parka Šumava, namenjen razumevanju gozdnih ekosistemov in življenja volkov v naravi. Arhitekturno je zasnovan iz lokalnega lesa, kamna in stekla ter se spoštljivo zliva z okoljem. Center zajema razstavni in uèni prostor ter informacijsko toèko, od koder vodi dvignjena lesena pot do gozdne ograde za opazovanje volkov. Projekt predstavlja vzoren primer trajnostne arhitekture in obèutljivega vkljuèevanja sodobnih vsebin v naravno okolje.

Haus zur Wildnis, Nemèija

Haus zur Wildnis, Nemèija

Haus zur Wildnis, Nemèija

Visitor Center Srn?, Èeška

Visitor Center Srn?, Èeška

5.4.4 GOZDNI ARBORETUM

Gozdni arboretum je nekakšen hibrid med naravnim gozdom in botaniènim vrtom, le da daje veèji poudarek na obèutek gozda kot parka. V njem se naravni gozd prepleta z naèrtno zasaditvijo razliènih drevesnih in grmovnih vrst in ustvarja živo uèno zbirko gozdne vegetacije.

Gre za gozdni ekosistem, ki je oblikovan in voden z jasnim konceptom. Èeprav ohranja obèutek sprehoda skozi gozd, so drevesne vrste v gozdnem arboretumu predstavljene sistematièno (npr. po geografskem izvoru, družinah, rastišèih), z vkljuèenimi jasami, potmi in manjšimi ambienti za opazovanje, sedenje in uèenje.

Gozdni arboretum na Starem gradu se uredi ob glavni dovozni poti, ki se odcepi od ceste Kamnik – Palovèe in pelje vse do gradu. Zasnovan bo na naèin, ki bo poleg spoznavanja razliènih avtohtonih rastlinskih vrst obiskovalcem omogoèal tudi okušanje plodov (predvsem gozdnega jagodièevja) in uèenje o užitnih vrstah.

Podrast v sencah dreves bo skrbno porašèena z gozdnimi jagodami, borovnicami, brusnicami in razliènimi zelišèi (npr. èemaž, materina dušica).

Ob robovih jas in poti, kjer je veè sonca, se bodo naèrtno razrašèale maline in robide, med njimi pa se bodo predstavljale tudi divje užitne vrste, ki povezujejo kulturne in avtohtone rastline kot so npr. kostanj, bezeg, šipek, leska, èrni trn, dren,…

Gozdni arboretum bo za obiskovalce zanimiv v vseh letnih èasih. Spomladi bodo rastline privabljale obiskovalce s cvetenjem, poleti s senènim zavetjem in prvimi plodovi, jeseni z barvno eksplozijo in obiljem, pozimi pa bosta izrazita predvsem mir in tekstura drevesnih debel v poèivanju.

5.4.4.1 REFERENÈNI PRIMERI – GOZDNI ARBORETUMI

Mestni gozdovi in arboretumi predstavljajo pomembno vez med naravo in urbanim okoljem. So prostori, kjer se sreèujejo znanstveno raziskovanje, izobraževanje in rekreacija. Namenjeni so ohranjanju biotske raznovrstnosti, spoznavanju drevesnih vrst ter sprošèanju v mirnem, naravnem okolju. Sodobni pristopi poudarjajo sonaravno upravljanje in dostopnost za širšo javnost, kar prispeva k dvigu okoljske zavesti in kakovosti bivanja.

Arboretum Tervuren, Belgija
Arboretum Tervuren se razprostira na približno 120 hektarjih v osrèju Flamskega Brabanta. Gre za zbirko drevesnih vrst z vsega sveta, ki deluje kot pravi gozd in se vzdržuje z gozdarskimi metodami. Arboretum združuje raziskovalno in izobraževalno vrednost z možnostjo rekreacije – obiskovalcem omogoèa sprehode po gozdnih poteh, opazovanje raznolikosti dreves ter doživljanje harmoniène povezanosti med znanostjo in naravo.

Arboretum de Lyons, Francija
Arboretum de Lyons se nahaja v središèu enega najlepših bukovih gozdov v Franciji. Namenjen je znanstvenemu prouèevanju in ohranjanju drevesnih vrst ter ozaveščanju o biotski raznovrstnosti. Urejene poti obiskovalce vodijo skozi slikovite gozdne predele, kjer lahko spoznajo avtohtone in eksotiène drevesne vrste ter uživajo v neokrnjeni naravi. Arboretum uspešno združuje raziskovanje, izobraževanje in sprostitev – bistvene vrednote sodobnega mestnega gozda.

For?t Monumentale, Rouen, Francija
For?t Monumentale je gozdni park v Normandiji, ki povezuje umetnost z naravo. Po gozdu so razpršene velike lesene skulpture in tematski paviljoni, ki obiskovalce vabijo k raziskovanju. Park uporablja lokalne in

Arboretum Tervuren, Belgija

Arboretum Tervuren, Belgija

Arboretum Tervuren, Belgija

Arboretum Tervuren, Belgija

Arboretum de Lyons, Francija

obnovljive materiale, nudi delavnice, vodene oglede in umetniške rezidence ter predstavlja odlièen primer združevanja estetike in urbanistiènega razmišljanja o naravnih ekosistemih.

Arte Sella, Trentino, Italija
Arte Sella je umetniški gozd v dolini Valsugana, kjer narava in umetnost sobivata v trajnostnem in interaktivnem prostoru. Gozd vsebuje tematske poti z instalacijami in skulpturami iz naravnih materialov, ki se harmonièno vkljuèujejo v okolje. Projekt spodbuja obiskovalce k razmisleku o sožitju èloveka in narave ter deluje kot laboratorij za raziskovalne delavnice in inovativne ekološke projekte, kjer umetnina postaja del naravnega cikla.

Arboretum de Lyons, Francija

Arboretum de Lyons, Francija

For?t Monumentale, Rouen, Francija

For?t Monumentale, Rouen, Francija

Arte Sella, Trentino, Italija

5.4.4.2 REFERENÈNI PRIMERI – GOZDNE SKULPTURE

V kontekstu Mestnega gozda Stari grad so skulpture, ustvarjene iz lesa ali drugih lokalnih materialov, ki z leti postanejo del ekosistema. Takšne postavitve poživijo gozd, ustvarjajo toèke preseneèenja in spodbujajo obiskovalce k poèasnejšemu, bolj zavestnemu raziskovanju poti.

Projekt bi se lahko zasnoval kot stalni ali periodièni umetniški program, podoben konceptu forma viva, kjer umetniki ustvarjajo neposredno v naravnem okolju. Vsako leto bi lahko nastale nove skulpture, ki bi sèasoma ustvarile razpršen »gozdni muzej na prostem«.

Takšne umetniške intervencije ne služijo le za estetski uèinek, ampak predvsem kot izobraževalno in družbeno poslanstvo, saj spodbujajo ustvarjalnost, razumevanje naravnih materialov, prepoznavanje pomena gozda in vzbujajo spoštovanje do okolja. Gozd s skulpturami tako postane prostor umetniškega dialoga, meditacije in trajnostne interpretacije narave.

For?t Monumentale, Rouen, Francija

For?t Monumentale, Rouen, Francija

Arte Sella, Trentino, Italija

Arte Sella, Trentino, Italija

Arte Sella, Trentino, Italija

5.4.5 GOZDNI PAVILJONI

Paviljoni vzdolž gozdnega arboretuma bodo povezovali naravo, kulturno dediščino in sodobne vsebine. Namenjeni bodo izobraževanju, raziskovanju narave ter sprostitvenim aktivnostim. Vsak paviljon bo imel svojo specifično temo, ki bo obiskovalcem omogočila poglobljeno izkušnjo ter razumevanje narave in kulturne dediščine Kamnika.

Paviljoni bodo postavljeni le na prostorsko degradiranih območjih ob glavni poti, da se vse ostalo naravno okolje v čim večji meri ohrani. Zasnova paviljonov bo usklajena z okoljem – uporabljeni bodo naravni materiali (les), kar bo zagotovilo minimalen vpliv na naravo. Poleg tega bodo paviljoni montažni in nameščeni na točkovnih temeljih, da se s tem zagotovi čim bolj trajnostna uporaba prostora.

Obiskovalcem bosta na voljo tudi razgledna paviljona na Knežjem vrhu in na Veliki špici, ki jim bosta omogočila dvig nad drevesne krošnje in uživanje v razgledu na širšo okolico.

5.4.5.1 REFERENČNI PRIMERI – GOZDNI PAVILJONI

Referenčni primeri gozdnih paviljonov kažejo, kako se lahko arhitektura na nevsiljiv način zlije z naravnim okoljem, hkrati pa ustvari močno prostorsko identiteto. Značilnost teh objektov je njihova dvignjena konstrukcija – paviljoni stojijo na točkovnih temeljih (neinvaziven poseg) in na tankih stebrih, kar omogoča nemoteno rast podrasti.

Materiali so pretežno leseni, kar zagotavlja integracijo v gozdni ambient. Arhitekturno oblikovanje je moderno, kar paviljonom daje izraz skulpturalnosti, zaradi česar pogosto postanejo orientacijske točke.

Mestni gozd Celje, Slovenija

5.4.6 LETNE UÈILNICE

Letne uèilnice v mestnem gozdu omogoèajo uèenje neposredno v naravnem okolju, hkrati pa ohranjajo znaèilnosti klasiène uèilnice. Opremljene so z lesenimi klopmi, mizicami, manjšimi amfiteatri, tablo in izobraževalnimi panoji za organizirano izobraževanje, interaktivne razlage in praktiène naloge v naravi. Takšne uèilnice spodbujajo uèenje skozi opazovanje, razpravo in raziskovanje okolice, hkrati pa povezujejo šolsko znanje z doživetjem naravnega okolja.

V Mestnem gozdu Stari grad bodo uèilnice umešèene ob gozdnih poteh, kjer bodo obiskovalci, šolarji in raziskovalci spoznavali naravne procese, rastlinstvo in ekosistemske odnose v avtentiènem okolju.

Oblikovane bodo preprosto, z uporabo naravnih materialov in bodo omogoèale raznoliko rabo – od šolskih delavnic in naravoslovnih raziskav do umetniških ali rekreativnih aktivnosti.

5.4.6.1 REFERENÈNI PRIMERI – LETNE UÈILNICE

Letne uèilnice so zasnovane preprosto, neinvazivno in z minimalnim posegom v prostor. Obièajno so uporabljeni naravni materiali, predvsem les, ter ohranjajo odprtost in zraènost, ki omogoèa neposreden stik z okolico. Pogosto so oblikovane kot manjši amfiteatri, ki lahko poleg uène funkcije služijo tudi kot prostori za poèitek ali sreèanja.

Njihova prostorska skromnost je njihova najveèja prednost. Delujejo kot nežne toèke v gozdni krajini, ki ne prekinjajo naravnega ritma gozda, temveè ga dopolnjujejo. S tem postanejo vkljuèujoè uèno-družabni prostor, v katerem je mogoèe razvijati praktièno znanje o gozdnih ekosistemih, hkrati pa nudijo varno, mirno in spodbudno okolje za vse generacije.

5.4.7 POSTAVITEV INFORMACIJSKE INFRASTRUKTURE

Informacijske table ob poteh bodo obiskovalce seznanjale z drevesnimi in rastlinskimi vrstami, živalstvom ter ekologijo obmoèja in ponujale kljuène zgodovinske in naravoslovne informacije za boljše razumevanje okolja.

Pot bo tematsko popestrena z gozdno legendo o Kamniškem jezeru, legendo o Thurnu in njegovi hèerki ter z zgodbami iz ledene in kasnejše bronaste dobe.

5.4.8 VRT GOZDNE DIVJADI

V okviru Mestnega gozda Stari grad se naèrtuje ureditev vrta gozdne divjadi, ki bo deloval kot obora za divje živali, kot so jelenjad, srnjad in damjek. Idealna lokacija je na planoti severovzhodno od Velike špice, kjer bo divjadi namenjene približno 4 hektarje gozdnate površine.

Ureditev vrta divjadi bo omogoèila obiskovalcem neposreden stik z divjo naravo, hkrati pa bo služila kot priložnost za prikaz zgodovinskih in kulturnih vidikov lovstva.

5.4.8.1 REFERENÈNI PRIMERI – OBORE

V Sloveniji in drugod po Evropi so obore postale priljubljena destinacija za družine, šole in za ljubitelje narave, saj ponujajo priložnost za spoznavanje živali v njihovem naravnem okolju, brez potrebe po daljših pohodih ali napornih izletih. Ob obiskih so pogosto na voljo tudi strokovni vodièi, ki obiskovalcem predstavijo znaèilnosti posameznih vrst, njihov življenjski prostor in pomen ohranjanja naravne dedišèine.

Jelenov greben, Olimje, Slovenija
Jelenov greben je obora v èudoviti naravi Olimske gore in Male Rudnice, kjer na približno osmih hektarjih domujejo jeleni, košute in mufloni. Posest je bila prvotno namenjena paši živali, a se je kmalu razvila v priljubljeno turistièno destinacijo. Obiskovalci lahko opazujejo do 200 živali, ki so dovolj udomaèene, da se pustijo hraniti s hrano iz lokalne trgovine. Obora ponuja tudi izobraževalno dimenzijo, saj obiskovalci spoznavajo življenjski cikel jelenov – od rasti in menjave rogov, preko parjenja (ruk) do vzgoje mladièev.

Alpski divji park, Feld am See, Avstrija
Alpski divji park Feld am See je 11 hektarjev velika obora, ki obiskovalcem omogoèa varen stik z veè kot 30 vrstami divjih in domaèih živali, med njimi jeleni, damjaki, mufloni, gamsi, sikastimi jeleni, lamami, rakuni, madžarskimi volnatimi prašièi in redkimi lokalnimi pasmami živali. Park predstavlja primer obore s posebnim namenom, kjer je poudarek na varnem opazovanju živali, izobraževanju in ohranjanju biotske raznovrstnosti. Center je zasnovan tako, da živali živijo v èim bolj naravnem okolju, obiskovalci pa se lahko po prostranih pešpoteh sprehodijo v približno 45 minutah. Alpski divji park hkrati ponuja tudi izobraževalno vrednost, saj obiskovalci spoznavajo razliène vrste in njihove življenjske navade, ob tem pa uživajo v impresivnem alpskem okolju doline Gegendtal.

Jelenov greben, Olimje, Slovenija

Jelenov greben, Olimje, Slovenija

Jelenov greben, Olimje, Slovenija

Alpenwildpark, Feld am See, Avstrija

Alpenwildpark, Feld am See, Avstrija

5.4.9 ARHEOLOŠKI PARK

Na arheološkem območju na Veliki Špici se predvideva rekonstrukcija vasi iz pozne bronaste ali zgodnje železne dobe z ločenimi funkcionalnimi območji, kot so zaščitena arheološka cona z izvornimi najdbami, rekonstruirana vas kot »živa zgodovina« (living history) s prikazom takratnega načina bivanja in interpretacijska cona z učilnico, razstavami in delavnicami.

Rekonstrukcije hiš in obrambnih struktur bodo izvedene v tesnem sodelovanju z arheologi in etnologi, z uporabo takratnih gradbenih materialov, ki temeljijo predvsem na lesu.

Vas bo namenjena demonstracijam obrti, kuhanju, kovanju in drugim praktičnim delavnicam (šolski programi, sezonski festivali, uprizoritve (reenactment)…), organizacija dogodkov pa bo potekala po vnaprej določenem režimu za zaščito arheoloških vrednosti in narave.

Pot po rekonstruirani vasi bo urejena preko lesenih podijev (boardwalk), ki so bili značilni za to zgodovinsko obdobje.

Ta model povezuje znanstveno verodostojnost z izkustvenim učenjem in omogoča varno vključevanje šol, strokovnih delavnic in širše javnosti, ne da bi ogrozil arheološko in naravno dediščino.

5.4.9.1 REFERENČNI PRIMERI – ARHEOLOŠKI PARKI

Morostig, Slovenija
Hiša narave in koliščarjev je sodoben interpretacijski center na Ljubljanskem barju, posvečen življenju koliščarjev in naravi mokrišč. Zasnovan je kot kombinacija razstavnega paviljona in odprtega arheološkega prostora, kjer so prikazane rekonstrukcije koliščarskih objektov, orodij in načinov bivanja. Center obiskovalcem ponuja doživetje prazgodovinskega življenja skozi interaktivne prikaze, učne poti in delavnice za šole ter povezuje arheološko dediščino kolišč z naravovarstvom in ozaveščanjem o pomenu barjanskih ekosistemov.

Biskupin, Poljska
Biskupin je arheološki rezervat in odprt muzej na Poljskem, kjer so rekonstruirali naselbino iz pozne bronaste oziroma zgodnje železne dobe. Ohranjeni so obsežni ostanki lesenih hiš, palisad in vrat, ki prikazujejo način življenja tedanjih prebivalcev. Rekonstruirane zgradbe in obrambne strukture so območje preoblikovale v živi muzej, ki povezuje znanstveno raziskovanje z doživljajskimi prikazi. Biskupin je znan tudi po Letnem arheološkem festivalu, kjer potekajo prikazi bojev, obrtniške delavnice in izobraževalni programi, namenjeni šolam in obiskovalcem z vse Evrope.

Museo delle Palafitte, Italija
Museo delle Palafitte del Lago di Ledro je odprti arheološki muzej ob Ledrskem jezeru v severni Italiji, blizu Gardskega jezera. Predstavlja naselbino kolišč iz bronaste dobe, ki je stala na lesenih kolih nad vodo. Predstavljene so rekonstruirane hiše z notranjo opremo, orodji in predmeti iz vsakdanjega življenja, kar obiskovalcem omogoča vpogled v življenje pred več kot 4000 leti. Muzej povezuje arheološke najdbe z interaktivnimi razstavami in delavnicami, namenjenimi šolam in družinam, ter je del Unescove dediščine kolišč okoli Alp.

ArcheoParc Val Senales, Južna Tirolska, Italija
ArcheoParc Val Senales je odprti arheološki muzej v dolini Schnalstal na Južnem Tirolskem v Italiji, blizu mesta, kjer so našli mumijo Ötzija. Na površini pet tisoč kvadratnih metrov prikazuje življenje ljudi iz bakrene dobe pred približno 5300 leti. V naravni velikosti je rekonstruiranih devet hiš iz tistega časa, razporejenih v gorskem okolju, kjer so predstavljeni bivalni in delovni prostori prazgodovinskih prebivalcev Alp. Obiskovalci lahko spoznajo starodavne obrti, kmetovanje in prehrano – na arheobotaničnih poljih rastejo enake rastline, kot so jih gojili Ötzijevi

Morostig, Slovenija

Morostig, Slovenija

Biskupin, Poljska

Museo delle Palafitte, Italija

ArcheoParc Val Senales, Italija

sodobniki. Muzej nudi tudi delavnice in praktične izkušnje, kot je streljanje z lesenim lokom ali uporaba prazgodovinskih orodij, zato deluje kot živ muzej, ki združuje arheologijo, naravo in izkustveno učenje.

Bay of the Bones, Ohrid, Severna Makedonija
Je rekonstruirana naselbina kolišèarjev, nastala med pozno bronasto in zgodnjo železno dobo (približno 1200–700 pr. n. št.), zgrajena na lesenih stebrih nad jezerom. Objekti vključujejo približno 24 hiš, postavljenih na platformi, povezanih s kopnim z lesenim mostom. Na območju 8.500 m2 je bilo na dnu jezera najdenih okoli 6.000 lesenih stebrièev, skupaj s številnimi artefakti (keramika, orodja, živalske kosti). Poleg same vasi je ob jezeru tudi center z muzejem arheoloških najdb in s turistično infrastrukturo (informacijski center, kavarna).

Keltendorf am Kulm, Avstrija
Keltendorf am Kulm je arheološki park in muzej na prostem v bližini Gleisdorfa, vzhodno od Gradca, postavljen ob gozdnem pobočju hriba Kulm. Prikazuje življenje Keltov iz železne dobe, predvsem iz časa okoli 400 pr. n. št., z rekonstruiranimi hišami, delavnicami in utrdbenimi strukturami iz tistega obdobja. V naravni velikosti so zgrajene lesene in ilovnate zgradbe, v katerih potekajo prikazi keltskih obrti, kuhanja, glasbe in vsakdanjega življenja. Obiskovalci lahko sodelujejo v delavnicah in vodenih ogledih, skozi katere spoznajo tehnike gradnje, obdelave kovin in prehrano tistega časa. Keltendorf deluje kot živi muzej, ki povezuje arheološko dedišèino z izkustvenim učenjem v naravnem gozdnem okolju.

Parc Samara, Francija
Parc Samara je odprti arheološki park v severni Franciji, posvečen prazgodovini in galsko-rimskemu obdobju. V gozdu in na travnikih so rekonstruirani različni tipi bivališč, vključno z neolitskimi hišami, bronastodobnimi in železnodobnimi objekti ter magdalenskimi šotori. Obiskovalci lahko spremljajo prikaze obrti in takratnega vsakdanjega življenja – rezanje kremena, lončarstvo, tkanje, košarjenje, kamnoseštvo, delo z lesom, bronom in železom. Park deluje kot živ muzej, ki združuje verodostojne rekonstrukcije, interaktivne delavnice in izkustveno učenje v naravnem okolju.

ArcheoParc Val Senales, Italija

Bay of the Bones, Ohrid, Makedonija

Keltendorf am Kulm, Avstrija

Parc Samara, Francija

Parc Samara, Francija

5.4.10 FERATE

Ferate (Via ferrata, ital. »železna pot«) so plezalne poti v naravnem okolju, zavarovane z jeklenicami, stopnicami in drugimi tehniènimi pripomoèki, ki omogoèajo varno plezanje tudi tistim brez alpinistiènega znanja. So vmesna stopnja med pohodništvom in alpinizmom, primerne za obiskovalce z ustrezno kondicijo in brez strahu pred višino.

Strmo poboèje Starega gradu ponuja priložnost za poklon bogati kamniški tradiciji alpinistiènega plezanja, povezani z vrhunskimi dosežki alpinistov, kot so Tomaž Humar, Marko Prezelj, Tone Škarja in drugi, ki so svoje prve izkušnje pridobivali prav na njegovi steni.

Strmo zahodno poboèje Starega gradu, med obvoznico in Malo špico, ponuja idealno geografsko morfologijo (naklon okoli 60°) za ureditev veè ferat razliènih težavnostnih stopenj. Ferate bodo omogoèale plezanje tako zaèetnikom in družinam kot tudi izkušenim plezalcem ter služile kot prostor za adrenalinske izkušnje, trening in razvijanje alpinistiènih vešèin. Celotna ureditev ferat bo neinvazivna, s poudarkom na minimalnem vplivu na okolje, obenem pa se bo s pomoèjo ferat tudi vzdrževala zahodna stena Starega gradu.

Plezanje bo potekalo z uporabo varovalnih elementov, kot so žiène vrvi, jeklenice, stopnice in klini, ki skupaj z varovalno opremo zagotavljajo varen dostop v strmine.

Izposojevalnica opreme in nujna prva pomoè bosta urejeni v sklopu Vstopnega središèa. Zaradi veèje varnosti bodo vse ferate pod video nadzorom. Lokacija ferat tik ob mestu je še posebej atraktivna zaradi pogledov na staro mestno jedro Kamnika in okolico.

Feratni sklop bo povezan s širšo turistièno in športno infrastrukturo in bo omogoèal organizacijo teèajev, vodenih vzponov in praktiènih treningov.

5.4.10.1 REFERENÈNI PRIMERI – FERATE

Ferate danes niso veè omejene le na gorska obmoèja, ampak so vse pogosteje umešèene tudi ob gradove, trdnjave, jezera ali obalo, kar jih naredi privlaène za širši krog obiskovalcev - od družin in zaèetnikov do izkušenih plezalcev. Sodobne feratne destinacije vkljuèujejo celovito infrastrukturo, kot so vadbeni poligoni, najem vodnikov, teèaji in sistematièen nadzor varnosti, kar zagotavlja varno in kakovostno doživetje.

Ferata Hvadnik, Gozd Martuljek, Slovenija
Ferata Hvadnik se nahaja v Gozdu Martuljek pri Kranjski Gori. Plezalcem omogoèa varen prehod skozi divjo sotesko, hkrati pa nudi vpogled v geološke znaèilnosti, ki jih je oblikoval potok Hvadnik. Pot je primerna za obiskovalce, ki želijo kombinacijo adrenalina in naravnih razgledov.

Burg Heinfels, Tirolska, Avstrija
Ferata ob gradu Heinfels je primerna za družine in zaèetnike. Poteka skozi grajske skale in obiskovalcem ponuja plezalno izkušnjo s èudovitim razgledom na okoliško pokrajino, kar jo naredi privlaèno tako za rekreativce kot za turiste.

Burg Klettersteig, Vorarlberg, Avstrija
Ferata na gradu v Vorarlbergu poteka po grebenu in je zasnovana za zaèetnike ter družine. Nudi panoramske poglede na okoliške vrhove, medtem ko obiskovalcem zagotavlja varen stik z zgodovinskimi zidovi gradu.

Burg Riegersburg, Avstrija
Grad Riegersburg stoji na bazaltni vzpetini in ponuja veè feratnih poti neposredno ob grajskem obzidju. Ferate obiskovalcem omogoèajo adrenalinsko plezanje z osupljivimi razgledi na staro mesto in okoliško pokrajino.

Ferata Hvadnik, Gozd Martuljek, Slovenija

Burg Heinfels, Tirolska, Avstrija

Burg Klettersteig, Vorarlberg, Avstrija

Burg Klettersteig, Vorarlberg, Avstrija

Burg Riegersburg, Avstrija

5.4.11 ADRENALINSKI PARK

V sklopu adrenalinskega parka na Veliki špici bodo urejene plezalne poti med krošnjami dreves, možno bo oteženo prehajanje med drevesi in drugi izzivi na prostem. Park bo namenjen športnim navdušencem vseh starosti, ki bodo imeli priložnost preizkusiti svoje fizične in psihološke sposobnosti, medtem ko bodo uživali v stiku z naravo.

Park bo zasnovan kot tehnično in arhitekturno dovršen prostor med drevesnimi krošnjami. Vsi arhitekturni elementi bodo leseni, kar bo zagotavljalo okolju prijazen pristop.

Med obstoječimi drevesi bodo postavljene lesene postaje, ki bodo med seboj povezane z viseèimi mrežami, vertikalnimi mrežami, viseèimi mostovi, pohodniškimi mostovi, pohodnimi mrežami, viseèimi zankami, lestvami in vrvmi. Vsi posegi bodo izvedeni med krošnjami dreves na posebni konstrukciji, ločeni od tal, da bo podrast v gozdu ostala nedotaknjena.

Projekt adrenalinskega parka se zgleduje po najboljših praksah adrenalinskih parkov, z željo po zagotovitvi varne in okolju prijazne izkušnje.

Velikost adrenalinskega parka znaša 5,4 hektara.

5.4.11.1 REFERENČNI PRIMERI – ADRENALINSKI PARKI

Pustolovski park Gröbming, Avstrija
Pustolovski park Gröbming na Štajerskem je največji adrenalinski park v Avstriji, ki obiskovalcem nudi več kot 200 različnih postaj z različno zahtevnostjo, primernih tako za začetnike kot za izkušene plezalce. Poti so zasnovane z uporabo lesa in drugih naravnih materialov, kar dopolnjuje pristno naravno okolje. Poleg plezalnih poti park ponuja spektakularne spuste po jeklenicah, primerne za vse generacije.

Pustolovski park Tscheppaschlucht, Avstrija
Pustolovski park Tscheppaschlucht na avstrijskem Koroškem je postavljen na vhodu v slikovito sotesko Čepa in obiskovalcem nudi 87 pustolovščin v naravnem gozdnem okolju. Plezalne poti so različnih težavnostnih stopenj. Ena glavnih atrakcij je najdaljši zipline v Avstriji (Flying Fox), ki omogoča spektakularen spust nad sotesko in zagotavlja nepozabno adrenalinsko doživetje.

Gröbming, Avstrija

Gröbming, Avstrija

Gröbming, Avstrija

Tscheppaschlucht, Avstrija

Tscheppaschlucht, Avstrija

5.4.12 JEKLENICA (ZIPLINE)

Starograjska jeklenica bo obiskovalcem ponudila adrenalinsko izkušnjo s èudovitimi razgledi na gozd in širšo slovensko pokrajino. Njena umestitev na Veliki Špici, na nasprotni strani Starega gradu, je popolnoma nemoteèa za izvedbo kulturnozgodovinskih programov na gradu.

Jeklenica bo skrbno umešèena v naravno okolje, obenem pa bo s svoje fascinantne višine, 110 metrov nad tlemi, omogoèala obèudovanje bogate vegetacije in naravne krajine, znaèilne za obmoèje Starega gradu. Obiskovalci bodo med spustom uživali v spektakularnih panoramskih razgledih in obenem doživeli gozd in njegovo okolico s perspektive orla.

Zipline Dolinka, Slovenija

5.4.12.1 REFERENÈNI PRIMERI – ZIPLINE

Zipline ponuja kombinacijo adrenalina, zabave in doživetja narave z višine. Gre za izkušnjo, ki obiskovalce popelje nad gozdove, soteske ali jezera, kjer obèutijo hitrost in svobodo letenja, hkrati pa doživijo panoramske razglede, ki jih ni mogoèe videti s tal. Zipline ni le atrakcija, temveè tudi senzorièna pustolovšèina, ki združuje šport, naravo in edinstveno doživetje, zaradi èesar postaja vse bolj priljubljen element turistiènih destinacij po svetu.

Zipline Dolinka, Slovenija

Zipline Dolinka, Slovenija
Zipline Dolinka je najdaljši zipline v Evropi, ki se nahaja v Blejski kotlini in ponuja doživetje letenja nad zašèitenim obmoèjem reke Sava Dolinka. S skupno dolžino 4 km in s sedmimi posameznimi jeklenicami, ki segajo od 350 do 700 metrov, obiskovalcem omogoèa spektakularne poglede na alpske vrhove, slikovite gozdove in kristalno èisto reko. Poleg adrenalinskega užitka ponuja tudi izobraževalno izkušnjo, saj je del naravnega rezervata in obmoèja Natura 2000. Vodenje z izkušenimi lokalnimi vodièi zagotavlja varnost in poglobljeno razumevanje okolja. Poleg tega je Zipline Dolinka dostopen skoraj vse leto, kar obiskovalcem omogoèa doživetje narave v razliènih letnih èasih.

Skyfly Ischgl, Avstrija

Skyfly Ischgl, Avstrija
Skyfly Ischgl je adrenalinsko doživetje, ki obiskovalce popelje èez slikovito sotesko Kitzloch v avstrijskih Alpah. Z dolžino 2 kilometra in hitrostjo do 85 km/h ponuja enkraten pogled na dolino Paznaun. Poletite lahko posamièno ali skupaj s prijateljem na dveh vzporednih vrveh, kar omogoèa deljenje tega nepozabnega trenutka. Let traja približno tri minute, medtem ko letite 50 metrov nad tlemi. Skyfly Ischgl je prava izbira za ljubitelje adrenalinskih doživetij in panoramskih razgledov.

Skyfly Ischgl, Avstrija

Skyfly Ischgl, Avstrija

5.4.13 KOLESARSKA PROGA

Na severnem poboèju Starega gradu se naèrtuje ureditev dveh kolesarskih prog za spustno kolesarjenje, ki bosta potekali med drevesi in bosta zagotavljali zabavno izkušnjo za ljubitelje tega adrenalinskega športa.

Na obmoèju, kjer kolesarski progi preèkata pešpot, je predvidena postavitev lesenega nadvoza (cev), ki bo kolesarjem omogoèal varno preèkanje poti brez ogrožanja sprehajalcev.

Kolesarska proga 1 poteka z Velike Špice do severnega vznožja Starega gradu pri pubu »Pod skalco«. Dolžina: 1713 m, Višinska razlika: 258 m, Povpreèni naklon: 8,6 stopinj (15,0%)

Kolesarska proga 2 poteka od gozdne ceste (04303) pri Pristavi proti vzhodu in se konèa ob severnem vznožju Starega gradu pri pubu »Pod skalco«. Dolžina: 601 m, Višinska razlika: 142 m, Povpreèni naklon: 13,3 stopinj (23,6%)

Ureditev teh dveh kolesarskih prog bo obenem omogoèila vzpostavitev reda in prepreèila nadaljnje unièevanje gozda zaradi »divjega« kolesarjenja.

5.4.13.1 REFERENÈNI PRIMERI – KOLESARSKE PROGE

Spustno kolesarstvo je v Evropi in tudi v Sloveniji vse bolj priljubljen šport, ki združuje adrenalinske izzive, rekreacijo in turizem. Številne destinacije (Semmering, Saalbach Hinterglemm, Jamnica, Rogla, Koèevje, itd) so že razvile urejene in varne trase, ki omogoèajo različne stopnje zahtevnosti ter minimalen vpliv na naravno okolje.

Jamnica, Koroška, Slovenija
V gozdovih in na pašnikih s èudovitimi razgledi na okoliške gore so urejene poti za »all mountain« in »enduro« kolesa. Obiskovalci lahko izbirajo med lažjimi trasami ali tehnièno zahtevnejšimi odseki, ki omogoèajo pridobivanje izkušenj za daljše ture. Posebna vrnilna steza povezuje vse poti, središèe parka pa predstavlja Ekohotel Koroš. Park izkorišèa sonèno lego, kar omogoèa sezono od aprila do novembra. Tu se nahaja tudi najdaljši »flow trail« v Evropi,.

Kolesarski park Rogla, Pohorje, Slovenija
Sredi pohorskega gozda se nahaja šest prog različnih težavnosti (od modre do èrne), ki vkljuèujejo elemente, kot so »table«, »banda«, »drop« in »step-up«. Dve najzahtevnejši progi, oznaèeni kot »Super Flow«, nudita veliko skokov in hitrih ovinkov. Park je primeren tako za izkušene adrenalinske kolesarje kot za zaèetnike, ki se lahko uèijo osnov gorskega kolesarjenja na posebej urejenem poligonu. Na voljo je tudi najem opreme in vodenje izkušenih vodièev.

MTB Trail Center Koèevje, Slovenija
Center se nahaja v Dolgi vasi in ponuja 11 trailov različnih težavnosti, skupaj skoraj 20 km poti. Poleg redne uporabe za rekreacijo so tu organizirane tudi prireditve in tekmovanja, kot so Pofurajmo Koèevsko, Enduro, XC Koèevje, Flat Out Days in MTB kamp, ki spodbujajo športno udejstvovanje ter promocijo gorskega kolesarjenja v regiji.

Semmering, Avstrija

Saalbach Hinterglemm, Avstrija

Jamnica, Slovenija

Rogla, Slovenija

Koèevje, Slovenija

5.4.14 RAZGLEDNA PLOŠÈAD

Razgledna plošèad m 1 : 1.000

G1 FERATA 1
G2 FERATA 2
K RAZGLEDNA PLOŠÈAD
L PAVILJON OB PLOŠÈADI
O1 PARK PRED GRADOM
O2 ZGORNJA POSTAJA POŠEVNEGA DVIGALA
O3 STOPNIŠÈE IN KLANÈINA
O4 VSTOPNA PLOŠÈAD DO GRAJSKEGA KOMPLEKSA
P1 GRAJSKE OSTALINE
P2 GRAJSKO DVORIŠÈE
R REVITALIZACIJA NEKDANJEGA PLANINSKEGA DOMA
R1 DOZIDAVA S STOPNIŠÈEM IN DVIGALOM
R2 GRAJSKE KLETI
R3 OBJEKT NA SPODNJEM GRAJSKEM DVORIŠÈU
T ETNOLOŠKA DOMAÈIJA
8 GLAVNA DOVOZNA CESTA
15 PRAŠNIKARJEVA POT
16 MESTNA PEŠPOT
34 PARKOVNA PEŠPOT
35 PEŠPOT ZA ETNOLOŠKO DOMAÈIJO

Po Valvazorjevih zapisih iz leta 1574 naj bi v èasu Andeške vladavine na robu skalnatega previsa zahodno od gradu stal mogoèen okrogel stolp. Ta stolp je grašèaku omogoèal nadzor nad posestjo in nad dogajanjem v mestu pod vznožjem hriba. Ker pa o tem stolpu niso ohranjeni nobeni konkretni podatki in bi morebitna »rekonstrukcija« stolpa lahko zavajala oz. ponatvarjala zgodovinska dejstva, se je v povezavi z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) izoblikovala alternativna oblika razgledne toèke – razgledna plošèad. Lega plošèadi na skrajnem zahodnem delu Bergantove gore konzolno poseže nad mesto in tako obiskovalcem ponuja skoraj identièen pogled na srednjeveško jedro Kamnika, kot naj bi ga nekoè imel grašèak z vrha stolpa.

Razgledna plošèad stoji na 10 toèkovnih temeljih, ob izteku na vzhodni strani pa jo zaključuje pasovni temelj. Konstrukcija je sestavljena iz kovinske osnove, na katero so pritrjeni leseni lepljeni nosilci, ki služijo tudi kot varovalne ograje na plošèadi. Pohodna površina je prav tako lesena, kar omogoèa harmonièno integracijo z naravnim okoljem.

Plošèad, dolga veè kot 50 metrov, je v sredinskem delu široka 7 metrov, proti koncu pa se zoži na 4 metre. Postavljena je na nadmorski višini 577,90 metrov, kar predstavlja 201 meter nad mestom Kamnik. Proti zahodu plošèad konzolno sega 17 metrov od Bergantove gore, usmerjena je direktno na Triglav in omogoèa edinstven panoramski razgled na Kamnik, Kamniško-Savinjske Alpe in širšo osrednjeslovensko regijo.

Razgledna plošèad se bo uporabljala kot veènamenski prostor, primeren za izobraževalne in kulturne dogodke. Možna bo organizacija koncertov klasiène in sodobne glasbe, gledaliških predstav, raznovrstnih predstavitev, omizij, pogostitev ter celo porok.

Unikatno oblikovane klopi, razporejene po plošèadi, bodo služile obiskovalcem za poèitek in za uživanje ob razgledu. Plošèad bo osvetljena z ambentalnimi talnimi svetili, ki bodo potekala po celi njeni dolžini tako, da s svetlobo ne bodo motile razgleda v veèernih urah.

5.4.14.1 REFERENÈNI PRIMERI – RAZGLEDNE PLOŠÈADI

Danes arhitekti ustvarjajo razgledne plošèadi, ki izkorišèajo morfološke danosti terena in postanejo atraktivne vizualne in doživljajske toèke. Z drznimi arhitekturnimi rešitvami, ki omogoèajo osupljive razglede, razgledne plošèadi postanejo privlaèen cilj za naèrtovani obisk.

Skywalk Monte di Mezzocorona, Italija
Razgledna plošèad Monte di Mezzocorona je bila odprta leta 2023 in je dolga približno 17 metrov. Najbolj izpostavljen del plošèadi ima steklena tla, ki omogoèajo pogled v globino in ustvarijo obèutek praznine pod nogami. Plošèad se nahaja 648 metrov nad tlemi.

Biokovo Skywalk, Hrvaška
Razgledna toèka Skywalk Biokovo se nahaja na območju Ravne Vlaške, na nadmorski višini 1228 metrov. Ponuja fantastiène razglede na morje in otoke. V sonènih in vetrovnih dneh je mogoèe videti vse do Italije. Razgledno območje je opremljeno tudi s parkirišèem in sanitarijami. Izgradnja razgledne toèke Skywalk Biokovo je del projekta »New Adrion – Spodbujanje trajnostne rabe naravne dediščine Naravnega parka Biokovo«, ki ga financira Evropski sklad za regionalni razvoj.

Skywalk Hohe Wand, Avstrija
Razgledna plošèad Skywalk v Hohe Wandu je poseben objekt v naravnem parku. Razgledna terasa je vgrajena v skalo in daje obèutek, kot da ste v zraku. Od tu se ponuja impresiven razgled v globino in na Wiener Alpenbogen. Ob jasnem vremenu lahko vidite vse do Nežiderskega jezera.

Razgledna plošèad Stari grad, v gradnji

Razgledna plošèad Stari grad, v gradnji

Monte di Mezzocorona, Italija

Biokovo, Hrvaška

Hohe Wand, Avstrija

5.4.15 PAVILJON OB PLOŠÈADI

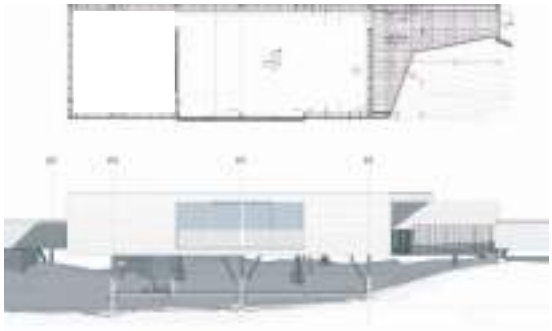
Paviljon ob razgledni plošèadi bo dopolnjeval funkcijo plošèadi in obiskovalcem ponujal izkušnjo vpogleda v zgodovino Kamnika.

Arhitekturna zasnova paviljona je bila usklajena z Zavodom za varstvo kulturne dedišèine Slovenije (ZVKDS). Arheološke raziskave na tem območju niso odkrile pomembnih ostalin, kar omogoèa hitro izgradnjo.

Paviljon bo veènamenski objekt. V njem bo interaktivni muzej, ki bo obiskovalcem omogoèal spoznavanje stavbne zgodovine mesta Kamnik. S pomoèjo sodobnih multimedijskih vsebin, kot so animacije in vizualne predstavitve, bo prikazal različne zgodovinske dogodke, znamenite osebnosti in bogato stavbno dedišèino Kamnika.

Paviljon bo obenem prostor za različne izobraževalne programe, predavanja ter za poroke, poslovne in protokolarne dogodke v manjšem obsegu. Vsebinsko bo povezoval zgodovino, kulturo in sodobne dogodke, kar bo predstavljalo Stari grad kot dinamièno središèe, ki obiskovalcem ponuja širok programski spekter.

V sklopu paviljona bo tudi manjša prodajalna lokalnih spominkov in produktov blagovne znamke »Stari grad«. Poleg tega bodo v objektu nujni tehnièni prostori za nemoteno delovanje razgledne plošèadi in spremljajoèih dejavnosti.

Stari grad, paviljon, tloris in severna fasada

Stari grad, paviljon, vizualizacija

5.4.15.1 PAMETNI MUZEJ

Na Starem gradu bo vzpostavljen program »pametnih muzejev«, ki predstavlja revolucijo v muzeologiji in v doživljanju zgodovine, kulture in umetnosti.

Pametni muzej je inovativni koncept, ki obiskovalcem omogoèa, da postanejo aktivni udeleženci v zgodbah, ki jih raziskujejo. Z uporabo napredne tehnologije, kot so umetna inteligenca, holografi, 3D projekcije, virtualna resnièност, interaktivne instalacije in zasloni, lahko obiskovalci sami izbirajo teme, ki jih najbolj zanimajo. Takšna tehnologija ustvarja izjemno doživetje, kjer se obiskovalci na podlagi svojega interesa potopijo v zgodbe o naravnih znamenitostih, o stavbni zgodovini mesta, o naèinu življenja Andeške rodbine ali o življenju v gozdu…

Im Facettenreich, Avstrija

Operativni stroški pametnega muzeja so v primerjavi s klasièними muzeji sorazmerno nizki, saj se delovanje muzeja veèinoma opira na tehnologijo, kar pomeni, da je za njegovo delovanje potrebno minimalno število zaposlenih. Ker v pametnih muzejih ni veliko fizièних eksponatov, ni skrbi glede kraje ali poškodb, kar dodatno zniža stroške varovanja in vzdrževanja. Takšni muzeji so fleksibilni in se lahko hitro prilagajajo novim potrebam in tehnologijam.

Vendar pa pametni muzej ne deluje kot klasièen muzej, ki bi lahko desetletja ostal nespremenjen. Redno vzdrževanje in nadgradnja sta bistvena za ohranjanje njegove privlaènosti. Letne posodobitve vključujejo nove vsebine, izboljšave tehnološke opreme in optimizacijo obstoječih sistemov, kar omogoèa, da muzej ostane svež, dinamièen in zanimiv tudi za ponovne obiske.

Center narodnega parka Mittersill, Avstrija

5.4.15.2 REFERENÈNI PRIMERI – INTERAKTIVNI MUZEJI

V zadnjih letih se v evropskem prostoru vse pogosteje pojavljajo muzeji, umešèeni v naravno ali odmaknjeno okolje, kjer narava deluje kot kulisa kulturne in umetniške izkušnje. V takšnih muzejih narava ni predmet razlage; osrednja tema je èlovek – njegova ustvarjalnost, zgodovina in duhovni svet. Umešèeni na gorske grebene, v gozdove ali na obrobja mest, delujejo kot sodobni templji kulture, ki prepletajo arhitekturo, umetnost in krajino v enovito doživetje. S svojo izrazno moèjo postajajo ciljne toèke kontemplacije, uèenja in navdiha, kjer se tišina narave staplja z glasom èlovekove ustvarjalnosti.

Center narodnega parka Mittersill, Avstrija

Im Facettenreich, Rauris, Avstrija
Razstavni center Im Facettenreich v kraju Rauris deluje kot sodoben interpretacijski muzej Narodnega parka Visoke Ture. Skozi interaktivne in multimedijske vsebine predstavi raznolikost narave, kulturno dedišèino in tradicijo alpskega sveta. Osrednji del razstave obiskovalcem približa redke minerale ter rastline in živali, znaèilne za to območje. Muzej poudarja pomen trajnostnega razvoja ter spodbuja razumevanje sobivanja èloveka in narave. Hkrati pa služi kot izhodišče za raziskovanje okoliških poti in doživetij v narodnem parku.

Center narodnega parka Mittersill, Avstrija
Center narodnega parka Mittersill ponuja interaktivno doživetje alpskega sveta v narodnem parku Visoke Ture. S pomoèjo multimedijskih vsebin, 360° panoramskih projekcij in tematskih prostorov obiskovalcem približa nastanek Alp, življenje ledenikov, divje živali in naravne sile v gorskem okolju. Razstava spodbuja ozaveščanje o pomenu varovanja narave in vplivu podnebnih sprememb na alpski prostor. Center deluje kot izobraževalno in raziskovalno središče, ki združuje znanost, tehnologijo in naravno doživetje pod eno streho.

Haus der Steinböcke, Heiligenblut, Avstrija
»Hiša kozorogov« v Heiligenblutu je sodoben razstavni in informacijski center, posveèen življenju alpskega kozoroga ter naravnemu okolju Visokih Tur. S pomoèjo interaktivnih prikazov in multimedijskih vsebin obiskovalcem približa izzive življenja v visokogorju ter prilagoditve živalskih vrst na ekstremne razmere. Center združuje raziskovalni, izobraževalni in turistièni namen – ob razstavah nudi panoramsko teraso z razgledom na Grossglockner, kavarno in dostop do pohodnih poti. »Hiša kozorogov« tako deluje kot vstopna toèka v alpski svet in povezuje naravoslovno znanje z doživetjem gorske pokrajine.

Museum of Mountain Photography, Kronplatz, Italija
Lumen – Muzej gorske fotografije na vrhu smuèišèa Kronplatz (2275 m) je posveèen umetnosti in zgodovini gorske fotografije. V osrèju Dolomitov združuje arhivske posnetke, sodobna umetniška dela in interaktivne prikaze, ki razkrivajo, kako je fotografija oblikovala naš pogled na gore. Osrednji element muzeja je vrtljiva steklena stena, ki ob odprtju razkrije panoramski razgled na Dolomite in simbolièno poveže umetnost z naravo. Muzej s svojo inovativno arhitekturo, svetlobno zasnovo in multimedijskimi vsebinami ustvarja doživetje s prepletom narave, umetnosti in tehnologije.

Messner Mountain Museum, Kronplatz, Italija
Messner Mountain Museum – Kronplatz, zasnovan po viziji Reinholda Messnerja in arhitektke Zahe Hadid, je ena najbolj prepoznavnih arhitekturnih znamenitosti v Alpah. Muzej, umeščen na vrh smuèišèa Kronplatz na Južnem Tirolskem, združuje zgodovino alpinizma, kulturo gorskega sveta in sodobno arhitekturo. Futuristièna betonska struktura z znaèilnimi fluidnimi linijami se zarisuje iz gorske skale kot nadaljevanje narave same. Razstave prikazujejo razvoj plezalstva, življenje v gorah in odnos èloveka do narave, medtem ko panoramski razgledi na Dolomite dopolnjujejo obèutek povezanosti z visokogorskim okoljem. Muzej ni le razstavišče, ampak je doživetje prepleta umetnosti, arhitekture in gorskega duha, ki obiskovalca povabi k razmisleku o èlovekovi vztrajnosti in obèudovanju gora.

Lascaux IV – International Centre for Cave Art, Montignac, Francija
Lascaux IV v Montignacu je muzej, posveèen jamskim poslikavam Lascaux, starim približno 17.000 let. Zaradi zaščite originalnih jam obiskovalci ne morejo vstopiti vanje, zato muzej ponuja 3D-rekonstrukcije, virtualno resnièност in interaktivne multimedijske prikaze, ki omogoèajo poglobljeno doživetje starodavne umetnosti. Arhitektura priznanega biroja Snohetta se harmonièno povezuje z naravnim okoljem in ustvarja obèutek, da obiskovalci stopajo v prostor, kjer se zgodovina združi z naravo. S pomoèjo sodobne tehnologije Lascaux IV obiskovalcem omogoèi aktivno sodelovanje pri spoznavanju ene najstarejših umetniških tradicij èloveštva.

Haus der Steinböcke, Avstrija

Museum of Mountain Photography, Italija

Messner Mountain Museum, Italija

Lascaux IV, Francija

Lascaux IV, Francija

Kampus m 1 : 2.000

5.4.16 IZOBRAŽEVALNI IN RAZISKOVALNI KAMPUS

P1 PARKIRIŠČE
C GOZDNI ARBORETUM
I JEKLENICA
M1 CENTRALNI OBJEKT KAPUSA
M2 RAZISKOVALNO SREDIŠČE
M3 EKSPERIMENTALNI VRT
M4 MOST ZA PEŠCE
M5 MOŽNA ŠIRITEV KAPUSA
N NASTANITVENI OBJEKT
6 PLOŠČAD V KAMPUSU
7 LOKALNA CESTA
13 GOZDNA CESTA
29 POT NA STRAŽO
38 PEŠPOT

Raziskovalni kampus Stari grad je predviden na obmoèju Babjega trebuha, ki se nahaja na vzhodni strani Starograjskega gozda.

Kampus bo deloval pod okriljem univerze in bo združeval akademske raziskave, praktièno delo v naravi in izobraževalne programe s podroèja trajnostnega razvoja mestnih gozdov, gozdarstva in èebelarstva. Pokrival bo širok spekter naravoslovnih znanosti kot so raziskovanje gozdnih ekosistemov, podnebne spremembe in urbanizacija mestnih gozdov. Poudarek bo na pomenu varovanja okolja, na spoštljivem ravnanju z naravnimi viri in na razumevanju ekoloških procesov v lokalnem okolju. Namen kampusa je vzpostaviti strokovno in raziskovalno središèe, ki bo Kamnik pozicioniralo kot univerzitetno mesto ter omogoèalo prepletanje znanstvenih raziskav z vsakodnevnim življenjem in izobraževanjem.

Zasnova kampusa bo omogoèila raziskovanje in uèenje v stimulativnem okolju mestnega gozda. Kampus bo vkljuèeval uèilnice, raziskovalne laboratorije, eksperimentalne vrtove, rastlinjake, bivalne prostore za gostujoèe raziskovalce in študente ter skupne prostore za druženje in sodelovanje. V kampusu se bo prepletalo teoretièno in terensko delo v mestnem gozdu, izvajali se bodo izobraževalni programi za študente, profesorje ter goste iz razlièni fakultet in raziskovalnih institucij.

Poleg svojega primarnega programa, ki temelji na razvoju mestnih gozdov, bo kampus povezan tudi s širšim konceptom revitalizacije in regeneracije obmoèja, ki zajema tako naravne kot kulturne vidike. Udeleženci programov bodo imeli priložnost sodelovati pri razvoju in izgradnji interpretacijskih gozdnih poti kot tudi pri arheoloških raziskavah. Kampus bo organiziral tudi praktiène delavnice kot sta na primer gozdarska delavnica (orodja, gnezdilnice, panji) in delavnica za naravne materiale (gradnja poti, bivališè, klopi). Poseben poudarek bo na vkljuèevanju lokalne skupnosti, saj bo kampus ponujal razliène izobraževalne programe za šole, pa tudi omogoèal sodelovanje prebivalcev v raziskovalnih in naravoslovnih projektih.

5.4.16.1 REFERENÈNI PRIMERI – KAMPUSI

Centre for Alternative Technology (CAT), Wales, Velika Britanija
CAT je vodilni evropski center za trajnostne tehnologije in okoljsko izobraževanje, ki deluje na podeželski lokaciji v nekdanjem kamnolomu v Walesu. Kampus ponuja izobraževalne programe, raziskave in praktiène delavnice na podroèjih obnovljivih virov energije, tradicionalne gradnje in ekološkega kmetijstva. Skozi eksperimentalne stavbe, laboratorije in vrtove udeleženci neposredno preizkušajo trajnostne rešitve, medtem ko CAT sodeluje z univerzami in gosti mednarodne študentske ter strokovne izmenjave. Kampus predstavlja zgleden primer integracije arhitekture, tehnologije in narave.

Ecolonie Thietry, Hennezel, Francija
Ecolonie je ekološka skupnost in izobraževalni center v Vogezih, ki se osredotoèa na trajnostno življenje, permakulturo in obnovljive vire energije. Kampus vkljuèuje hiše, vrtove, delavnice in skupne prostore, kjer udeleženci sodelujejo pri ekološkem kmetijstvu, biodinamiènem vrtnarjenju in obnavljanju krajine. Center gosti mednarodne študente, raziskovalce in prostovoljce ter organizira seminarje in delavnice v sodelovanju z univerzami in okoljskimi organizacijami, s èimer je postal model trajnostnega izobraževanja in praks v Evropi.

Schumacher College, Dartington Hall, Velika Britanija
Schumacher College je ekološki izobraževalni center v Dartington Hall v Devonu, posveèen razvoju, ekologiji in globalnim izzivom. Center gosti študente in udeležence z vsega sveta, ki se udeležujejo delavnic, magistrskih programov in izmenjav na podroèjih, kot so permakultura, trajnostno kmetijstvo, socialna praviènost in uèinkovita raba virov. Kampus vkljuèuje eksperimentalne projekte, spodbuja praktièno uèenje in interdisciplinarno izmenjavo znanja ter je del globalnih omrežij za okolju prijazne spremembe.

CAT, Wales, Velika Britanija

CAT, Wales, Velika Britanija

Ecolonie Thietry, Francija

Schumacher College, Velika Britanija

Schumacher College, Velika Britanija

Biosphärenpark Großes Walsertal, Avstrija
Biosphärenpark Großes Walsertal v avstrijskih Alpah je UNESCO biosferni park, posveèen ohranjanju narave, razvoju in kulturni dedišèini regije. Obsega 165 km2in ponuja izobraževalne programe, delavnice ter seminarje o trajnostnem kmetijstvu, biodiverziteti in energetski uèinkovitosti. Park tesno sodeluje z lokalnimi skupnostmi, univerzami in raziskovalnimi institucijami ter predstavlja vzorèni primer sožitja narave in ljudi.

Rapunzel Welt, Bavarska, Nemèija
Rapunzel Welt je ekološki izobraževalni center podjetja Rapunzel Naturkost na Bavarskem, namenjen spodbujanju permakulturnega kmetijstva, ekološke proizvodnje in ohranjanja narave. Obiskovalcem ponuja delavnice, interaktivne razstave, oglede ekoloških polj in zelišènih vrtov ter predstavlja priložnost za praktièno uèenje o permakulturi, trajnostnem vrtnarjenju in etiènem prehranjevanju. Center združuje izobraževanje, turizem in okoljsko ozaveščènost v enem.

The Eden Project, Cornwall, Velika Britanija
The Eden Project je botanièni in raziskovalni kampus, usmerjen na ekologijo in izobraževanje. Znamenite kupole (biomi) posnemajo razliène klimatske ekosisteme, od tropskih gozdov do sredozemskega podnebja. Kampus nudi delavnice, mednarodne izmenjave in raziskovalne projekte na temo podnebnih sprememb, biotske raznovrstnosti in regenerativnega kmetijstva, hkrati pa služi kot turistièni in izobraževalni center z obiskom veè tisoè ljudi letno.

Biosphärenpark Großes Walsertal, Avstrija

Rapunzel Welt, Nemèija

Rapunzel Welt, Nemèija

The Eden Project, Velika Britanija

The Eden Project, Velika Britanija

5.4.16.2 ARHITEKTURNA ZASNOVA KAMPUSA

Kampus bo zasnovan kot samooskrbna ekološka turistièna vas, kjer bo prevladovala naravna gradnja z minimalnim posegom v okolje.

Postavitev objektov ne bo zahtevala veèjih preoblikovanj naravne konfiguracije terena, prav tako ne bo potreben posek veèjega števila dreves. Gradnja bo zasnovana tako, da bo minimalno vplivala na naravno okolje. Objekti se bodo v najveèji možni meri prilagajali naravnim danostim. Vsi objekti bodo postavljeni na toèkovne temelje, tako da bo poseg v teren èim manj invaziven. Zgrajeni bodo iz klasiènih naravnih materialov, ki so tradicionalno prisotni na tem obmoèju, kar bo zagotavljalo skladnost z lokalnim okoljem.

Vse stavbe bodo zasnovane enostavno in funkcionalno. Po vzoru montažnega paviljona na Starem gradu bo konstrukcija vseh objektov v kampusu sestavljena iz kovinske stebrne nosilne konstrukcije in lesene obloge. Takšna arhitekturna zasnova bo omogoèala tudi enostavno demontažo in obnovitev prvotnega stanja, v kolikor bi bilo to potrebno.

Zaradi specifiènih lastnosti terena na Babjem trebuhu, ki se v naklonu 11 stopinj (20%) spušèa proti severu, predstavlja velik arhitekturni izziv zagotovitev kvalitetne in enakovredne osonèenosti za vse objekte.

Vse stavbe bodo umešèene na naèin, ki bo omogoèal kakovostno bivanje v naravi. Kljub temu, da bodo objekti dvignjeni od tal, bodo dostopi v prostore urejeni brez višinskih arhitekturnih ovir (stopnic), kar bo omogoèalo dostopnost vsakomur, tudi gibalno oviranim osebam. Za vse uporabnike in obiskovalce bo do objektov zagotovljena enostavna dostopnost s klanèinami, katerih naklon ne bo presegal 6%.

Vzdolž glavne ceste Kamnik – Palovèe se bo na dolžini 140 m zgradila približno pet metrov visoka kamnita škarpa, ki bo nastanitvene enote uèinkovito zašèitila pred hrupom.

V osrednjem delu kampusa se bodo nahajali objekti namenjeni izobraževanju, raziskavam in izvajanju drugih razliènih dejavnosti, kot so predavanja, delavnice in družabne dejavnosti.

Ob vhodu v naselje bo postavljen centralni objekt z upravo in restavracijo s teraso. Ta objekt bo odprtega tipa in povezoval uporabnike kampusa z zunanjimi obiskovalci.

Vse stavbe, razen centralnega objekta, bodo zasnovane tako, da praktièno ne bodo vidne s ceste Kamnik - Palovèe.

V kampusu motorni promet ne bo dovoljen. Parkirne površine za goste kampusa in za zaposlene bodo skrite za centralnim objektom.

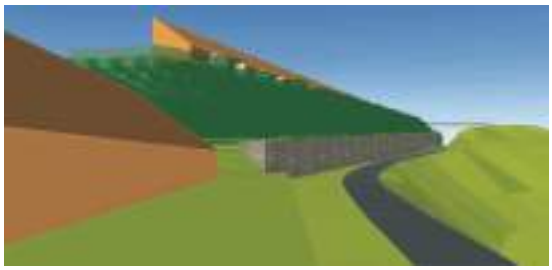

5.4.16.3 NASTANITVENI OBJEKT

Sklop apartmajskega objekta je zasnovan kot bivalni laboratorij na stièišèu narave in znanosti – prostor umika, raziskovanja in ustvarjalnega dela. Kovinska konstrukcija v kombinaciji z lesom in steklom zagotavlja subtilno in harmonièno umestitev v gozdno okolje.

Nastanitvene enote bodo umešèene v kompakten niz. Predvideni objekt vkljuèuje 14 veèjih dvoetažnih apartmajev, zasnovanih kot pritliène enote z izkorišèeno mansardo.

Zaradi optimalne osonèenosti in èudovitega razgleda po Sloveniji bodo nastanitvene enote z velikimi okenskimi odprtinami orientirane proti jugu. Prostorne terase bodo zašèitene z napušèi, ki bodo nudili zavetje pred soncem in dežjem. Mansardni prostori se bodo odpirali proti severu, kjer se odpira neokrnjen pogled na Kamniške Alpe.

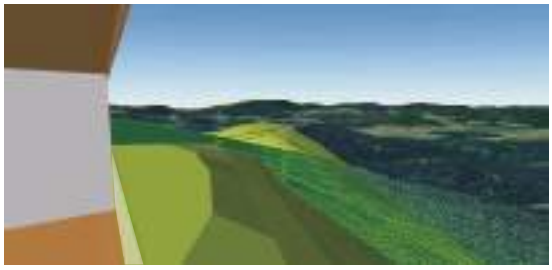
Apartmajski objekt bo dvignjen nad drevesne krošnje. S tem se bodo drevesa južno od objekta ohranila, saj ne bodo ovirala pogledov iz objekta.

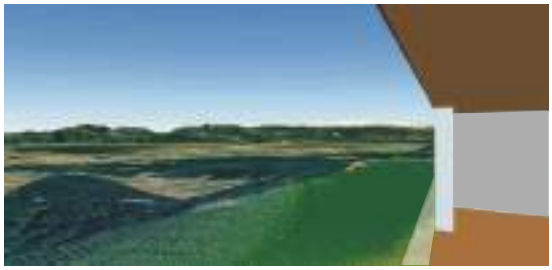
5.4.16.4 REFERENÈNI PRIMERI – APARTMAJI

Arhitekturne zasnove apartmajev v naravi gostu omogoèijo neposreden stik z znaèilnostmi lokacije. Glavni elementi teh rešitev so velike panoramske zasteklitve in prostorne terase, zasnovane kot razširitve notranjega bivalnega prostora. Arhitektura je v kontekstu z orientacijo in razgledom, zato so objekti zasnovani tako, da zajamejo najkakovostnejše vedute in optimalno osonèenost. Materiali so veèinoma naravni – prevladuje les, v kombinaciji s kovinskimi konstrukcijami.

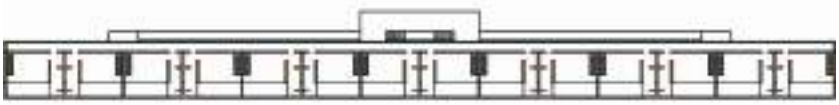
Prerez

Mansarda

Pritlièje

5.4.16.5 INFRASTRUKTURA V KAMPUSU

Kampus Stari grad je zasnovan kot energetsko in okoljsko samozadostna enota, ki deluje v sozvoèju z naravnim okoljem in spoštuje naèela trajnostne gradnje. Sistem oskrbe z vodo, z elektrièno energijo in z odpadnimi vodami temelji na lokalnih virih in lastni infrastrukturi, s èimer se zmanjšujeta odvisnost od zunanjih omrežij in vpliv na okolje.

Vodni sistem
Voda se zajema v bližini Suhega potoka, kjer je urejen rezervoar z vodozbirnim zajetjem. Ker se vodni vir nahaja nižje od območja kampusa, je predviden hidroforni sistem s tlaèno postajo, ki zagotavlja dovod vode v zgornji rezervoar, lociran na najvišji toèki območja. Iz tega rezervoarja se voda distribuira po gravitacijskem sistemu do posameznih objektov. Sistem je zaprt in optimiziran za minimalne izgube, kar omogoèa zanesljivo oskrbo tudi v sušnih obdobjih.

Energijska oskrba
Vsi objekti v kampusu imajo enokapne strehe, orientirane proti jugu, kar omogoèa optimalno izrabo sonène energije. Na strešinah so namešèeni fotovoltaièni paneli in sonèni kolektorji, ki proizvajajo elektrièno energijo in toploto za potrebe kampusa. Sistem vkljuèuje akumulacijske baterije, ki shranjujejo energijo za uporabo v obdobjih brez sonènega sevanja, s èimer se zagotavlja neprekinjena oskrba in stabilnost sistema. Elektrièna infrastruktura je prilagojena za morebitno nadgradnjo z novimi tehnologijami obnovljivih virov.

Ogrevanje
Zaradi samozadostnosti in omejenega vpliva na naravno okolje, se kot najbolj smotrna rešitev kaže centralizirana toplotna èrpalka, kombinirana s podporo sonènih virov. Prednosti centralizirane toplotne èrpalke so v lažjem vzdrževanju in nadzoru, skupni veliki bateriji, akumulaciji toplote ter nižjih stroških energije in obratovanja na enoto. Idealno za kampus s stacionarnim bivalnim in delovnim režimom.

Odvajanje in èišèenje odpadnih voda
Za kampus je predvidena lastna biološka èistilna naprava, ki s pomoèjo naravnih procesov uèinkovito preèišèuje odpadne vode. Preèišèena voda se lahko uporablja za tehnične namene, kot je zalivanje in vzdrževanje vegetacije, s èimer se zapira vodni krogotok znotraj območja.

Kapnica
Predvideno je zbiranje deževnice s streh in drugih zajetnih površin v rezervoarje za kasnejšo rabo pri vzdrževanju eksperimentalnega zelenjavnega vrta.

5.4.16.6 MEDNARODNO SODELOVANJE IN INOVACIJE

Kampus Stari grad bo univerzitetno in raziskovalno središèe, ki bo združevalo raziskovanje, inovacije in tradicijo v enem kompleksu. Skozi sodelovanje z mednarodnimi institucijami, programi Erasmus in drugimi izobraževalnimi mrežami bo kampus vzpostavil globalno mrežo za raziskave mestne ekologije, ki bo omogoèala izmenjavo znanja med raziskovalci, strokovnjaki, študenti in prostovoljci.

5.4.17 ÈEBELARSTVO

Èebelarstvo ima v Sloveniji dolgo in bogato tradicijo. Èebele igrajo kljuèno vlogo pri ohranjanju ekosistema in prispevajo k pridelavi kakovostnih lokalnih produktov (med, matièni mleèek, cvetni prah, propolis, vosek,…).

Projekt èebelarstva na Starem gradu ne bo le nadaljevanje te tradicije, ampak bo tudi priložnost za širjenje znanja o pomenu èebel za biotsko raznovrstnost in okolje.

V gozdu bo vzpostavljenih veè manjših èebelarskih postaj, vsaka s 7–10 panji, postavljenimi na strateških lokacijah z dovolj sonène svetlobe in z dostopom do cvetoèih dreves, ki pa so obenem èim manj moteèe za obiskovalce. Panji bodo razporejeni ob robovih gozda, na naravnih jasah in gozdnih èistinah, kar omogoèa optimalno opraševanje in zdravo delovanje kolonij.

Projekt vkljuèuje izobraževalno komponento, kjer bodo obiskovalci spoznavali osnove èebelarjenja, pomen opraševalcev v naravi ter ekološke prakse pri pridelavi medu in drugih èebeljih produktov. Poudarek bo na praktiènem uèenju, sodelovanju pri vzdrževanju panjev in obèutenju povezave med naravo in èebelami.

Sodelovanje z lokalnimi èebelarji bo zagotovilo strokovno podporo pri oskrbi panjev, hkrati pa bo omogoèilo širjenje znanja, utrjevanje lokalne tradicije in krepitev vezi med naravo, skupnostjo in turizmom.

Celoten koncept programa èebelarstva tako prispeva k ohranjanju èebel, izobraževanju javnosti in je sestavni del trajnostnega upravljanja mestnega gozda.

Slovensko èebelarstvo

Slovensko èebelarstvo se je razvijalo od gozdnega èebelarstva in enostavnih lesenih èebelnjakov do organiziranih èebelnjakov z zimskim prezimovanjem panjev, ki so danes sestavni del kulturne krajine in bogate dedišèine slovenskega ljudskega stavbarstva, umetnosti in èebelarskih praks. Glavni èebelji proizvod je med, ki ima tako prehransko kot kulturno vrednost.

Glavne znaèilnosti slovenskega èebelnjaka

Tipièni slovenski èebelnjaki so obèudovana posebnost in nepogrešljiv element slovenske kulturne krajine. Prva in najbolj vidna znaèilnost slovenskih èebelnjakov, po kateri se razlikujejo od èebelnjakov v drugih deželah, je njihova prepoznavna barvna pestrost ter pogosto prava galerija panjskih konènic na izletni strani èebelnjaka.

Najbolj razširjen in tudi oblikovno ter funkcionalno najbolj popoln je slog osrednjeslovenskega èebelnjaka, imenovanega tudi kranjsko-koroški èebelnjak. Ima velik strešni napušè, izrazito nesimetrièno dvokapno streho, ki skrbi za varnost èebel in panjskih konènic pred škodljivimi vplivi sonca in dežja. Èebelnjak je dvignjen od tal zaradi zašèite pred talno vlago in vdorom mravelj.

Ponekod po Sloveniji so se uveljavile še nekatere posebne oblike èebelnjakov, kot je na primer posebno slikoviti savinjski tip dekorativno rezljanih lesenih èebelnjakov, v zadnjem obdobju pa se pojavljajo tudi razkošneje grajeni veènamenski èebelnjaki za potrebe trženja èebeljih pridelkov.

Slovenski èebelnjak

Panjska konènica

Osrednjeslovenski èebelnjak

Savinjski èebelnjak

Uèni èebelnjak, Sela pri Bledu

5.4.17.1 REFERENÈNI PRIMERI – ÈEBELARSTVO

Uèni èebelnjak, Sela pri Bledu, Slovenija
V uènem èebelnjaku živi okoli 30 èebeljih družin, èebelnjak pa ima roèno poslikane panjske konènice. Vsak obiskovalec dobi èebelarski klobuk in

si tako na varen naèin ogleda èebele v drevesnem duplu in v èebelnjaku. Na koncu vodenega ogleda se ponudi še degustacija razliènih sort medu, cvetnega prahu in medu v satju. Uèni èebelnjak lahko naenkrat obišèe okoli 20 obiskovalcev.

Litovski muzej starodavnega èebelarstva, Litva
Litovski muzej starodavnega èebelarstva (Senovines bitininkystes muziejus), ustanovljen leta 1984 v severovzhodni Litvi, prikazuje zgodovino èebelarstva in njegovo vlogo v lokalnem ekosistemu. Muzej je sestavljen iz šestih zgradb, ki gostijo približno 500 razstav in 25 lesenih skulptur, pri èemer številni panji omogoèajo opazovanje èebel pri delu skozi steklene stene. Muzej obiskovalcem ponuja interaktivne razstave in predstavitve tradicionalnih tehnik èebelarjenja ter izobražuje o pomenu èebel pri opraševanju. Vsako leto avgusta poteka festival medene trgatve, muzej pa vkljuèuje tudi »medeni bar« za degustacijo medenih izdelkov. Kot del narodnega parka Aukštaitija muzej uspešno povezuje izobraževalne, kulturne in turistiène funkcije ter predstavlja odlièen model, kako prikazati èebelarstvo kot del naravne in kulturne dedišèine.

Izobraževalni èebelnjak Èebelja hiša, Coldrerio, Švica
»Èebelja hiša« je lesen izobraževalni èebelnjak zgrajen v okviru kmetijskega centra Mezzana v Coldreriu, namenjen praktiènemu usposabljanju èebelarjev in podpori pri upravljanju panjev ter pridobivanju medu. Zasnovan je kot paviljon na betonskem podnožju, z odprtim nadstreškom in dvema notranjima prostoroma: uèilnico s pogledom na panje ter manjšim laboratorijem za toèenje medu.

5.4.17.2 GOZDNI MED IN BLAGOVNA ZNAMKA

Projekt èebelarstva v Mestnem gozdu Stari grad predvideva pridelavo vrhunskega butiènega medu, ki bo postal prepoznavni produkt blagovne znamke »Stari grad« z imenom »Zlato iz starograjskega gozda«. Gozdni med, pridobljen iz naravnih virov mestnega gozda, odraža lokalno tradicijo, ekološko pridelavo in znaèaj obmoèja. Vsi medeni produkti se bodo prodajali izkljuèno na Starem Gradu, z unikatno embalažo in premišljenim trženjem pa bodo uveljavljeni kot butièni, prepoznavni produkti, ki ponazarjajo kakovost gozdnega medu.

Litovski muzej starodavnega èebelarstva

Litovski muzej starodavnega èebelarstva

Coldrerio, Švica

Coldrerio, Švica

Blagovna znamka

5.4.18 SKRBNIŠTVO IN VZDRŽEVANJE MESTNEGA GOZDA

Za trajnostno upravljanje mestnega gozda in zagotovitev njegovega dolgoroènega ohranjanja je nujno potrebno ustvariti okolje, v katerem bodo obiskovalci, prebivalci in druge zainteresirane skupine aktivno sodelovali pri skrbi za dragoceni gozdni prostor. Ohranjanja gozda ni mogoèe doseèi zgolj z represijo, s postavljanjem opozorilnih tabel in nadzornih kamer ali pa s sankcijami, temveè z vzgojo, sodelovanjem in aktivnim vkljuèevanjem skupnosti.

Kampus Stari grad bo vzpostavil program skrbnikov mestnega gozda, ki bo omogoèil sodelovanje razliènih skupin, kot so mladi in odrasli lokalni prebivalci ter dijaki in študenti iz Slovenije in širše Evrope.

Skrbniki mestnega gozda bodo prostovoljci, ki bodo igrali vlogo ambasadorjev in bodo skrbeli za ohranjanje reda mestnega gozda. Njihova naloga ne bo izvajanje represije ali nadzora, ampak bodo s svojim zgledom delovali kot vodniki. Skrbniki bodo obiskovalcem pomagali razumeti pomen ohranjanja naravnega okolja in spoštovanja gozdnih ekosistemov. S posredovanjem informacij o mestnem gozdu, opozarjanjem na varnostne smernice ter spodbujanjem k pravilnemu ravnanju, bodo posredno skrbeli za brezskrbno in odgovorno uživanje obiskovalcev mestnega gozda.

Skrbništvo nad mestnim gozdom bo posebna priložnost za dijake in študente naravoslovja, ekologije, kulture in trajnostnega turizma. Posebni izobraževalni programi bodo omogoèili mladim, da spoznajo pomen varovanja okolja in pridobijo praktiène izkušnje. Ti programi bodo kombinirali teoretièno znanje z obsežnimi praktiènimi nalogami, kjer bodo mladi aktivno sodelovali pri skrbi za gozd. Poleg tega bodo imeli priložnost sodelovati v izmenjavah in programih, ki povezujejo evropske mestne gozdove, kar jim bo omogoèilo širitev znanja in kompetenc ter vpogled v razliène prakse ohranjanja urbanih ekosistemov.

5.5 GRAD

Obuditev in ohranjanje bogate zgodovinsko - kulturne dedišèine na Starem gradu nad Kamnikom bo imelo odloèilno vlogo za prihodnost tega obmoèja. Kot navaja arheolog Milan Sagadin v konservatorskem naèrtu za Stari grad (2008), je »bistvo ohranjanja spomenika v implementaciji ustreznega programa, ki bo omogoèal njegovo samovzdrževanje in hkrati vrnil gradu njegovo nekdanjo vlogo središèa kulturnih dogodkov in njegovega pomena v skupni zavesti prebivalstva.«

Programska zasnova za grad je osredotoèena na kulturno-zgodovinske vsebine, s poudarkom na prikazu nastanka gradu in na atraktivni predstavitvi njegovih ostalin. Poseben poudarek bo namenjen rodbini Andechs in njeni povezavi s križarskimi vojnami, ki so pomembno vplivale na zgodovino tega obmoèja.

5.5.1 PARK PRED GRADOM

V sklopu prenove kompleksa Starega gradu je predvidena ureditev parka na podroèju obstojeèega parkirišèa pred vhodom v grad, ki bo v metaforiènem smislu predstavljal vstopno avlo gradu.

Na tem mestu se bo nahajala zgornja postaja postaja poševnega dvigala, tu bo vstop v grad, dostopi okrog gradu in na razgledno plošèad, izstopi iz ferat, iztek Prašnikarjeve pešpoti iz mesta in obraèališèe za elektrièni minibus, ki bo povezoval kampus z gradom. Prenova parka je koristna v funkcionalnem smislu, obenem pa bo grajskemu kompleksu povrnila zgodovinski pomen.

V konservatorskem naèrtu je zapisano: »Prostor je pomemben za dojemanje utrdbenega videza grajske stavbe, njegove nedostopnosti in višinskega zagona.«

»Od obstojeèih objektov je novejša kamnita škarpa moteè in odstranljiv element, ostali elementi, ki se le slutijo v ruševinskem nasutju, pa potrebujejo predhodno raziskavo. Z raziskavo in obnovo zunanjega obzidja je treba nadomestiti tudi kamnito škarpo pod S stranjo planinskega doma ter urediti poboèje na V strani pod planinskim domom.« (konservatorski naèrt)

Park bo horikulturno urejena plošèad s klopmi in informacijskimi tablami. V èasu turistiène sezone bodo na plošèadi postavljene unikatno oblikovane stojnice, ki bodo ponujale lokalne izdelke in pridelke ter tako dodatno okrepile povezavo med lokalno skupnostjo in obiskovalci.

5.5.2 GRAJSKE OSTALINE

Osrednji del nekdanjega gradu je arheološko neraziskan in neurejen.

Po smernicah konservatorskega naèrta so »na notranjem dvorišèu nujne arheološke raziskave celote, utrditev odkritih zidov, možna je gradnja novih (diskretnih in nevpadljivih) objektov iz novejših materialov, z novim programom, ki pa naj sredi dvorišèa ohranjajo prazen prostor.«

Konservatorski naèrt še navaja: »Lahko se odstrani tudi vodohram, ki zavzema dobršen del grajskega dvorišèa. Manjši kulturni pomen veèjega dela sektorja odpira možnosti aplikacij novih objektov in vsebin, vodohram in novejše lope so odstranljive (tudi glede na nov vodovod, ki je bil speljan do gradu).«

Grajske ostaline bodo ohranjene in zašèitene v skladu z zahtevami Zavoda za varstvo kulturne dedišèine Slovenije (ZVKDS). Arheološke raziskave bodo dopolnjene s strokovno sanacijo zidov in z zašèito pomembnih elementov nekdanje grajske arhitekture.

Na grajskem dvorišèu bodo potekale zgodovinske uprizoritve, interaktivne razstave in vodene ture. Na izbranih toèkah bodo

postavljene izobraževalne table in digitalni vodièi, ki bodo obiskovalcem predstavljali zgodovino Kamnika in pomen Starega gradu.

Z uspešnim funkcioniranjem programa na Starem gradu bo Obèina Kamnik lahko pridobila potrebna sredstva za nadaljnje arheološke raziskave. S postopnim urejanjem in funkcionalnostjo kompleksa bo sèasoma vzpostavljen finanèno uèinkovit sistem, ki bo omogoèal samo-vzdrževanje gradu in zmanjšanje odvisnosti od obèinskega proraèuna.

5.5.3 REVITALIZACIJA NEKDANJEGA PLANINSKEGA DOMA

V osrednjem delu grajskih ruševin stoji nekdanji planinski dom, ki bo v okviru revitalizacije Starega gradu dobil novo vsebino in pomembno prispeval k turistièni ponudbi obmoèja.

Konservatorski naèrt zanj predvideva: »Novejši moteèi objekti, ki jih ni moè odstraniti (planinski dom) naj se s svojim zunanjim videzom èim bolj prilagodijo grajskim poslopjem (streha, okenske odprtine, obdelava fasad itd.). Posegi v tem sektorju so odvisni od radikalnosti obnove oz. od višine investicije. S stališèa varovanja avtentiènih grajskih elementov je možno odstraniti vse novogradnje in arheološko raziskati celoten sektor.«

Odstranitev objekta bi bila težko izvedljiva, zato bo potrebno temeljito arhitekturno preoblikovanje, ki bo stavbo uskladilo z grajsko arhitekturo in s sodobno funkcijo. Na vzhodni strani obstojeèega objekta se predvideva funkcionalna dozidava, v kateri bo namešèeno dvigalo, ki bo povezovalo vse tri etaže objekta. K prenovi bo potrebno pazljivo pristopiti, saj bi historiziranje zunanjega videza stavbe lahko še poveèalo kontrast med historièno arhitekturo in sodobnimi tehnologijami, kot so telekomunikacijske antene na strehi objekta.

Pritlièje
Pritlièje bo obsegalo dnevni gostinski lokal z razgledno teraso, kjer bodo obiskovalci lahko uživali v prelepem razgledu na okolico. Obstojeèa lopa pred vhodom v pritlièni del gostinskega lokala se nadomesti z lahko kovinsko konstrukcijo, ki bo omogoèala izvedbo letne gostinske terase v nadstropju.

Prvo nadstropje
Prvo nadstropje bo namenjeno za restavracijo, ki bo ponujala lokalno kulinariko in tematske veèere, povezane z zgodovino in dedišèino Starega gradu ter Kamnika.

Drugo nadstropje
V najvišjem nadstropju je predviden centralni evropski muzej Andeške rodbine in njihove dobe, ki bo s pomoèjo najnovejših tehnoloških dosežkov (audio in video efekti, holografi, scenska razsvetljava, 3D projekcije…) obiskovalcem prièaral èas Andeških grofov ter njihov vpliv na razvoj Kamnika, Kranja in Slovenj Gradca.

5.5.4 UREDITEV OKOLICE GRADU

Za ohranitev in poudarjanje zgodovinske podobe Starega gradu je nujna tudi ustrezna ureditev njegove okolice, ki temelji na urejenih dostopih in poteh ter na primerni razsvetljavi.

»V pasu okrog zunanjega obzidnega plašèa se poseka drevje in podrast ter vzdržuje èistina - tako zaradi videza gradu kot zaradi prepreèevanja ponovnega zarašèanja. Po odstranitvi vegetacije se izdela poseben naèrt za osvetlitev spomenika.« (konservatorski naèrt)

Osvetlitev bo poudarila arhitekturne znaèilnosti gradu, njegove zgodovinske plasti ter omogoèila obiskovalcem varno in atraktivno doživetje objekta tudi v veèernih urah. Poudarek bo na diskretni, vendar uèinkoviti razsvetljavi, ki bo omogoèila, da grad zaživi v vseh letnih èasih in ob razlièni priložnostih.

5.6 PRISTAVA

Pristava, ki se nahaja vzhodno od gradu, ponuja možnosti za turistične dejavnosti, kjer bodo obiskovalci spoznavali lokalno etnološko dediščino in se navduševali nad predstavah s pticami ujedami.

5.6.1 SOKOLARSTVO

Zaradi kompatibilnosti medsebojnih programov je želja lastnikov Pristave, da aktivira sokolarstvo na Starem gradu, saj je ravno v času Andeških grofov sokolarstvo na evropskih tleh doživelo svoj največji razmah.

Objekt z volierami (velike kovinske kletke za ptice ujede) bo lociran v severnem delu Pristave. Ker bo deloma vkopan v zemljo, bo s strani ceste, ki pelje po grebenu, skoraj nezaznaven. Center ptic ujed na Starem gradu bo s površino volier 500 m2 spadal med največje v Sloveniji. Predstave s pticami ujedami (orli, sokoli, sove) se bodo odvijale na travniku, ki je naravno oblikovan kot avditorij.

Ta položni travnik je primeren tudi za organizacijo spremljajočega programa, kot je uprizoritev viteških iger, lokostrelskih tekmovanj (v povezavi z zelo uspešnim Lokostrelskim klubom Kamnik), izvedba viteškega turnirja, organizacija letnih srednjeveških piknikov, srednjeveške poroke…

5.6.2 ETNOLOŠKA DOMAČIJA

Etnološka domačija na planoti Starega gradu bo povezovala tradicijo s sodobnostjo. Ohranjeni tradicionalni videz notranjosti objekta bo omogočal prikaz nekdanjega načina življenja in izvedbo različnih kulinaričnih dejavnosti, ki se bodo izvajale v rekonstruirani črni kuhinji.

5.6.3 VEČNAMENSKI OBJEKT

Glede na obstoječe stanje gospodarskega objekta, njegova prenova ni smiselna. Gre namreč za izrazito nekvalitetno in provizorično gradnjo (lesena »šupa« in kamniti del – nekdanji svinjak - dimenzij cca. 5 x 5 m ter višine 2,1 m), ki je že skoraj popolnoma porušen in nima nobenih kulturno zgodovinskih kvalitet.

Objekt je kljub temu spomeniško zavarovan kot kulturni spomenik, kar trenutno onemogoča ves nadaljnji razvoj tega predela.

Obstoječe razpadlo gospodarsko poslopje nadomesti z novim pritličnim večnamenskim objektom enakih gabaritov. Nadomestni objekt bi vseboval manjšo prodajalno (blagovna znamka “Stari grad”), gostinsko namembnost ter servisne prostore za bližnje apartmajsko naselje (recepcija, skupni in servisni prostori…). V mansardi je predvidena manjša dvorana za občasne prireditve (predavanja, seminarji, zabave, predstavitve, “team building”, otroške urice,…).

5.6.4 GOSPODARSKI OBJEKT

Za potrebe centra ptic ujed in vzdrževanja celotnega kompleksa je na SV delu območja predvidena izgradnja gospodarskega objekta. V objektu bodo prostori za administracijo, spravilo strojev in mehanizacije, ter servisni prostori sokolarskega centra (skladišča, inkubatorji, garderobe, veterinarska ambulanta za potrebe centra ptic ujed, sanitarije,…).

5.6.5 APARTMAJI

Na zahodnem predelu Pristave, ob robu mestnega gozda, se razprostira sklop petih lesenih apartmajskih hišic, namenjenih obiskovalcem, ki želijo doživeti naravo v njenem najlepšem, neposrednem stiku. Vsaka hišica je samostojna enota z lastno teraso. V pritličju se nahaja bivalni del s kuhinjo in kopalnico, v mansardi pa spalni prostori.

5.7 BLAGOVNA ZNAMKA

Blagovna znamka »Stari grad« bo dedišèino, naravo, kulturo in trajnost prepletla v celovito zgodbo, nadgradila bo vrednote preteklosti in jih umestila v sodobni èas.

Povezala bo tudi vse tri lastnike, ki se bodo skupaj predstavljali pod enotnim imenom blagovne znamke.

Blagovna znamka bo zajemala ekološke pridelke in proizvode, ki izhajajo iz starograjskega gozda in iz lokalnih virov. Glavno podroèje te blagovne znamke bo èebelarstvo, ki predstavlja simbol spoštovanja do narave in njenih ciklov. Poudarek bo na ozavešèanju o pomenu ohranjanja dedišèine, narave ter na vkljuèevanju lokalnih skupnosti, zlasti èebelarjev, v trajnostne projekte. S tem bo blagovna znamka postala orodje za izobraževanje javnosti o pomembnosti ohranjanja ekosistemov ter varovanju vseh ogroženih živalskih in rastlinskih vrst.

5.8 VARSTVO NARAVE IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

Eden od glavnih izzivov na tem obmoèju so naravne nevarnosti, predvsem zemeljski plazovi, ki so zaradi strmih poboèij in specifiènih geoloških znaèilnosti obmoèja lahko nevarni za stabilnost objektov in za varnost obiskovalcev, lahko pa ogrožajo tudi funkcionalnost mesta. Ukrepi za zašèito pred zemeljskimi plazovi so zato prioriteta, saj bo stabilizacijo tal potrebno izvesti z uporabo strokovnih smernic, ki bodo zagotovile dolgoroèno zašèito obmoèja.

Poleg tega bo izvedena sanacija melišè na zahodnem poboèju Starega gradu z gradnjo zašèitnih kaskad in z uèinkovitim odvodnjavanjem, ki bo prepreèevalo zasutje cest, poti in druge poškodb na ostali infrastrukturi. Horizontalne kaskade bodo služile kot protierozijska zašèita in bodo obenem tudi zaustavljale padanje kamenja na obvoznico. Na kaskadah se bodo lahko uredile parkovne površine in dostop do ferat. Vsi ukrepi so tudi preventiva pred posledicami nalivov in drugih vremenskih razmer, ki bi lahko ogrozili varnost in dostopnost obmoèja.

Poleg zašèite naravne dedišèine pa bo poseben poudarek na ohranjanju kulturne dedišèine Starega gradu in njegove okolice. V primeru morebitnih arheoloških najdb, kot so ostanki iz bronaste dobe ali drugih zgodovinskih obdobij, bodo izvedeni strokovni raziskovalni postopki in arheološki nadzor, da se ohrani zgodovinska vrednost obmoèja.

5.9 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Izgradnja poševnega dvigala predstavlja enkratno priložnost za celovito infrastrukturno prenovo območja Starega gradu in Pristave. Po trasi dvigala bodo speljani vsi primarni komunalni vodi (vodovod, kanalizacija, električna energija in plinovod) kar bo omogočilo zanesljivo, sodobno in dolgoročno vzdržno oskrbo grajskega kompleksa in Pristave.

1. Vodovod

Stari grad in Pristava
Na vstopni plošèadi pred gradom je predviden nov, večji vodni rezervoar, ki bo služil grajskemu kompleksu in Pristavi. Rezervoar bo napajan preko javnega vodovodnega sistema, ki poteka po regionalni cesti Kamnik – Vransko. Od rezervoarja bo potekal gravitacijski vodovod do vseh objektov na območju. Obstoječi vodohram v grajskih kleteh se po izgradnji novega rezervoarja odstrani, saj njegova kapaciteta in tehnično stanje ne ustrezata več sodobnim potrebam. S prostorsko sprostitvijo grajskih kleti (v katerih je danes namešèen obstoječi rezervoar) se pridobi pomemben dodatni prostor za gostinsko dejavnost (npr. grajska vinska klet).

Kampus
Zaradi oddaljenosti in koncepta samooskrbnosti bo kampus deloval na loèenem vodovodnem sistemu. Južno od Suhega potoka je predviden spodnji rezervoar, ki se polni iz lokalnih izvirov. Ker se rezervoar nahaja nižje od kampusa, je za dvig vode v zgornji rezervoar predviden hidroforni sistem. Zgornji rezervoar, umešèen na najvišji toèki kampusa, bo omogoèal stalen gravitacijski razvod vode do vseh objektov v kampusu.

Zbiranje deževnice (kapnice)
Pri vseh objektih v kampusu, kjer so strehe zasnovane kot enokapnice, je predvideno zbiranje deževnice. Zbrana kapnica se uporablja za tehnične namene kot so zalivanje eksperimentalnega zelenjavnega vrta in rastlinjakov, splakovanje sanitarij ter vzdrževanje okolice.

vodovod
kanalizacija
elektrovod
plinvod
telekomunikacijski vod
1 rezevoar Stari grad
2 spodnji rezervoar kampus
3 zgornji rezervoar kampus
4 èistilna naprava

2. Kanalizacija

Stari grad in Pristava
Zaradi izrazitega naklona severne hribine Starega gradu je predviden vakuumski kanalizacijski sistem, speljan po trasi poševnega dvigala. Sistem omogoèa varen in zanesljiv odvod tudi na strmem terenu, kjer gravitacijska kanalizacija ne bi bila izvedljiva. Objekti na Pristavi se zaradi nižjega nivoja terena na kanalizacijo priključujejo nekoliko nižje od gradu.

Kampus
Kampus ima lastno èistilno napravo, umešèeno v bližino ceste Kamnik–Palovèe. Vsi objekti kampusa so do èistilne naprave speljani preko gravitacijskega sistema kanalizacije. Lokacija èistilne naprave ob javni cesti omogoèa enostaven dostop in nemoteno vzdrževanje.

3. Električna energija

Stari grad in Pristava
Obstojeèa električna infrastruktura ne zadošèa za izvedbo zastavljenega programa v mestnem gozdu. Zato je v sklopu novega vstopnega centra predvidena nova transformatorska postaja, ki bo zagotovila ustrezno moè, zanesljivost in varno elektrooskrbo za celotno območje.

Kampus
Kampus deluje kot energetsko avtonomen sistem, ki električno energijo pridobiva s fotonapetostnimi moduli na jug orientiranih enokapnih strehah objektov. Vključeni bodo hranilniki električne energije, ki zagotavljajo nemoteno napajanje tudi v obdobjih zmanjšane osonèenosti.

4. Plinovod

Ker je trasa poševnega dvigala kratka in omogoèa racionalno izvedbo, je smiselno vzporedno z ostalimi vodi izvesti tudi plinovod do gradu.

5. Telekomunikacijski vodi

Telekomunikacije potekajo po trasi poševnega dvigala. Zemeljski vodi predstavljajo veliko veèjo sigurnost delovanja kot obstojeèi zračni vodi.

5.10 SISTEM RAVNANJA Z ODPADKI

V Mestnem gozdu Stari grad bo velik poudarek na trajnostnem in minimalističnem pristopu k ravnanju z odpadki, ki se pojavljajo zaradi obiskovalcev in obèasnega vzdrževanja. Zaradi narave parka in omejenega dostopa bo redno praznjenje in odvoz odpadkov izvajala posebna ekipa z električnimi vozili, ki bodo vozili po predhodno določenih vzdrževalnih poteh. S tem bo omogoèen nadzor nad zbiranjem in prevozom odpadkov, brez potrebe po rednem odvozu smeti.

Glavni princip bo zbiranje odpadkov na minimalno invaziven naèin, z diskretnimi zbiralnicami na zaèetnih in zaključnih točkah glavnih poti, v bližini učnih paviljonov in poèivališè. Te zbiralnice bodo razdeljene po vrstah odpadkov – loèeno za biološke ostanke, embalažo, papir in reciklažne materiale – ter bodo oblikovane v naravnem slogu v skladu z gozdnim okoljem.

Obenem bo uveden program “carry-in, carry-out”, ki bo obiskovalce spodbujal, da svoj odpadek, kjer je mogoèe, odnesejo s seboj in ga oddajo na zbirnih mestih pri vhodnih točkah ali pri Vstopnem središču.
Poudarek bo tudi na izobraževanju obiskovalcev: ob glavnih poteh in učnih točkah bodo diskretno namešèene informacije o trajnostnem ravnanju z odpadki, recikliranju in odgovornem obnašanju v gozdu.

5.11 VPLIVI

Razvoj in revitalizacija območja Starega gradu prinaša številne pozitivne vplive na širše okolje, občino in tudi državo.

5.11.1 VPLIVI NA MESTO

Povezava Starega gradu z mestom Kamnik preko poševnega dvigala bo obiskovalcem omogočila hitro in enostavno dostopnost do tega zgodovinskega območja, kar bo nadgradilo ponudbo Kamnika kot turistične destinacije.

Povečan obisk bo neposredno vplival na lokalno gospodarstvo. Kamnik si bo z mestnim gozdom okrepil status turističnega centra, poleg tega pa bo vpeljava novega programa omogočila širitev obstoječih prenočitvenih zmogljivosti.

Rast turističnih kapacitet bo neposredno vplivala na povečanje prihodkov iz turizma, kar bo občini Kamnik omogočilo več sredstev za razvoj infrastrukture in za izboljšanje kakovosti življenja občanov.

5.11.2 VPLIVI NA OBČINO

Poleg turističnih koristi bo projekt pripomogel tudi k ustvarjanju novih delovnih mest. Zaradi povečanja števila turistov in širjenja prenočitvenih zmogljivosti bodo potrebni dodatni zaposleni v turizmu ter hotelskih in ostalih gostinskih dejavnostih, kar bo vplivalo na širitev lokalnega trga dela in zaposljivost v občini.

5.11.3 VPLIVI NA DRŽAVO

Na nacionalni ravni bo projekt Stari grad prispeval k promociji Slovenije kot destinacije za kulturni, izobraževalni in ekološki turizem. Kamnik, z dodatnimi turističnimi in kulturnimi vsebinami, bo pomemben del širše slovenske turistične ponudbe, ki vključuje tako zgodovinske znamenitosti kot naravne lepote.

Razvoj tega območja, z ozaveščanjem o pomenu ohranjanja kulturne dediščine in naravnih virov, bo služil kot zgled za druge slovenske občine in mesta, ki si prizadevajo za razvoj turizma na trajnosten način.

Vključitev ekoloških praks in modernih tehnologij za zmanjšanje okoljskega odtisa bo pripomogla k povečanju slovenske prepoznavnosti kot zelene in trajnostne države.

6. SWOT ANALIZA

SWOT analiza celostno povzema kljuène razvojne znaèilnosti, prednosti in izzive projekta na obmoèju Starega gradu in mestnega gozda. Namen analize je opredeliti notranje potenciale ter zunanje vplive, ki doloèajo možnosti trajnostnega razvoja, varovanja kulturne in naravne dediščine ter vzpostavitve uravnoteženega odnosa med èlovekom in naravnim okoljem. Analiza temelji na vrednotenju prostorskih, kulturnih, ekoloških in družbenih dejavnikov ter služi kot strateška podlaga za nadaljnje faze naèrtovanja in izvedbe projekta.

6.1 PREDNOSTI PROJEKTA (STRENGTHS)

Izjemna lokacija z moèno prostorsko identiteto
Grad stoji na strateškem pomembnem poboèju nad starim jedrom Kamnika z osupljivimi razgledi po osrednji Sloveniji, kar ustvarja prepoznavno panoramsko toèko in simbolni orientir mesta.

Bogata kulturna in naravna dediščina
Grajske ostaline, arheološke najdbe in povezava z naravnim gozdom omogoèajo razvoj kulturno-izobraževalnih in raziskovalnih programov.

Trajnostna naravnanost in ekološki znaèaj projekta
Poudarek na varovanju ekosistemov, uporabi naravnih materialov in obnovljivih virov energije (npr. toplotne èrpalke, lokalna èistilna naprava) podpira razvoj trajnostnega turizma.

Prepoznavna vsebina in identiteta prostora
Èebelarstvo, permakulturni vrtovi, sokolarstvo, etnološka domaèija, umetniški gozd ter adrenalinski programi oblikujejo prepoznavno identiteto obmoèja in jasno tematsko izhodišèe, ki ga loèuje od drugih destinacij.

Celovit pristop k doživetju prostora
Projekt povezuje umetnost, izobraževanje, šport, turizem in ekologijo v enoten sistem, ki obiskovalcu ponuja poglobljeno, avtentièno in celostno izkušnjo narave in kulture.

Moèan izobraževalni in raziskovalni potencial
Raziskovalni laboratoriji, uène poti, pametni muzeji in izkustvene delavnice omogoèajo sodobno, interdisciplinarno izobraževanje o naravi, trajnosti in kulturi.

Povezanost z lokalno skupnostjo in gospodarstvom
Aktivno vkljuèevanje prebivalcev, prostovoljcev, èebelarjev, študentov in lokalnih podjetij krepi obèutek pripadnosti in spodbuja krožno gospodarstvo.

Dostopnost in dobra prometna povezava
Naèrtovana povezava z mestom preko poševnega dvigala ter bližina obstojeèe infrastrukture omogoèata enostaven dostop brez veèjih posegov v okolje.

Možnosti za oblikovanje moène blagovne znamke
Enotna identiteta »Stari grad« povezuje kulturne, naravne in ekološke vsebine v prepoznavno zgodbo z mednarodnim potencialom.

Dolgoroèna vizija
Z usmerjenostjo v trajnostne principe, ohranjanje narave in sonaravni razvoj projekt oblikuje dolgoroèen model upravljanja prostora, ki koristi tako lokalni skupnosti kot širši regiji.

6.2 SLABOSTI PROJEKTA (WEAKNESSES)

Visoki stroški investicije in vzdrževanja
Obnova zgodovinskih objektov, arheološka zašèita in trajnostna prenova zahtevajo visoka zaèetna vlaganja ter stalno finanèno podporo za vzdrževanje.

Omejene turistiène kapacitete in butièni znaèaj
Koncept trajnostnega, izkustvenega turizma predvideva omejeno število obiskovalcev, kar lahko zmanjšuje gospodarsko uèinkovitost projekta.

Odvisnost od javnih sredstev in institucij
Projekt v veliki meri temelji na podpori obèine, države in evropskih skladov, kar lahko povzroèi zamude ali omeji avtonomnost pri izvajanju.

Možni vplivi na naravno okolje
Èeprav je pristop trajnosten, poveèana frekvenca obiskovalcev lahko povzroèi erozijo, hrup in vplive na biotsko raznovrstnost, èe nadzor ni ustrezen.

Kompleksno upravljanje in koordinacija deležnikov
Projekt vkljuèuje veè razliènih akterjev (javne ustanove, raziskovalne inštitucije, lokalne skupnosti, podjetja), kar poveèuje organizacijsko zahtevnost.

Potrebna stalna strokovna prisotnost in vzdrževanje kakovosti
Programi, raziskave in delavnice zahtevajo stalno strokovno podporo, usposobljen kader in dosledno vsebinsko usklajenost.

Sezonskost obiskov
Zaradi lege in vremenskih pogojev je obisk v zimskem èasu ustrezno manjši, kar vpliva na stabilnost dejavnosti in prihodkov skozi leto.

6.3 PRILOŽNOSTI PROJEKTA (OPPORTUNITIES)

Razvoj trajnostnega, ekološkega in kulturnega turizma
Projekt ponuja priložnost za vzpostavitev modela turizma z visoko dodano vrednostjo, ki združuje naravo, izobraževanje, kulturo in doživetja.

Regionalno povezovanje in sodelovanje
Možnost povezovanja z bližnjimi mesti, muzeji, uènimi potmi in drugimi trajnostnimi destinacijami omogoèa oblikovanje širših turistiènih in izobraževalnih mrež.

Mednarodno povezovanje in prenos znanja
Možnost vkljuèevanja v evropske mreže trajnostnega turizma, ekoloških kampusov in umetniških parkov poveèuje ugled projekta in odpira priložnosti za sofinanciranje, raziskave ter izmenjave.

Sinergija z lokalnim gospodarstvom
Sodelovanje z lokalnimi podjetji, obrtniki, èebelarji in ponudniki trajnostnih izdelkov spodbuja razvoj lokalne ekonomije in krožnega gospodarstva.

Izobraževalni in raziskovalni potencial
Mestni gozd Stari grad lahko postane mednarodni center za izobraževanje o trajnostnem razvoju, ekologiji, èebelarstvu in kulturni dediščini — z možnostjo sodelovanja z univerzami in raziskovalnimi inštituti.

Digitalna in tehnološka nadgradnja
Uporaba sodobnih orodij (AR, VR, interaktivne predstavitve, pametni muzeji) izboljšuje kakovost doživetja in omogoèa dostopnost vsebin širši javnosti.

Poveèanje prepoznavnosti kraja in regije
Projekt lahko postane prepoznavna toèka trajnostne identitete Slovenije ter zgled dobre prakse v mednarodnem prostoru.

Kulturna in umetniška integracija
Povezovanje z umetniškimi, krajinskimi in arhitekturnimi projekti krepi kulturni kapital in vizualno identiteto območja.

Priložnost za financiranje in partnerstva
Zaradi svoje trajnostne in izobraževalne usmerjenosti ima projekt možnost pridobitve evropskih, državnih in zasebnih sredstev ter se vključiti k sodelovanju v mednarodnih mrežah (npr. UNESCO, IUCN, Interreg).

6.4 GROŽNJE PROJEKTA (THREATS)

Klimatske spremembe in ekstremni vremenski pojavi
Povečana pogostost neurij, suš, poplav in erozije lahko ogroža tako naravne habitate kot infrastrukturo in kulturne spomenike.

Okoljski pritiski in degradacija ekosistemov
Intenzivna raba prostora, povečanje obiskov in neustrezno upravljanje lahko povzroči izgubo biotske raznovrstnosti, poškodbe gozdnih tal in onesnaženje.

Pravne in upravne omejitve
Stroge regulative o varstvu kulturne dediščine, o naravnih območjih in o gradnji lahko upočasnijo ali otežijo izvedbo razvojnih načrtov.

Prekomerni turizem in izguba avtentičnosti
Pretirana komercializacija in povečano število obiskovalcev lahko zmanjšata kakovost doživetja, poškodujeta okolje in oslabita trajnostno vizijo projekta.

Finančna tveganja in odvisnost od javnih sredstev
Dolgotrajni postopki financiranja, spremembe v razpisih ali pomanjkanje zasebnih vlagateljev lahko ogrozijo izvedbo ali dolgoročno vzdržnost projekta.

Omejena podpora lokalnih deležnikov
Nerazumevanje, birokratske ovire ali nezadostna podpora lokalnih oblasti in prebivalcev lahko upočasnijo izvedbo ali zmanjšajo učinkovitost upravljanja.

Družbena pasivnost ali odpor do sprememb
Če lokalna skupnost ne prepozna vrednosti projekta ali če se spremembe dojemajo kot vsiljene, lahko pride do pasivnosti, neaktivnega sodelovanja ali celo nasprotovanja razvoju.

Spremembe v turističnih trendih
Nenadne spremembe potovalnih navad, gospodarske krize ali upad zanimanja za trajnostni turizem lahko vplivajo na obisk in prihodke.

Tveganje izgube dediščine zaradi neustreznega vzdrževanja
Če projekt ne zagotovi stalne oskrbe, varovanja in obnove, obstaja nevarnost postopne degradacije kulturnih in naravnih vrednot.

6.5 POVZETEK SWOT ANALIZE

Analiza kaže, da projekt Mestni gozd Stari grad predstavlja priložnost za vzpostavitev sodobnega modela sobivanja narave, kulture in trajnostnega turizma. Prednosti in priložnosti jasno presegajo morebitne omejitve, pri čemer projekt izkazuje visoko stopnjo skladnosti z načeli trajnostnega razvoja, varstva dediščine in vključevanja skupnosti. SWOT analiza tako potrjuje, da ima zasnova trdne prostorske, ekološke in družbene temelje ter realen potencial, da postane referenčni primer dobre prakse v širšem slovenskem in evropskem prostoru.

7. USTANOVITEV FUNDACIJE

7.1 NAMEN IN POSLANSTVO

Fundacija Mestni gozd Stari grad je neprofitna organizacija, ustanovljena z namenom dolgoroène podpore, razvoja in upravljanja obmoèja mestnega gozda Stari grad ter širšega spodbujanja trajnostnih praks v mestnih in primestnih gozdnih sistemih. Njeno poslanstvo je povezati znanost, izkušnje, izobraževanje, umetnost, in ekologijo v skupen model delovanja, ki presega lokalne meje in se umešèa v evropski kontekst varovanja naravne in kulturne krajine.

7.2 CILJI FUNDACIJE

Fundacija zasleduje naslednje cilje:

Razvoj in upravljanje Mestnega gozda Stari grad kot uènega, raziskovalnega in kulturnega prostora.

Interdisciplinarno sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi inštituti, nevladnimi organizacijami ter z lokalno skupnostjo (Biotehniška fakulteta, Zavod za gozdove Slovenije, European Forest Institute in drugi).

Izobraževanje in ozavešèanje mladih o trajnostnem razvoju, ekologiji, krajinski arhitekturi in kulturni dedišèini.

Podpora umetniškim, raziskovalnim in inovacijskim projektom na podroèju ekološke rabe lesa, arhitekture v naravi in interpretacije prostora.

Vzpostavljanje partnerstev in izmenjav z evropskimi in mednarodnimi institucijami, ki delujejo na podroèju mestnih gozdov, zelenih sistemov in ekoloških inovacij.

Skrb za dolgoroèno ohranjanje in kakovostno rabo mestnega gozda ter nadzor nad izvajanjem trajnostnih naèel.

7.3 ORGANIZACIJSKA IN VODSTVENA STRUKTURA

Ustanovitelji fundacije so Stanislav Knez, Drago Pevec in obèina Kamnik, vodi pa jo upravni odbor, sestavljen iz predstavnikov:

Univerz in akademskih institucij s podroèja ekologije, krajinske arhitekture, arhitekture in trajnostnega razvoja,

Obèine Kamnik in lokalne skupnosti,

Nevladnih organizacij, ki delujejo na podroèju okolja in kulture,

Gospodarstva, predvsem podjetij, ki podpirajo zelene tehnologije in trajnostne iniciative.

Fundacija deluje pregledno in v javnem interesu, pri èemer zagotavlja, da so vsi programi skladni z naèeli trajnostnega razvoja, varovanja narave in kulturne krajine.

7.4 VIRI FINANCIRANJA FUNDACIJE

Delovanje fundacije temelji na veèplastnem finanènem modelu, ki zagotavlja stabilnost in samostojnost:

Lastniški kapital investitorjev, javno-zasebna partnerstva, sredstva državnih in lokalnih vladnih institucij ter subvencije in posojila, predvsem krediti javnih finanènih institucij (npr. SID banka, EIB, EBRD).

Ker je projekt mestnega gozda izrazito usmerjen v trajnostni razvoj, varstvo narave, okoljsko pismenost in kulturno dedišèino, je njegov pomen širši od lokalnega, saj pomembno prispeva k ciljem državne in

evropske razvojne politike. Na tej osnovi se prièakuje sofinanciranje iz razlièniih virov:

Evropski kohezijski in podnebni skladi (npr. ESRR, ESS+, LIFE, Horizon Europe, Interreg, Erasmus, Green Transition ipd.),

državni programi za trajnostni turizem, naravo, kulturo in energetiko,

nepovratna sredstva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstva za naravne vire in prostor in Ministrstva za kulturo,

donacije in sponzorstva podjetij in posameznikov, ki podpirajo okoljske in kulturne projekte,

projektna sredstva iz sodelovanja v raziskovalnih in izobraževalnih projektih z univerzami in raziskovalnimi ustanovami.

Poleg tega bodo prihodki prihajali od dejavnosti kampusa, kot so delavnice, študijske rezidence, izobraževanja in kulturni dogodki, od prodaje publikacij, produktov, licenc ali znanja, ki izhaja iz delovanja fundacije in od prispevkov obèine Kamnik in drugih javnih institucij v obliki sofinanciranja razvojnih programov.

7.5 POVEZAVE IN MEDNARODNO SODELOVANJE

Fundacija vzpostavlja aktivne povezave s slovenskimi in evropskimi mrežami mestnih gozdov, raziskovalnimi središèi in kulturnimi fundacijami, ki spodbujajo zelene prehode, krožno gospodarstvo in regenerativno arhitekturo. S tem se Mestni gozd Stari grad umešèa v širši evropski okvir kot pilotni primer slovenske dobre prakse, ki združuje ekološko prenovo, urbano identiteto in kulturno inovacijo.

7.6 REFERENÈNI PRIMERI – FUNDACIJE

Bergwaldprojekt, Nemèija, Švica
Bergwaldprojekt je nemška neprofitna organizacija, ki vkljuèuje Društvo za operativno delo in Fundacijo za financiranje in strateško podporo. Že veè kot 30 let sodeluje s tisoèi prostovoljcev pri zašèiti, ohranjanju in obnovi gorskih gozdov, šotišè in kulturnih krajin. Vsako leto organizira okoli 190 projektov, kjer prostovoljci pomagajo pri vzdrževanju ekosistemov in ozavešèanju o pomenu narave ter èlovekove odvisnosti od njenih virov. Cilji projekta so ohranjanje biotske raznovrstnosti, izobraževanje udeležencev o ogrožanju naravnih virov in spodbujanje družbe k okolju prijazni in družbeno pravièni rabi omejenih naravnih virov.

Pod strokovnim vodstvom Bergwaldprojekta prostovoljci izvajajo ekološko smiselna gozdnogojitvena in naravovarstvena dela v javnih gozdovih, naravnih rezervatih in na zavarovanih obmoèjih, v sodelovanju z lokalnimi gozdarji in naravovarstveniki. Projekti so organizirani kot tedni ali dnevi aktivnosti za razliène skupine udeležencev, od odraslih in mladih do družin, oseb s posebnimi potrebami in podjetij. Projekt se financira s èlanarinami, donacijami, prispevki partnerjev in z javnimi sredstvi, pri èemer je transparentnost zagotovljena. Financiranja v nasprotju s trajnostnimi cilji so zavrnjena.

Bergwaldprojekt je bil ustanovljen leta 1987 v Švici, nemška fundacija pa je bila ustanovljena leta 1993. Sestavljajo ga podporni èlani (do 25 èlanov z glasovalno pravico) ter izvršni in nadzorni odbor. Za uresnièevanje ciljev zaposluje sodelavce in sodeluje s prostovoljci po zavezujoèem kodeksu ravnanja.

Bergwaldprojekt

Bergwaldprojekt

Bergwaldprojekt

Bergwaldprojekt

Bergwaldprojekt

7.7 POMEN FUNDACIJE

Fundacija Mestni gozd Stari grad je zasnovana kot nosilka kontinuitete in varuh vizije. Njena naloga je zagotoviti, da projekt Mestni gozd Stari grad ne ostane zgolj rezultat enkratnega investicijskega cikla, temveè postane živa platforma za dialog med mestom, naravo in èlovekom.

S tem postaja Kamnik prepoznaven ne le kot mesto z bogato zgodovino, temveè kot mesto prihodnosti, ki zna svoje naravne in kulturne vrednote preoblikovati v trajnostno identiteto.

8. FAZNOST IZVEDBE

S pripravljeno programsko urbanistièno zasnovo je vzpostavljena strokovna in konceptualna podlaga za nadaljnji razvoj projekta Mestni gozd Stari grad. Dokument celovito opredeljuje prostorski okvir, programske vsebine, zasnovo javnih površin in grajenih struktur ter usmeritve za trajnostno upravljanje obmoèja. Na tej osnovi je mogoèe pristopiti k naslednjim fazam, ki vodijo od strateškega naèrtovanja do izvedbe investicije.

1. faza: Organizacija strateškega posveta Mestni gozd Stari grad

Na prvem strateškem posvetu se izèrpno predstavi programsko urbanistièna zasnova ter se uskladi in zaèrta koncept mestnega gozda, ki združuje interese lastnikov (Obèina Kamnik, g. Knez, g. Pevec) ter usmeritve strokovnih služb.

Predlog sodelujoèih na Strokovnem posvetu:

Pobudnik:
Stanislav Knez, lastnik pretežnega dela zemljišè, investitor in pobudnik ideje

Sklicatelj in organizator:
Župan Obèine Kamnik

Ostali sodelujoèi:
naèelnik Oddelka za prostor Obèine Kamnik
predstavnik družine Pevec
avtor programsko urbanistiène zasnove Mestni gozd Stari grad
direktor Zavoda za gozdove Slovenije (Obmoèna enota Kamnik)
direktor ZVKDS
direktor Zavoda za ohranjanje naravne dedišèine
direktor TIC Kamnik

Na podlagi zaključkov posveta se uskladi in pripravi konèna programsko urbanistièna zasnova.

Opomba 1: Pred izvedbo prvega strateškega posveta mora vsak od udeležencev temeljito preuèiti programsko urbanistièno zasnovo.

Na drugem strateškem posvetu naj bi deležniki potrdili medsebojno usklajeno programsko urbanistièno zasnovo. Obèina bi se morala zavezati, da bo projekt Mestni gozd Stari grad uvrstila med prioritetne obèinske projekte. Pomembno je, da se že v tej zaèetni fazi projekta usmeri v pridobivanje potrebnih finanènih sredstev. Financiranje projekta bo verjetno zahtevalo kombinacijo javnih, zasebnih in mešanih virov.

Opomba 2: V zaèetku leta 2025 je Stanislav Knez želel organizirati prvi strateški posvet o mestnem gozdu, za katerega pa Obèina Kamnik ni bila zainteresirana.

2. faza: Investicijska dokumentacija in ustanovitev fundacije

Na podlagi potrjene programsko urbanistiène zasnove se izdela idejna urbanistièno arhitekturna zasnova (IDZ), ki doloèa osnovne parametre programskih obmoèij in arhitekturnih rešitev. Doloèijo se okvirne površine in gabariti.

Na podlagi urbanistièno arhitekturne zasnove se izdela predinvesticijska zasnova (PIZ) s podrobno analizo prostorskih, tehnièenih in organizacijskih variant.

V okviru priprav investicijske dokumentacije Obèina Kamnik sprejme sklep o prièetku OPPN KA-171 in OPPN KA-191. Nujno bi bilo, da obèina sprejme tudi sklep o prièetku OPPN KAM28 (ki sicer ni opredeljen v OPN Kamnik, vendar je opredeljen v elaboratu za doloèitev obmoèij za izdelavo OPPN-jev za obnovo po poplavah), ki zajema podroèje med

Starim gradom in Nevljico (teniška in odbojkarska igrišèa) in kjer se predvideva centralno parkirišèe mestnega gozda.

V tej fazi se predvideva, da trije glavni lastniki (Knez, Pevec, obèina Kamnik) ustanovijo fundacijo, ki skrbi za celovit razvojni koncept mestnega gozda, koordinacijo med lastniki in prijave na EU razpise ter priène aktivno sodelovati z univerzami in drugimi inštitucijami na podroèju ekologije, kulturne dedišèine in trajnostnega turizma.

3. faza: Prostorski postopki in projektna dokumentacija

Na podlagi potrjene urbanistièno arhitekturne zasnove in predinvesticijske zasnove sledi priprava zakonskih dokumentov, potrebnih za umestitev posegov v prostor.

Izdela se OPPN KA-171 (poševno dvigalo)
Izdela se OPPN KA-191 (univerzitetni kampus)
Izdela se OPPN KAM28 (centralno parkirišèe)
Izdela se lokacijska preveritev za parkirišèa, tematske parke in paviljone v mestnem gozdu

Usklajevanje prostorskih aktov s prostorskimi dokumenti Obèine Kamnik in vkljuèitev pristojnih nosilcev urejanja prostora.

Javna razgrnitev in sprejem odlokov o OPPN-jih.

Izdelava projektne dokumentacije (DGD in PZI) za vse predvidene posege poteka fazno in po potrebi.

Dokument identifikacije investicijskega projekta (DIIP), ki utemelji javni interes, cilje in strateško pomembnost projekta ter potrdi skladnost z razvojnimi dokumenti obèine, države in Evropske unije. Doloèi se okvirna vrednost investicije in potencialni viri financiranja.

Investicijski program (IP), ki doloèa podrobno finanèno konstrukcijo (vkljuèno z deleži lastnikov, obèine in države), vire in dinamiko financiranja ter naèrt izvedbe.

4. faza: Izvedba investicije

Po potrjeni investicijski, prostorski in projektni dokumentaciji ter zagotovljenih finanènih virih sledi izvedbena faza.

Ta zajema pripravo razpisne dokumentacije in izbor izvajalcev, izvedbo gradbenih, krajinskih in infrastrukturnih del ter nadzor nad kakovostjo in skladnostjo izvedbe.

Izvedba investicije bo po vsej verjetnosti fazna, skladno z razpoložljivimi sredstvi in prednostnimi nalogami, od ureditve dostopov do vzpostavitve posameznih programskih območij v gozdu.

5. faza: Upravljanje, spremljanje in evalvacija

Zaključna faza zajema vzpostavitev trajnostnega upravljanja območja in sistema spremljanja učinkov projekta. V okviru fundacije Mestni gozd Stari grad se vzpostavi ustanova ali javni zavod, ki bo zagotavljal redno vzdrževanje, izvajanje programov in spremljanje doseženih kazalnikov. Evalvacija učinkov mora vključevati okoljske, socialne, izobraževalne in gospodarske kazalnike ter omogočati stalno prilagajanje prihodnjim potrebam.

8.1 ÈASOVNICA IZVEDBE

Doloèitev natanène èasovnice za izvedbo projekta Mestni gozd Stari grad je v fazi programsko urbanistiène zasnove težavna, saj je tempo napredovanja projekta v veliki meri odvisen od institucionalne podpore lokalne skupnosti. Izvedba posameznih nadaljnjih faz je neposredno vezana na pripravljenost in ažurnost Obèine Kamnik, ki bi morala projekt umestiti med svoje prioritetne razvojne projekte.

Èe bo projekt deležen aktivne podpore obèine, je mogoèe prièakovati tekoèe postopke, od priprave in sprejetja OPPN - jev do izvedbe posameznih nadaljnjih faz, ki se lahko deloma prièenejo že v fazi priprave prostorskega akta. Ob pravoèasnem vkljuèevanju strokovnih služb, zagotovljenih proraèunskih sredstvih ter aktivnem in uèinkovitem sodelovanju z nosilci urejanja prostora, bi se lahko 1. in 2. razvojna faza projekta (vzpostavitev osnovne infrastrukture in pilotnih vsebin) izvedli v razmeroma kratkem èasovnem obdobju, predvidoma v manj kot enem letu od potrditve medsebojno usklajene programsko urbanistiène zasnove.

V primeru, da projekt ne bo prepoznan kot prednostna razvojna naloga obèine, se lahko èasovni okvir bistveno podaljša oziroma se lahko ustavi. Odsotnost koordinacije, administrativne podpore in umestitve projekta v obèinski proraèun bi pomenila, da bo projekt zaèasno obstal na nivoju programsko urbanistiène zasnove, dokler na obèini ne bodo vzpostavljeni pogoji za njegovo nadaljevanje. Èasovni horizont v takem primeru postane negotov in odvisen od prihodnjih strateških usmeritev obèinske politike ter stopnje družbenega in ekološkega zavedanja lokalne skupnosti.

Kljub temu je programsko urbanistièna zasnova Mestni gozd Stari grad pripravljena tako, da omogoèa postopno in parcialno izvedbo, ki pa bo temeljila predvsem na tržnih principih zasebnega sektorja. Posamezne vsebine ali prostorska obmoèja (npr. razgledna plošèad s paviljonom ali obora na Veliki Špici, da se zašèiti predel gozda pred unièenjem) se lahko realizirajo v loèenih fazah, sorazmerno z razpoložljivimi sredstvi in možnostmi zasebnega kapitala. Zasnova torej omogoèa, da projekt zaživi tudi v delnih segmentih in da se z vsako fazo postopno približuje svojemu celovitemu cilju: vzpostavitvi sodobnega, trajnostno zasnovanega mestnega gozda, ki bo dolgoroèno prispeval k vsesplošnemu razvoju mesta Kamnik.

9. ZAKLJUÈEK

Gozdovi so naš najveèji naravni vir kisika, so regulatorji podnebja, saj absorbirajo ogljikov dioksid in nas s tem šèitijo pred globalnim segrevanjem. Poleg tega gozdovi zagotavljajo življenjski prostor za številne živalske in rastlinske vrste, ohranjajo biotsko raznovrstnost in ne nazadnje nudijo dragoceno sprostitev vsem generacijam. Èlovek brez gozda in brez narave ne more preživeti.

Gozdovi niso le simbol naravne lepote Slovenije, ampak tudi temelj naše ekološke in socialne stabilnosti. Naša narodna zgodovina je tesno povezana z gozdovi, saj so ti stoletja zagotavljali nujne surovine za preživetje, gradbeni material, gorivo in zašèito pred zunanjimi vplivi.

Žal pa se danes sooèamo z izgubo najboljših kmetijskih zemljišè in gozdov zaradi prekomerne urbanizacije in neustrezne prostorske politike. To ne predstavlja le pomembne ekonomske izgube, ampak tudi veliko kulturno in ekološko škodo. S tem, ko obèinski naèrti, pogosto obremenjeni s politièni in koruptivnimi interesi, prednostno spreminjajo kmetijska zemljišèa v zazidljive površine, neodgovorno unièujejo temeljne vire preživetja za prihodnje generacije.

Stanislav Knez se zaveda vseh naštetih nevarnosti, zato želi v Kamniku realizirati model trajnostne strategije, v katerem bo gozd postal bistveni èlen za našo prihodnost.

Mestni gozd Stari grad ni zgolj ureditev prostora za rekreacijo. V tem projektu se skriva poglobljeno razmišljanje o pomembnosti gozda v našem vsakdanjem življenju. Mestni gozd lahko postane vir skrbno naèrtovane rabe, ki zagotavlja ekološke, ekonomske in socialne koristi.

Stanislav Knez želi mestu ponuditi prostor, kjer se skozi izobraževanje, raziskave in praktièno izkušnjo vzgaja nova generacija, ki bo znala spoštovati in uporabljati naravne vire na naèin, ki ne bo ogrožal prihodnosti.

Projekt Mestni gozd Stari grad je vizija za prihodnost, kjer ekološki, kulturni in turistièni razvoj sobivajo, obiskovalcem ponuja poglobljeno doživetje, mladim znanje, lokalni skupnosti pa priložnosti za trajnostni razvoj.